

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ ΜΕ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ 5094/2024

ΕΙΡΗΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΠΕΡΓΑΝΤΗ

Επιβλέπων καθηγητής: Αγιακλόγλου Χρήστος

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πειραιώς
ως μέρους των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Οικονομική
της Εκπαίδευσης και Διαχείριση Εκπαιδευτικών Μονάδων

Πειραιάς, 2025

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

**MASTER PROGRAM IN ECONOMICS OF
EDUCATION AND MANAGEMENT OF
EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

**EDUCATIONAL REFORMS IN GREECE WITH
REFERENCE TO LAW 5094/2024**

EIRINI KONSTANTINA PERGANTI

Supervising Professor: Christos Agiakloglou

Master Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economics of Education and Management of Educational Institutions

Piraeus, Greece, 2025

Αφιερώνεται στην οικογένεια και το σύζυγό μου.

Ευχαριστίες

Στο πλαίσιο της εκπόνησης της παρούσας διπλωματικής εργασίας για το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Οικονομική της Εκπαίδευσης και Διαχείριση Εκπαιδευτικών Μονάδων», θα ήθελα να εκφράσω την ειλικρινή μου ευγνωμοσύνη στον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Χρήστο Αγιακλόγλου, για την καθοδήγηση και τη στήριξη που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια της ερευνητικής μου προσπάθειας. Επιπλέον, ευχαριστώ θερμά όλους τους καθηγητές του προγράμματος για τις πολύτιμες γνώσεις και τη συμβολή τους στη διεύρυνση των ακαδημαϊκών και επιστημονικών μου οριζόντων.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζω στο σύζυγό και την οικογένειά μου, για την αδιάκοπη υποστήριξη, την υπομονή και την ενθάρρυνσή τους καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου. Η συμπαράστασή τους υπήρξε καθοριστική, δίνοντάς μου τη δύναμη να ολοκληρώσω αυτήν τη σημαντική ακαδημαϊκή διαδρομή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Λέξεις-Κλειδιά: Μεταρρυθμίση, Εκπαίδευση, Νομοθεσία, Ευρωπαϊκές κατευθύνσεις

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις αποτελούν βασικό πυλώνα αλλαγής και βελτίωσης των εκπαιδευτικών συστημάτων, με στόχο την προσαρμογή τους στις κοινωνικές, οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις. Στην παρούσα μελέτη, εξετάζονται οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα, με έμφαση στη νομοθεσία, τις πολιτικές και τις επιδράσεις που έχουν διαμορφώσει το εκπαιδευτικό σύστημα μέχρι σήμερα. Αρχικά, η έρευνα εστιάζει στην έννοια και τη σημασία των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, παρουσιάζοντας το ιστορικό πλαίσιο των αλλαγών στην Ελλάδα και τις επιρροές από τις ευρωπαϊκές οδηγίες. Αναλύονται οι βασικές προκλήσεις που έχουν αντιμετωπιστεί στην πορεία των μεταρρυθμίσεων, όπως η προσαρμογή της εκπαίδευσης στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες, η έλλειψη χρηματοδότησης και η αντίσταση στις αλλαγές.

Εν συνεχεία, εξετάζεται η ανάγκη για συνεχιζόμενες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα, παρουσιάζοντας τις βασικές πολιτικές από τη δεκαετία του 1980 έως το 2020. Ειδικότερα, γίνεται αναφορά στις αλλαγές που επιχειρήθηκαν, στα κύρια νομοθετικά πλαίσια και στις πολιτικές που επηρεάστηκαν από διεθνείς εκπαιδευτικές τάσεις. Στο τέλος, δίνεται έμφαση στις επιρροές των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο αυτές έχουν επηρεάσει τη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα. Αναλύεται η σχέση τους με την αγορά εργασίας, τη δια βίου μάθηση και τις κοινωνικές εξελίξεις. Επιπλέον, γίνεται μία ανακεφαλαίωση των βασικών σημείων που αναδεικνύουν τη σημασία της συνέχειας των εκπαιδευτικών αλλαγών. Συνολικά, η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις είναι αναγκαίες, αλλά η εφαρμογή τους απαιτεί σαφή στρατηγική, χρηματοδότηση και υποστήριξη από την εκπαιδευτική κοινότητα και την κοινωνία.

ABSTRACT

Key-words: Reform, Education, Law, European guidelines

Educational reforms are a fundamental pillar of change and improvement in educational systems, aiming to adapt them to social, economic, and technological developments. This study examines educational reforms in Greece, focusing on legislation, policies, and their impact on shaping the education system over time. Initially, the research explores the concept and significance of educational reforms, presenting the historical context of changes in Greece and the influences of European guidelines. The study analyzes the key challenges faced during the reform process, such as adapting education to modern societal needs, addressing funding shortages, and overcoming resistance to change.

Subsequently, the study examines the need for continuous educational reforms in Greece, presenting the key policies from the 1980s to 2020. Specifically, it discusses the legislative frameworks, the reforms attempted, and the policies influenced by international educational trends. Finally, the study focuses on the impact of educational reforms, analyzing how they have shaped the structure of the Greek education system. It examines their relationship with the labor market, lifelong learning, and social developments. Additionally, a recap of key findings highlights the importance of maintaining the momentum of educational transformation. Overall, the study concludes that educational reforms are necessary, but their successful implementation requires a clear strategy, adequate funding, and support from both the educational community and society.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες.....	ii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
Πίνακας Διαγραμμάτων	vii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
Εκπαιδευτικές Μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα.....	
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Η έννοια της μεταρρύθμισης	2
1.3 Η μεταρρύθμιση στο χώρο της εκπαίδευσης	7
1.4 Ιστορική εξέλιξη εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα.....	10
1.5 Οι Μεταρρυθμίσεις στα πλαίσια των ευρωπαϊκών οδηγιών.....	16
1.6 Προκλήσεις των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα.....	23
1.7 Ανακεφαλαίωση	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
Η συμβολή του Νόμου 5094/2024 στο Εκπαιδευτικό Σύστημα	
2.1 Εισαγωγή.....	27
2.2. Παρουσίαση του Νόμου 5094/2024	28
2.3 Κύριοι Σκοποί του Νόμου 5094/2024.....	31
2.4 Σύγκριση με Προηγούμενους Νόμους	33
2.5 Σύνδεση με τις Ευρωπαϊκές Κατευθύνσεις.....	39
2.6 Οι Προκλήσεις για την Εφαρμογή του Νόμου.....	45
2.7 Το Άρθρο 16 του Συντάγματος και η Θεσμική του Σημασία	53
2.8 Ανακεφαλαίωση	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
Διαμόρφωση και Εξέλιξη Εκπαιδευτικών Πολιτικών στην Ελλάδα.....	
3.1 Εισαγωγή.....	58
3.2 Ανάγκη για Συνεχιζόμενες Εκπαιδευτικές Μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα	59
3.3 Βασικές Πολιτικές από τη Δεκαετία του 1980 έως το 2020	66
3.4 Οι Επιρροές των Εκπαιδευτικών Μεταρρυθμίσεων.....	72
3.5 Ανακεφαλαίωση	78
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	
Μεθοδολογία και αποτελέσματα έρευνας	
4.1 Εισαγωγή.....	79

4.2 Μεθοδολογία και Περιγραφή των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου.....	80
4.4 Συμπεράσματα.....	124
4.5 Ανακεφαλαίωση	127
Βιβλιογραφία	129

Πίνακας Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 4.1: Διαγραμματική απεικόνιση της ανταπόκρισης του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της σύγχρονης αγοράς εργασίας	91
Διάγραμμα 4.2: Διαγραμματική απεικόνιση της ικανοποίησης από την ποιότητας της εκπαίδευσης στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια.....	93
Διάγραμμα 4.3: Διαγραμματική απεικόνιση της βελτίωσης των υποδομών στα σχολεία μέσω των μεταρρυθμίσεων	95
Διάγραμμα 4.4: Διαγραμματική απεικόνιση καταλληλότητας των εκπαιδευτικών για εφαρμογή των νέων εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων.	90
Διάγραμμα 4.5: Διαγραμματική απεικόνιση ενίσχυσης της Δια Βίου Μάθησης μέσω των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων	100
Διάγραμμα 4.6: Διαγραμματική απεικόνιση ικανοποίησης της ένταξης της τεχνολογίας στην εκπαίδευση μέσω των μεταρρυθμίσεων.	102
Διάγραμμα 4.7: Διαγραμματική απεικόνιση επιρροής των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στη μαθησιακή απόδοση.....	104
Διάγραμμα 4.8: Διαγραμματική απεικόνιση ενίσχυσης της κοινωνικής κινητικότητας μέσω των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα	107
Διάγραμμα 4.9 Διαγραμματική απεικόνιση των βασικών ανησυχιών που προκύπτουν από τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις.....	110
Διάγραμμα 4.10: Διαγραμματική απεικόνιση της άποψης ότι ο Νόμος 5094/2024 θα βελτιώσει την ποιότητας της εκπαίδευσης στην Ελλάδα	113
Διάγραμμα 4.11: Διαγραμματική απεικόνιση για το Νόμο 5094/2024 και τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις.....	115
Διάγραμμα 4.12: Διαγραμματική απεικόνιση ενίσχυσης της προσαρμογής του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της αγοράς εργασίας μέσω του νόμου 5094/2024.	117
Διάγραμμα 4.13: Διαγραμματική απεικόνιση της άποψης ότι οι αλλαγές που προβλέπονται από το Νόμο 5094/2024 μπορούν να εφαρμοστούν από τους εκπαιδευτικούς.....	118
Διάγραμμα 4.14: Διαγραμματική απεικόνιση της μείωσης των ανισοτήτων στην εκπαίδευση μέσω του Νόμου 5094/2024	120
Διάγραμμα 4.15: Διαγραμματική απεικόνιση της σύνδεσης του Νόμου 5094/2024 και της Δια Βίου Μάθησης.....	122
Διάγραμμα 4.16: Διαγραμματική απεικόνιση επάρκειας χρηματοδότησης για το Νόμο 5094/2024	124

Διάγραμμα 4.17: Διαγραμματική απεικόνιση συμβατότητας νόμου 5094/2024 με τις εκπαιδευτικές στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	126
Διάγραμμα 4.18: Διαγραμματική απεικόνιση ανησυχιών για την εφαρμογή του Νόμου 5094/2024	128

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Εκπαιδευτικές Μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα

1.1 Εισαγωγή

Η εκπαίδευση αποτελεί διαχρονικά τον πυρήνα κάθε κοινωνικής και πολιτικής εξέλιξης, αντανακλώντας τις αξίες, τις φιλοδοξίες και τις προκλήσεις της κάθε εποχής. Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, με τη δυναμική και πολυσχιδή τους φύση, δεν περιορίζονται σε απλές διορθωτικές παρεμβάσεις, αλλά εκφράζουν την ανάγκη επαναπροσδιορισμού του ρόλου της εκπαίδευσης σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Στην Ελλάδα, ένας τόπος όπου η ιστορική και πολιτιστική παράδοση συναντά τις κοινωνικές απαιτήσεις και τις ευρωπαϊκές επιταγές, οι μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση αναδεικνύονται σε πεδίο ιδεολογικών ζυμώσεων και κοινωνικών αλλαγών.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να γίνει μία μεθοδική εξέταση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα, ξεκινώντας από τη θεμελιώδη έννοια της μεταρρύθμισης και την εφαρμογή της στον χώρο της εκπαίδευσης. Για το σκοπό αυτό, διερευνώνται οι κύριες προκλήσεις και οι αιτίες που οδήγησαν σε αλλαγές, ενώ παράλληλα σκιαγραφείται η ιστορική διαδρομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Από τη δημιουργία του κατά τον 19ο αιώνα έως τις πρόσφατες δεκαετίες, καταγράφονται καθοριστικές στιγμές όπως η Μεταρρύθμιση του 1917 και οι στρατηγικές αναδιάρθρωσης του 1960 και 1970. Σημαντική έμφαση δίνεται στις ριζοσπαστικές αλλαγές της δεκαετίας του 1980, καθώς και στις μεταρρυθμίσεις που επηρεάστηκαν από τις εξελίξεις της τεχνολογίας και την παγκόσμια τάση για διεθνοποίηση.

Στο κεφάλαιο αυτό, αναδεικνύεται η σχέση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος με τις ευρωπαϊκές στρατηγικές, που υπήρξαν καθοριστικές στη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών πολιτικών, ενώ αποτυπώνει τις αντιφάσεις και τα εμπόδια που ανέκυψαν στην πορεία εφαρμογής τους. Οι προκλήσεις και τα διλήμματα που αντιμετώπισε η ελληνική εκπαίδευση αναλύονται υπό το πρίσμα των κοινωνικών,

πολιτικών και οικονομικών παραμέτρων, προκειμένου να φωτιστεί η πολυπλοκότητα των μεταρρυθμίσεων.

1.2 Η έννοια της μεταρρύθμισης

Ένα από τα κύρια σημεία έμφασης στις κοινωνικές επιστήμες και τη νομική θεωρία, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της εξέλιξης των σύγχρονων κρατών δικαίου είναι η έννοια της μεταρρύθμισης. Ως «μεταρρύθμιση», λοιπόν, νοείται κάθε οργανωμένη προσπάθεια για την αναθεώρηση, τροποποίηση ή εκσυγχρονισμό ενός υφιστάμενου πλαισίου κανόνων ή πρακτικών με στόχο την επίτευξη συγκεκριμένων κοινωνικών, πολιτικών ή οικονομικών στόχων με σκοπό τη βελτίωση της λειτουργικότητάς τους και την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων (Lindblom, 1959). Στον νομικό κόσμο, η μεταρρύθμιση συνδέεται άμεσα με την προσαρμογή του δικαίου στις νέες συνθήκες, ανάγκες και προκλήσεις που ανακύπτουν στο εκάστοτε κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο της ελληνικής νομικής και πολιτικής σκέψης, η μεταρρύθμιση συχνά εντάσσεται στη συζήτηση για τον εκσυγχρονισμό του κράτους και την προσαρμογή του στις απαιτήσεις του σύγχρονου κόσμου.

Η μεταρρύθμιση ορίζεται ως «η συντεταγμένη προσπάθεια αλλαγής υφιστάμενων θεσμικών πλαισίων με τρόπο που να ανταποκρίνονται στις νέες κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές προκλήσεις» (Σταθόπουλος, 1999). Σύμφωνα με τον Παπαγεωργίου (2010), η έννοια της μεταρρύθμισης διακρίνεται από εκείνη της ριζικής ανατροπής (επανάστασης), καθώς οι μεταρρυθμίσεις επιδιώκουν τη διατήρηση της συνέχειας, προχωρώντας σε βαθμιαίες αλλαγές, ενώ η ριζική ανατροπή είναι η ολική διαφοροποίηση των συνθηκών.

Η διάκριση ανάμεσα στη μεταρρύθμιση και τη ριζική ανατροπή, όπως περιγράφεται από τον Παπαγεωργίου (2010), αποτελεί βασικό θεωρητικό άξονα για την κατανόηση των διαδικασιών αλλαγής στο νομικό και κοινωνικό πλαίσιο. Οι μεταρρυθμίσεις, σε αντίθεση με τις επαναστάσεις, δεν αποσκοπούν στην πλήρη ανατροπή των υφιστάμενων δομών, αλλά στη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό τους, διατηρώντας ταυτόχρονα ένα βαθμό συνέχειας με το παρελθόν.

Αυτός ο βαθμιαίος χαρακτήρας της μεταρρύθμισης εξασφαλίζει τη σταθερότητα του συστήματος και περιορίζει τις κοινωνικές ή πολιτικές εντάσεις που συχνά συνοδεύουν ριζοσπαστικές αλλαγές. Για παράδειγμα, οι μεταρρυθμίσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα ή στη δικαιοσύνη δεν αποσκοπούν στη διάλυση των θεσμών, αλλά στην προσαρμογή τους σε νέες απαιτήσεις, όπως η βελτίωση της αποδοτικότητας, η εξάλειψη της γραφειοκρατίας ή η συμμόρφωση με διεθνείς κατευθύνσεις (Παπαγεωργίου, 2010).

Ένας ακόμα λόγος που διαφοροποιεί τις μεταρρυθμίσεις από τις επαναστάσεις είναι η συμμετοχική και συχνά διαβουλευτική φύση τους. Στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων, δίνεται έμφαση στη συναίνεση και την εμπλοκή διαφορετικών κοινωνικών, πολιτικών και επιστημονικών φορέων στη διαδικασία αλλαγής. Αντίθετα, οι επαναστάσεις χαρακτηρίζονται από τη ρήξη και την άμεση αντικατάσταση του παλαιού συστήματος με ένα νέο, συχνά χωρίς την ίδια μέριμνα για σταδιακή προσαρμογή (Βλαχόπουλος, 2015).

Τέλος, οι μεταρρυθμίσεις μπορούν να θεωρηθούν ως μέσο γεφύρωσης παλαιών και νέων ιδεών, επιτρέποντας την ομαλή μετάβαση σε πιο σύγχρονα και λειτουργικά συστήματα, ενώ παράλληλα διατηρούν ένα βαθμό νομιμοποίησης και αποδοχής από τους πολίτες, που συχνά δυσκολεύονται να προσαρμοστούν σε απότομες αλλαγές (Σταθόπουλος, 1999). Με βάση τα παραπάνω, γίνεται σαφές ότι η μεταρρύθμιση, παρά τη συντηρητική της φύση, αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για τη σταδιακή και βιώσιμη εξέλιξη των θεσμών και της κοινωνίας.

Τα χαρακτηριστικά των μεταρρυθμίσεων

Η μεταρρύθμιση αποτελεί μια οργανωμένη και συστηματική διαδικασία αλλαγής, που αποσκοπεί στη βελτίωση υφιστάμενων δομών και την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων. Ο σχεδιασμός της βασίζεται σε καθορισμένους στόχους, τεκμηριωμένη ανάλυση, σταδιακή εφαρμογή και τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών, διακρινόμενη έτσι από τις ριζικές αλλαγές ή τις επαναστάσεις. Σύμφωνα με τον Αλεξιάδη (2005), η μεταρρύθμιση προϋποθέτει σαφή προσανατολισμό σε συγκεκριμένα προβλήματα, κάτι που επιτρέπει την αποτελεσματική ιεράρχηση προτεραιοτήτων και την ορθολογική κατανομή των διαθέσιμων πόρων. Αυτή η προσέγγιση εξασφαλίζει ότι οι αλλαγές εστιάζουν στις πραγματικές ανάγκες της

κοινωνίας, είτε αυτές αφορούν την εκπαίδευση, την υγεία, τη δημόσια διοίκηση ή άλλους τομείς.

Ένα θεμελιώδες χαρακτηριστικό της μεταρρύθμισης είναι η επιστημονική προσέγγιση που διέπει τον σχεδιασμό της. Υπογραμμίζεται ότι οι μεταρρυθμίσεις που βασίζονται σε τεκμηριωμένη ανάλυση δεδομένων και σε εμπειρικές μελέτες έχουν περισσότερες πιθανότητες επιτυχίας. Η εμπειρική αυτή βάση επιτρέπει την κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης και τη διαμόρφωση αλλαγών που ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας. Για παράδειγμα, στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, οι αλλαγές σχεδιάζονται με βάση δεδομένα που αφορούν τη μαθητική επίδοση, την πρόσβαση στην εκπαίδευση και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η ενσωμάτωση καλών πρακτικών από άλλες χώρες αποτελεί, επίσης, κοινό στοιχείο στις σύγχρονες μεταρρυθμίσεις, διασφαλίζοντας ότι αυτές θα είναι συμβατές με τις διεθνείς τάσεις και απαιτήσεις.

Η σταδιακή εφαρμογή είναι ένα ακόμη στοιχείο που διαφοροποιεί τις μεταρρυθμίσεις από τις ριζικές αλλαγές. Ο Παπαγεωργίου (2010) επισημαίνει ότι οι μεταρρυθμίσεις συχνά εφαρμόζονται πιλοτικά ή σταδιακά, ώστε να δοθεί η δυνατότητα αξιολόγησης των αποτελεσμάτων και αναπροσαρμογής του σχεδιασμού, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο. Αυτή η στρατηγική επιτρέπει την αποφυγή βεβιασμένων κινήσεων που μπορεί να οδηγήσουν σε ανεπιθύμητες συνέπειες. Για παράδειγμα, μια εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που αλλάζει το σύστημα εισαγωγής στα πανεπιστήμια μπορεί να ξεκινήσει με μικρές αλλαγές σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, ώστε να παρατηρηθούν τα αποτελέσματα πριν επεκταθεί πανελλαδικά. Με τον τρόπο αυτό, οι αντιδράσεις και οι πιθανές αποτυχίες ελαχιστοποιούνται.

Εξίσου σημαντική είναι η διαδικασία της διαβούλευσης και της συναίνεσης, η οποία ενισχύει τη νομιμοποίηση και την κοινωνική αποδοχή των μεταρρυθμίσεων. Αναφέρεται ότι η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των πολιτών και άλλων εμπλεκόμενων φορέων στη διαδικασία σχεδιασμού είναι κρίσιμη για τη μείωση των αντιστάσεων και τη διευκόλυνση της εφαρμογής των αλλαγών. Η διαβούλευση επιτρέπει την κατανόηση των διαφορετικών αναγκών και προτεραιοτήτων και βοηθά στη διαμόρφωση ενός κοινού οράματος. Στο ελληνικό πλαίσιο, αυτή η πρακτική εφαρμόζεται συχνά σε μεταρρυθμίσεις που αφορούν την εκπαίδευση, την υγεία και τη δημόσια διοίκηση, με στόχο τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.

Η μεταρρύθμιση, ως διαδικασία, συνδυάζει την επιστημονική ανάλυση, τη σταδιακή εφαρμογή και τη συναίνεση, διασφαλίζοντας ότι οι αλλαγές είναι τόσο βιώσιμες όσο και κοινωνικά αποδεκτές. Σε αντίθεση με τις ριζικές αλλαγές, οι μεταρρυθμίσεις χαρακτηρίζονται από την ικανότητα προσαρμογής και βελτίωσης, γεγονός που τις καθιστά αποτελεσματικό εργαλείο για την προώθηση της κοινωνικής και θεσμικής προόδου.

Εστιάζοντας την προσοχή μας στην περίπτωση της Ελλάδας, η έννοια της μεταρρύθμισης συνδέθηκε με τη βελτίωση της λειτουργικότητας των θεσμών και την προσαρμογή τους στις ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις. Σύμφωνα με τον Βλαχόπουλο (2015), η μεταρρύθμιση του νομικού συστήματος στην Ελλάδα έχει αναπόφευκτα επηρεαστεί από τις επιταγές της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, ενώ παράλληλα αντανakλά την ανάγκη εκσυγχρονισμού του ελληνικού κράτους. Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής αυτής της έννοιας, καθώς αντικατοπτρίζουν τη συνεχή προσπάθεια βελτίωσης της παιδείας μέσω της αναδιάρθρωσης του θεσμικού πλαισίου που τη διέπει.

Τα βασικά στάδια των μεταρρυθμίσεων

Η μεταρρύθμιση, ως διαδικασία αλλαγής και βελτίωσης ενός συστήματος, βασίζεται συνήθως σε τρία βασικά στάδια: την αναγνώριση των προβλημάτων του υφιστάμενου συστήματος, την προετοιμασία και τον σχεδιασμό νέων κανόνων, καθώς και την εφαρμογή και παρακολούθηση των επιπτώσεων. Η επιτυχία μιας μεταρρύθμισης εξαρτάται από τη σωστή εφαρμογή κάθε σταδίου, καθώς αυτά συνδέονται άρρηκτα και επηρεάζουν το τελικό αποτέλεσμα. Για να γίνει ορθά η υλοποίηση μίας μεταρρύθμισης τα στάδια είναι τα εξής: ο εντοπισμός των προβλημάτων, ο σχεδιασμός των αλλαγών και η εφαρμογή του νέου συστήματος.

Το πρώτο στάδιο, η αναγνώριση των προβλημάτων του υφιστάμενου συστήματος, αποτελεί τη βάση για κάθε μεταρρυθμιστική προσπάθεια. Όπως σημειώνει ο Παπαγεωργίου (2010), η ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης απαιτεί συστηματική καταγραφή και αξιολόγηση των κενών και των δυσλειτουργιών. Στον τομέα της εκπαίδευσης, για παράδειγμα, η καταγραφή χαμηλών μαθησιακών επιδόσεων, οι κοινωνικές ανισότητες στην πρόσβαση στην εκπαίδευση ή η αναντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων που παρέχονται από τα σχολεία και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας

μπορεί να αποτελέσουν την αφετηρία για την εισαγωγή αλλαγών (Καραμέρος, 2018). Η διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς και η συλλογή δεδομένων μέσω ερευνών και μελετών είναι απαραίτητα στοιχεία για τη διαμόρφωση μιας σαφούς εικόνας της υφιστάμενης κατάστασης.

Το δεύτερο στάδιο, η προετοιμασία και ο σχεδιασμός νέων κανόνων, περιλαμβάνει την ανάπτυξη στρατηγικών που θα ανταποκριθούν στα προβλήματα που έχουν εντοπιστεί. Η διαδικασία αυτή απαιτεί την ενσωμάτωση επιστημονικής ανάλυσης, διεθνών καλών πρακτικών και τη συμμετοχή ειδικών. Η διαμόρφωση πολιτικών πρέπει να βασίζεται σε τεκμηριωμένα δεδομένα, ώστε να διασφαλίζεται η ρεαλιστικότητα και η βιωσιμότητα των αλλαγών. Στο εκπαιδευτικό σύστημα, για παράδειγμα, η εισαγωγή νέων μαθημάτων δεξιοτήτων, όπως η πληροφορική και η επιχειρηματικότητα, ή η μεταρρύθμιση των κριτηρίων αξιολόγησης των μαθητών σχεδιάζεται ώστε να ανταποκρίνεται τόσο στις ανάγκες των μαθητών όσο και στις απαιτήσεις της κοινωνίας και της αγοράς εργασίας (Υπουργείο Παιδείας, 2006). Η συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων μερών σε αυτό το στάδιο είναι καίρια, καθώς συμβάλλει στη διαμόρφωση συναίνεσης και στη μείωση των αντιδράσεων κατά την εφαρμογή.

Το τρίτο στάδιο, η εφαρμογή και παρακολούθηση των επιπτώσεων, είναι το πιο κρίσιμο, καθώς δοκιμάζει την αντοχή και την αποτελεσματικότητα των σχεδιασμένων πολιτικών. Η σταδιακή εφαρμογή, συνοδευόμενη από διαδικασίες παρακολούθησης, επιτρέπει την αξιολόγηση των επιπτώσεων και την πραγματοποίηση προσαρμογών, εφόσον χρειάζεται (Βλαχόπουλος 2015). Στην εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, η πιλοτική εφαρμογή ενός νέου προγράμματος σπουδών σε συγκεκριμένα σχολεία αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την αποδοτικότητα και την αποδοχή του. Μέσω της συνεχούς παρακολούθησης, μπορούν να γίνουν βελτιώσεις ή τροποποιήσεις, προκειμένου να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή επιτυχία.

Συνολικά, η μεταρρύθμιση είναι μια πολυδιάστατη διαδικασία που απαιτεί συστηματική προσέγγιση σε όλα τα στάδιά της. Η αναγνώριση προβλημάτων, ο σχεδιασμός βιώσιμων λύσεων και η σταδιακή εφαρμογή με αξιολόγηση των αποτελεσμάτων αποτελούν τα θεμέλια για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της αποδοχής των αλλαγών. Όταν οι παραπάνω αρχές τηρούνται, οι μεταρρυθμίσεις μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στη βελτίωση των κοινωνικών, εκπαιδευτικών και οικονομικών συστημάτων.

1.3 Η μεταρρύθμιση στο χώρο της εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση ως θεσμός κατέχει έναν πολυδιάστατο και διαχρονικό ρόλο στην ανάπτυξη των κοινωνιών, την ενίσχυση της οικονομίας και τη διαμόρφωση των πολιτών. Ως έννοια, η εκπαίδευση αναφέρεται τόσο στη διαδικασία μετάδοσης γνώσεων, δεξιοτήτων και αξιών όσο και στο σύνολο των δομών και συστημάτων που επιτελούν αυτόν τον σκοπό. Σκοπός της είναι η διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων, ικανών να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνική και οικονομική ζωή, να προσαρμόζονται σε νέες συνθήκες και να συμβάλλουν στην πρόοδο και την ευημερία της κοινωνίας.

Πρώτον, η εκπαίδευση βρίσκεται διαρκώς στο επίκεντρο των μεταρρυθμίσεων για μια σειρά λόγων που σχετίζονται με τις κοινωνικές, οικονομικές, τεχνολογικές και πολιτισμικές εξελίξεις. Η εκπαίδευση είναι στενά συνδεδεμένη με την κοινωνική κινητικότητα και την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους τους πολίτες. Μέσα από ένα αποτελεσματικό και δίκαιο εκπαιδευτικό σύστημα, επιτυγχάνεται η άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, καθώς παρέχεται στους πολίτες η δυνατότητα να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να επιτύχουν την επαγγελματική και κοινωνική τους ανέλιξη. Στις σύγχρονες κοινωνίες, όπου οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες εντείνονται, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις αποσκοπούν στη δημιουργία ενός συστήματος που προσφέρει πρόσβαση στην εκπαίδευση ανεξάρτητα από κοινωνικό, οικονομικό ή γεωγραφικό υπόβαθρο.

Δεύτερον, η εκπαίδευση βρίσκεται σε άμεση σύνδεση με την οικονομία και την αγορά εργασίας. Σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, οι απαιτήσεις για εξειδικευμένες δεξιότητες και διαρκή εκπαίδευση είναι αυξημένες. Οι σύγχρονες οικονομίες απαιτούν εργατικό δυναμικό με προσαρμοστικότητα, ψηφιακές δεξιότητες και υψηλό επίπεδο κατάρτισης. Έτσι, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις επιδιώκουν τη σύνδεση των προγραμμάτων σπουδών με τις πραγματικές ανάγκες της αγοράς εργασίας και τη δημιουργία ενός δυναμικού και ανταγωνιστικού ανθρώπινου κεφαλαίου. Η δια βίου μάθηση, η επαγγελματική εκπαίδευση και η εισαγωγή σύγχρονων μορφών διδασκαλίας αποτελούν σημαντικά μέσα για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Τρίτον, η τεχνολογική πρόοδος και οι ραγδαίες εξελίξεις στην ψηφιακή εποχή έχουν επαναπροσδιορίσει τον ρόλο της εκπαίδευσης και την ανάγκη για μεταρρυθμίσεις. Η ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση καθίστανται επιτακτικές για τη βελτίωση της πρόσβασης στην παιδεία και την προσαρμογή στις απαιτήσεις του 21ου αιώνα. Η πανδημία COVID-19 ανέδειξε αυτήν την ανάγκη με τον πιο έντονο τρόπο, επιταχύνοντας τη μετάβαση σε ψηφιακές μορφές διδασκαλίας και φέρνοντας στην επιφάνεια προκλήσεις όπως η ανισότητα στην πρόσβαση της τεχνολογία.

Τέταρτον, η εκπαίδευση λειτουργεί ως πυλώνας πολιτισμικής και ιδεολογικής διαμόρφωσης των κοινωνιών. Μέσα από τα προγράμματα σπουδών προάγονται αξίες όπως η δημοκρατία, η ισότητα, η ανεκτικότητα και ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε περιόδους κοινωνικής και πολιτικής κρίσης, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, καθώς καλούνται να διαμορφώσουν πολίτες με κριτική σκέψη και κοινωνική συνείδηση. Η εκπαίδευση αποτελεί, συνεπώς, και ένα ιδεολογικό πεδίο, όπου συχνά συγκρούονται διαφορετικές πολιτικές και κοινωνικές αντιλήψεις για τον ρόλο και το σκοπό της.

Πέμπτον, η εκπαίδευση πρέπει διαρκώς να προσαρμόζεται σε κοινωνικές αλλαγές όπως η μετανάστευση, η πολυπολιτισμικότητα και οι δημογραφικές μεταβολές. Οι σύγχρονες κοινωνίες είναι πλέον πιο πολυπολιτισμικές και δυναμικές, γεγονός που δημιουργεί νέες ανάγκες για την ενσωμάτωση διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων μέσω της εκπαίδευσης. Οι μεταρρυθμίσεις στοχεύουν στη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού συστήματος που σέβεται τη διαφορετικότητα και προωθεί την κοινωνική συνοχή.

Συνοψίζοντας, η εκπαίδευση βρίσκεται διαρκώς στο επίκεντρο των μεταρρυθμίσεων, καθώς αποτελεί τον πιο καθοριστικό παράγοντα για την πρόοδο των κοινωνιών. Οι διαρκείς αλλαγές και προκλήσεις της σύγχρονης εποχής – οικονομικές, τεχνολογικές, κοινωνικές και πολιτισμικές – καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για ένα εκπαιδευτικό σύστημα που μπορεί να προσαρμόζεται και να εξελίσσεται. Η εκπαίδευση, ως θεσμός που επηρεάζει κάθε πτυχή της ανθρώπινης ζωής, είναι ο χώρος όπου διαμορφώνεται το μέλλον, καθώς προετοιμάζει πολίτες που θα είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της κοινωνίας και της οικονομίας του αύριο.

Είναι αδήριτη η ανάγκη να αναφέρουμε στο σημείο αυτό, ότι το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα αντιμετωπίζει διαχρονικές προκλήσεις που συνδέονται με κοινωνικούς, οικονομικούς και διοικητικούς παράγοντες, οι οποίοι αναδεικνύουν την ανάγκη για εκτεταμένες και ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις. Μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις αυτές είναι η υποχρηματοδότηση, η οποία επιδεινώθηκε σημαντικά κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης που ξεκίνησε το 2008. Η μείωση των δημόσιων δαπανών για την εκπαίδευση είχε ως αποτέλεσμα τη συγχώνευση σχολικών μονάδων, την έλλειψη σύγχρονων υποδομών και τον περιορισμό των προσλήψεων εκπαιδευτικού προσωπικού. Οι μνημονιακές πολιτικές και τα μέτρα λιτότητας επηρέασαν καθοριστικά τη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος, επιβαρύνοντας την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης (Κάτσικας, 2016).

Ένα ακόμη ζήτημα είναι η αναντιστοιχία του εκπαιδευτικού συστήματος με τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας. Το σύστημα δεν έχει προσαρμοστεί στις σύγχρονες οικονομικές συνθήκες και τεχνολογικές εξελίξεις, με αποτέλεσμα την υψηλή ανεργία των νέων και τη φυγή επιστημονικού δυναμικού στο εξωτερικό, το γνωστό φαινόμενο «brain drain». Η παραδοσιακή έμφαση στη θεωρητική γνώση, σε αντίθεση με την ανάπτυξη πρακτικών δεξιοτήτων, δυσκολεύει την ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας και αναδεικνύει την ανάγκη για αλλαγές στα προγράμματα σπουδών (Δημητρακόπουλος, 2018).

Παράλληλα, η ελληνική εκπαίδευση συνεχίζει να παρουσιάζει κοινωνικές και γεωγραφικές ανισότητες. Οι μαθητές σε απομακρυσμένες και αγροτικές περιοχές αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης στην ποιοτική εκπαίδευση λόγω περιορισμένων υποδομών και εκπαιδευτικών πόρων. Το ίδιο ισχύει και για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, οι οποίες επηρεάζονται από κοινωνικοοικονομικές ανισότητες, περιορίζοντας τις ευκαιρίες ισότιμης συμμετοχής τους στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Επιπλέον, η έλλειψη καινοτομίας και ο ψηφιακός εκσυγχρονισμός συνιστούν σημαντικά προβλήματα για το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας. Η καθυστερημένη υιοθέτηση νέων τεχνολογιών και καινοτόμων διδακτικών μεθόδων οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην απουσία επαρκούς επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, καθώς και στην περιορισμένη χρηματοδότηση. Η πανδημία COVID-19 ανέδειξε την ανάγκη για ψηφιακό μετασχηματισμό, ο οποίος, ωστόσο, δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί.

Ακόμη, η διοικητική δυσλειτουργία και η έντονη γραφειοκρατία αποτελούν χρόνια ζητήματα που δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Το συγκεντρωτικό μοντέλο διοίκησης, σε συνδυασμό με την έλλειψη αυτονομίας των σχολικών μονάδων και πανεπιστημίων, περιορίζει τη δυνατότητα ευελιξίας και προσαρμογής στις τοπικές ανάγκες.

Συνολικά, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχουν βαθιές ρίζες και προκύπτουν από την αλληλεπίδραση κοινωνικών, οικονομικών και διοικητικών παραγόντων. Η υποχρηματοδότηση, η αποσύνδεση από την αγορά εργασίας, οι ανισότητες, η έλλειψη καινοτομίας και η γραφειοκρατία αποτελούν τα κυριότερα εμπόδια στην ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων απαιτεί συντονισμένες και μακροπρόθεσμες πολιτικές παρεμβάσεις, οι οποίες θα προσαρμόσουν το εκπαιδευτικό σύστημα στις σύγχρονες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες.

1.4 Ιστορική εξέλιξη εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα

Η ιστορική εξέλιξη των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα αντικατοπτρίζει τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές αλλαγές που συντελέστηκαν στη χώρα κατά τη διάρκεια των αιώνων. Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις υπήρξαν σημαντικός παράγοντας για τη διαμόρφωση του σύγχρονου ελληνικού κράτους και της κοινωνικής του δομής. Από την ίδρυση του ελληνικού κράτους το 1830, οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της εκπαίδευσης υπήρξαν συχνά αντανakλάσεις των ευρύτερων πολιτικών και κοινωνικών εξελίξεων της εποχής. Κάθε περίοδος στην ελληνική ιστορία είχε τις δικές της ανάγκες, προκλήσεις και αναγκαιότητες, που διαμόρφωσαν τις εκπαιδευτικές πολιτικές της χώρας.

Η Γέννηση του Εκπαιδευτικού Συστήματος τον 19ο Αιώνα

Η ανάγκη για εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα ήταν έκδηλη ήδη από την ίδρυση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους το 1830, καθώς η εκπαίδευση ήταν σε μεγάλο βαθμό περιορισμένη και επηρεασμένη από θρησκευτικούς και παραδοσιακούς

θεσμούς. Κατά την πρώτη περίοδο του ελληνικού κράτους, η εκπαίδευση αποτελούσε κυρίως προνόμιο της ελίτ, με περιορισμένη πρόσβαση για τις ευρύτερες κοινωνικές τάξεις.

Μια από τις πρώτες σημαντικές εξελίξεις στον τομέα αυτό ήταν η ίδρυση του Εθνικού Πανεπιστημίου Αθηνών το 1837. Η ίδρυση αυτή σηματοδότησε την αρχή της προσπάθειας για την ανάπτυξη ενός οργανωμένου εκπαιδευτικού συστήματος, αν και παρέμεναν σοβαρές ανισότητες στην πρόσβαση. Το πανεπιστήμιο αυτό αποτέλεσε θεμέλιο για την ανώτατη εκπαίδευση και τη διαμόρφωση πνευματικής ηγεσίας, ενώ ταυτόχρονα ενίσχυσε τη σημασία της εκπαίδευσης στη διαδικασία εθνικής οικοδόμησης (Δημαράς, 1974).

Η πρώτη συστηματική εκπαιδευτική μεταρρύθμιση θεσμοθετήθηκε το 1834, με την Ιδρυτική Πράξη του Βασιλείου της Ελλάδας. Με τη μεταρρύθμιση αυτή, αναγνωρίστηκε η ανάγκη για τη δημιουργία ενός δημόσιου σχολικού συστήματος που θα εξασφάλιζε δωρεάν εκπαίδευση για όλους τους πολίτες. Το Σχέδιο Εκπαίδευσης του 1834, που εισήγαγε ο Ιωάννης Καποδίστριας, έθεσε τις βάσεις για την οργάνωση της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και ανώτατης εκπαίδευσης. Ο στόχος ήταν να οικοδομηθεί μια εκπαιδευτική υποδομή που θα διασφάλιζε την κοινωνική και πολιτική ένταξη των πολιτών, ενισχύοντας ταυτόχρονα την εθνική ταυτότητα.

Ωστόσο, η εφαρμογή αυτών των πολιτικών υπήρξε αργή και συχνά προβληματική λόγω περιορισμένων πόρων, διοικητικών αδυναμιών και κοινωνικών αντιστάσεων. Παρά τις δυσκολίες, οι πρωτοβουλίες αυτές αποτέλεσαν την απαρχή της μετάβασης από μια θρησκευτικά ελεγχόμενη και παραδοσιακή εκπαιδευτική πρακτική σε ένα κοσμικό, εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Η Μεταρρύθμιση του 1917

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1917 υπό την ηγεσία του Ελευθερίου Βενιζέλου υπήρξε μια από τις πιο καθοριστικές στιγμές στην εξέλιξη του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Στόχευε στη δημοκρατική αναδιοργάνωση της εκπαίδευσης, δημιουργώντας ένα δημόσιο σχολικό σύστημα που θα προσέφερε ίσες ευκαιρίες μάθησης για όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως κοινωνικής ή οικονομικής κατάστασης. Αυτή η μεταρρύθμιση αντανάκλούσε τις φιλελεύθερες αρχές του

Βενιζέλου και την πρόθεσή του να ενισχύσει τη σύνδεση μεταξύ εκπαίδευσης και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Μία από τις πιο ριζοσπαστικές αλλαγές ήταν η καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, έναντι της καθαρεύουσας, η οποία κυριαρχούσε έως τότε. Η απόφαση αυτή σηματοδότησε μια πολιτιστική στροφή, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για ένα εκπαιδευτικό σύστημα που θα αντανακλούσε τις γλωσσικές και πολιτισμικές ανάγκες της πλειονότητας του πληθυσμού (Χατζιωσήφ, 2007).

Η μεταρρύθμιση περιλάμβανε επίσης την επέκταση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ώστε να είναι προσβάσιμη σε μεγαλύτερο τμήμα της κοινωνίας, και την αναδιοργάνωση της ανώτατης εκπαίδευσης. Η έμφαση στη μαζική εκπαίδευση αποτέλεσε σημαντικό βήμα για την κοινωνική κινητικότητα, δίνοντας στις κατώτερες κοινωνικές τάξεις ευκαιρίες για συμμετοχή στην οικονομική και κοινωνική ζωή (Κυπριανός, 2004).

Παρά την ευρεία κοινωνική απήχηση, η μεταρρύθμιση αντιμετώπισε έντονες αντιδράσεις από συντηρητικούς κύκλους, οι οποίοι θεωρούσαν τη δημοτική γλώσσα και τις εκσυγχρονιστικές πολιτικές απειλή για τις παραδοσιακές αξίες. Παρ' όλα αυτά, οι αλλαγές του Βενιζέλου έθεσαν τα θεμέλια για τη μεταγενέστερη εξέλιξη του εκπαιδευτικού συστήματος, προωθώντας την εκπαίδευση των λαϊκών στρωμάτων και τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής.

Η Μεταρρύθμιση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Μία από τις σημαντικότερες περιόδους αλλαγής ήταν η δεκαετία του 1960, όπου η Ελλάδα έκανε βήματα προς τον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού της συστήματος, ανταποκρινόμενη στις αυξανόμενες κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες της περιόδου. Η Σχολική Μεταρρύθμιση του 1964, υπό την ηγεσία της κυβέρνησης Γεωργίου Παπανδρέου, υπήρξε σημείο καμπής για την ελληνική εκπαίδευση. Ένας από τους κύριους στόχους της μεταρρύθμισης ήταν η εξίσωση των ευκαιριών πρόσβασης στη δευτεροβάθμια και ανώτατη εκπαίδευση, με έμφαση στην κοινωνική δικαιοσύνη.

Σημαντική καινοτομία αποτέλεσε η εισαγωγή ενιαίων εισαγωγικών εξετάσεων στα πανεπιστήμια, οι οποίες είχαν ως στόχο τη διασφάλιση της αξιοκρατίας και την αποφυγή των πελατειακών σχέσεων στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης. Επίσης, η

μεταρρύθμιση εισήγαγε μέτρα που ενίσχυσαν την τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση, αντανakλώντας τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την ανάγκη για ειδικευμένο εργατικό δυναμικό (Δημαράς, 1994). Παρά την προοδευτική της κατεύθυνση, η μεταρρύθμιση αντιμετώπισε έντονες αντιδράσεις από συντηρητικούς κύκλους, περιορίζοντας την πλήρη εφαρμογή της.

Η δεκαετία του 1970 ήταν κρίσιμη για την ελληνική εκπαίδευση, ιδιαίτερα μετά την πτώση της Δικτατορίας και την αποκατάσταση της Δημοκρατίας το 1974. Οι νέες πολιτικές συνθήκες ευνόησαν την επανεξέταση του εκπαιδευτικού μοντέλου, με στόχο την ενίσχυση των δημοκρατικών αξιών και των πολιτικών ελευθεριών. Στο επίκεντρο των μεταρρυθμίσεων αυτής της περιόδου βρέθηκε η ανανέωση των σχολικών προγραμμάτων, η προώθηση της δημοτικής γλώσσας ως μέσο διδασκαλίας και η εισαγωγή μαθημάτων πολιτικής παιδείας.

Επιπλέον, υπήρξε ιδιαίτερη έμφαση στη διεύρυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση, κυρίως για τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Η ανάπτυξη των τεχνολογικών ιδρυμάτων και η επέκταση της ανώτατης εκπαίδευσης συνέβαλαν στην κοινωνική κινητικότητα και τη δημιουργία ευκαιριών για επαγγελματική ανάπτυξη (Κυπριανός, 2004). Αν και οι μεταρρυθμίσεις συναντούσαν συχνά εμπόδια λόγω των κοινωνικών αντιστάσεων και της έλλειψης υποδομών, έθεσαν τα θεμέλια για την εξέλιξη της εκπαίδευσης σε πιο σύγχρονες και συμμετοχικές βάσεις.

Οι Μεταρρυθμίσεις του 1980-1990

Κατά τις δεκαετίες του 1980 και του 1990, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα εστιάστηκαν στην ισότητα, τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση του δημόσιου σχολείου. Οι αλλαγές αυτές εντάχθηκαν στο πλαίσιο μιας ευρύτερης κοινωνικής πολιτικής που στόχευε στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και στη βελτίωση της πρόσβασης όλων των πολιτών σε ποιοτική εκπαίδευση, ενώ παράλληλα προετοίμαζαν τη χώρα για τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής. Ωστόσο κατά την περίοδο αυτή οι μεταρρυθμίσεις λόγω της σημαντικότητάς τους και για να γίνει καλύτερη ανάλυση χωρίζονται στη δεκαετία του 1980 και του 1990.

A. Μεταρρυθμίσεις της δεκαετίας του 1980

Η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίστηκε από την προώθηση της δημοκρατικοποίησης της εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτικές πολιτικές της περιόδου επικεντρώθηκαν στη βελτίωση των δημόσιων σχολείων, περιορίζοντας την επιρροή των ιδιωτικών σχολείων και ενισχύοντας τη χρηματοδότηση και τις υποδομές της δημόσιας εκπαίδευσης. Νέα προγράμματα σπουδών εισήχθησαν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, με στόχο την ανανέωση του περιεχομένου και τη σύνδεση με τις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας (Δημαράς, 1994).

Σημαντική εξέλιξη υπήρξε η ενίσχυση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για ευάλωτες ομάδες, όπως τα άτομα με αναπηρίες και οι μειονοτικές κοινότητες. Οι πολιτικές αυτές αναγνώρισαν τη σημασία της ισότητας και της ένταξης, προάγοντας την πρόσβαση σε εκπαιδευτικά προγράμματα που ανταποκρίνονταν στις ιδιαίτερες ανάγκες αυτών των πληθυσμών (Κυπριανός, 2004).

B. Μεταρρυθμίσεις της δεκαετίας του 1990

Η δεκαετία του 1990 εισήγαγε επιπλέον μέτρα για τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και την προσαρμογή της στις προκλήσεις της εποχής. Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση οδήγησε σε πολιτικές που στόχευαν στην εναρμόνιση της ελληνικής εκπαίδευσης με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Υπήρξε έμφαση στη δια βίου μάθηση, την προώθηση των ξένων γλωσσών και την ενίσχυση της τεχνολογικής εκπαίδευσης. Επίσης, επεκτάθηκε η χρήση υπολογιστών και νέων τεχνολογιών στα σχολεία, προετοιμάζοντας τους μαθητές για την ψηφιακή εποχή.

Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θεμελίωσαν τη σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική, με έμφαση στην ενσωμάτωση κοινωνικών ομάδων, τη μείωση των ανισοτήτων και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας.

Μεταρρυθμίσεις της Χιλιετίας

Από τη δεκαετία του 2000 και μετά, η ελληνική εκπαιδευτική πολιτική επηρεάστηκε βαθύτατα από τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), με κύριο στόχο την ενίσχυση της ποιότητας της εκπαίδευσης, την προώθηση της δια βίου μάθησης και τη

σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με τις ανάγκες της σύγχρονης οικονομίας. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές είχαν ως κύριο στόχο την ενίσχυση της ποιότητας της εκπαίδευσης, την προώθηση της δια βίου μάθησης, καθώς και τη σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με τις ανάγκες της σύγχρονης οικονομίας. Αυτές οι πολιτικές ήταν σε συμφωνία με τις στρατηγικές που καθορίζονταν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, και επηρέασαν τη μορφή και την κατεύθυνση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Πιο συγκεκριμένα, η ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ε. έφερε σημαντικές αλλαγές σε διάφορους τομείς της εκπαίδευσης:

1. **Αναβάθμιση ποιότητας εκπαίδευσης:** Στόχος ήταν να βελτιωθεί η ποιότητα της εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα, από τη βασική μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση, ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της παγκόσμιας οικονομίας και να ενισχύει την ανταγωνιστικότητα της χώρας.
2. **Δια βίου μάθηση:** Ενισχύθηκε η έννοια της διαρκούς εκπαίδευσης, με την προώθηση προγραμμάτων και στρατηγικών για τη συνεχιζόμενη κατάρτιση των πολιτών, προκειμένου να αναπτύξουν νέες δεξιότητες και να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας.
3. **Σύνδεση με την αγορά εργασίας:** Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις επικεντρώθηκαν επίσης στην ανάγκη για την εκπαίδευση να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σύγχρονης οικονομίας και της αγοράς εργασίας, προκειμένου οι απόφοιτοι να είναι καλύτερα προετοιμασμένοι για τις απαιτήσεις του επαγγελματικού κόσμου.
4. **Ευρωπαϊκή στρατηγική:** Η Ελλάδα συμμετείχε ενεργά στις ευρωπαϊκές στρατηγικές στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, όπως η «Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Εκπαίδευση και Κατάρτιση» (Bologna Process) και η στρατηγική «Ευρώπη 2020», που προωθούσαν την ανάπτυξη κοινών στόχων και προτύπων μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε.

Με αυτές τις κατευθύνσεις, οι εκπαιδευτικές πολιτικές στην Ελλάδα προσαρμόστηκαν στα πρότυπα και στις επιταγές της Ε.Ε., προσπαθώντας να καλύψουν τις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας, με την ελπίδα ότι η αλλαγή αυτή θα οδηγήσει σε έναν καλύτερα καταρτισμένο και πιο ανταγωνιστικό πληθυσμό.

Συνοψίζοντας, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα υπήρξαν άμεσα συνδεδεμένες με τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις κάθε εποχής. Από την ίδρυση του ελληνικού κράτους έως σήμερα, οι αλλαγές στην εκπαίδευση αποσκοπούσαν στη βελτίωση της πρόσβασης, της ποιότητας και της σύνδεσής της με την αγορά εργασίας. Η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση επέφερε νέες προκλήσεις και ευκαιρίες, προωθώντας την τεχνολογική εξέλιξη και τη δια βίου μάθηση. Παρότι οι μεταρρυθμίσεις συχνά συναντούσαν αντιστάσεις και θεσμικά εμπόδια, η εκπαίδευση παραμένει κεντρικός πυλώνας κοινωνικής προόδου και ανάπτυξης.

1.5 Οι Μεταρρυθμίσεις στα πλαίσια των ευρωπαϊκών οδηγιών

Η παρούσα ενότητα εξετάζει τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα υπό το πρίσμα των ευρωπαϊκών οδηγιών και στρατηγικών. Από τη Λισαβονική Στρατηγική έως τη μεταρρύθμιση του 2024, η εκπαιδευτική πολιτική της χώρας διαμορφώθηκε βάσει των κατευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, την ενίσχυση της δια βίου μάθησης και τη σύνδεση με την αγορά εργασίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις αλλαγές που επήλθαν λόγω της οικονομικής κρίσης, καθώς και στις σύγχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζει το εκπαιδευτικό σύστημα. Μέσα από την ανάλυση των μεταρρυθμίσεων, θα αποτυπωθούν οι βασικοί στόχοι, τα αποτελέσματα και οι επιπτώσεις τους στην ελληνική κοινωνία.

Η Λισαβονική Στρατηγική

Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Εκπαίδευση (2000-2010), γνωστή και ως Λισαβονικό Στρατηγικό Σχέδιο, αποτέλεσε έναν σημαντικό οδικό χάρτη για τις εκπαιδευτικές πολιτικές των κρατών-μελών. Η στρατηγική αυτή υπογράμμισε τη σημασία της εκπαίδευσης ως βασικό εργαλείο για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή στην Ε.Ε. (Παρασκευόπουλος, 2004). Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα εφάρμοσε μέτρα για την προώθηση της δια βίου μάθησης, της τεχνολογικής αναβάθμισης των σχολείων και της βελτίωσης των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.

Η εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Συστήματος Μεταφοράς Πιστωτικών Μονάδων (ECTS) στα ελληνικά πανεπιστήμια αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα μέτρα προσαρμογής της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στα ευρωπαϊκά πρότυπα. Το ECTS διευκόλυνε την κινητικότητα των φοιτητών, τη διεθνή αναγνώριση πτυχίων και τη συνεργασία μεταξύ των ελληνικών και ευρωπαϊκών πανεπιστημίων. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Δια Βίου Μάθησης συνέβαλε στη δημιουργία προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων, επαγγελματικής κατάρτισης και επανειδίκευσης, δίνοντας έμφαση στη συνεχή ανάπτυξη των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού (Καψάλης, 2008).

Η ενσωμάτωση σύγχρονων τεχνολογιών στην εκπαίδευση υπήρξε σημαντική προτεραιότητα. Αναπτύχθηκαν ψηφιακά εργαλεία μάθησης, ενισχύθηκαν τα εκπαιδευτικά προγράμματα πληροφορικής και δημιουργήθηκαν ηλεκτρονικές πλατφόρμες για την υποστήριξη της διδασκαλίας και της μάθησης. Παράλληλα, η συνεργασία με πανεπιστήμια της Ε.Ε. ενισχύθηκε μέσω προγραμμάτων όπως το Erasmus+, που αύξησε την κινητικότητα φοιτητών και εκπαιδευτικών, προωθώντας την ανταλλαγή γνώσεων και την καλλιέργεια διεθνών δικτύων συνεργασίας.

Οι μεταρρυθμίσεις αυτές δεν ήταν απαλλαγμένες από προκλήσεις. Η εφαρμογή τους συχνά προσέκρουσε σε αντιστάσεις από κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς κύκλους, λόγω της έλλειψης πόρων και της αντίδρασης στις αλλαγές. Ωστόσο, έθεσαν τις βάσεις για έναν πιο σύγχρονο και ανταγωνιστικό εκπαιδευτικό τομέα, ευθυγραμμισμένο με τις ευρωπαϊκές πολιτικές και τις απαιτήσεις της παγκοσμιοποιημένης αγοράς εργασίας.

Η περίοδος της οικονομικής κρίσης

Η οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2008 επηρέασε ριζικά το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς οι μνημονιακές πολιτικές και τα προγράμματα λιτότητας επέβαλαν βαθιές τομές. Οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση μειώθηκαν σημαντικά, δημιουργώντας προκλήσεις στην υλοποίηση εκπαιδευτικών πολιτικών και στην παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης. Οι μεταρρυθμίσεις της περιόδου επικεντρώθηκαν στην αναδιάρθρωση του συστήματος, με έμφαση στη διοικητική αναδιοργάνωση, την εξοικονόμηση πόρων και την προσαρμογή στις νέες τεχνολογικές απαιτήσεις.

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, παρατηρήθηκε έντονη τάση προς τη συγχώνευση σχολικών μονάδων, με στόχο τη μείωση του κόστους λειτουργίας. Οι αλλαγές αυτές,

ωστόσο, συχνά προκάλεσαν αντιδράσεις, καθώς οδήγησαν σε προβλήματα πρόσβασης για μαθητές που έπρεπε να μετακινούνται σε απομακρυσμένες σχολικές μονάδες. Παράλληλα, υπήρξαν τροποποιήσεις στα προγράμματα σπουδών, με σκοπό τη μεγαλύτερη ευελιξία και την προσαρμογή στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας.

Η κρίση ώθησε επίσης στην ενίσχυση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία, κυρίως λόγω της ανάγκης για βελτιστοποίηση των πόρων και μείωση των δαπανών. Εφαρμόστηκαν ηλεκτρονικές πλατφόρμες διαχείρισης μαθημάτων και αξιολόγησης, οι οποίες προσέφεραν λύσεις σε περιόδους υποχρηματοδότησης αλλά δεν αντικατέστησαν την ανάγκη για επενδύσεις σε υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό.

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση επηρεάστηκε βαθύτατα από την κρίση, με βασική κατεύθυνση την ενοποίηση τμημάτων και την αναδιάρθρωση των πανεπιστημίων. Το σχέδιο «Αθηνά» (2013) υπήρξε χαρακτηριστικό παράδειγμα, καθώς προέβλεπε τη συγχώνευση ή κατάργηση τμημάτων, τη μείωση του αριθμού εισακτέων και την ανακατανομή πόρων. Αυτές οι αλλαγές στόχευαν στη μείωση του κόστους λειτουργίας και στη βελτίωση της αποδοτικότητας, ωστόσο δέχθηκαν κριτική για τον αποσπασματικό χαρακτήρα τους και την έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού.

Επιπλέον, εισήχθησαν νέα συστήματα αξιολόγησης και πιστοποίησης των πανεπιστημιακών προγραμμάτων σπουδών, σε συνεργασία με την Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΠ). Οι διαδικασίες αυτές αποσκοπούσαν στην ενίσχυση της διαφάνειας και της ποιότητας, ενώ έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στη σύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις της κρίσης αντανάκλασαν τις επιταγές των διεθνών δανειστών για άμεση εξοικονόμηση πόρων και ενίσχυση της αποδοτικότητας. Αν και εισήγαγαν σημαντικές αλλαγές στη δομή και τη λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος, συχνά αγνοούσαν τις κοινωνικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες της ελληνικής κοινωνίας. Οι μειώσεις δαπανών και η υποχρηματοδότηση δημιούργησαν εμπόδια στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, ενώ οι επιπτώσεις των αλλαγών έγιναν ιδιαίτερα αισθητές στις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Η μεταρρύθμιση του 2013

Ένας από τους βασικούς άξονες της μεταρρύθμισης του 2013 ήταν η αναδιάρθρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με έμφαση στην αξιολόγηση και πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών μέσω της Αρχής Διασφάλισης και Πιστοποίησης Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΙΠ). Ταυτόχρονα, προωθήθηκε η αναδιοργάνωση των πανεπιστημίων, μέσω συγχωνεύσεων τμημάτων και σχολών, με στόχο τη βελτίωση της αποδοτικότητας και την καλύτερη αξιοποίηση των περιορισμένων πόρων. Στον τομέα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, δόθηκε έμφαση στην αναβάθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Τα επαγγελματικά λύκεια και τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) απέκτησαν πιο ευέλικτα προγράμματα σπουδών, τα οποία στόχευαν στη μείωση της ανεργίας και την προώθηση δεξιοτήτων.

Η μεταρρύθμιση του 2013 υπογράμμισε επίσης τη σημασία της δια βίου μάθησης ως μέσο για την ενίσχυση των επαγγελματικών προσόντων και την αντιμετώπιση των απαιτήσεων της σύγχρονης οικονομίας. Προγράμματα επανειδίκευσης και συνεχούς κατάρτισης σχεδιάστηκαν για να προσφέρουν στους εργαζομένους τα εργαλεία που χρειάζονταν για να παραμείνουν ανταγωνιστικοί στην αγορά εργασίας. Παράλληλα, προωθήθηκε η ενίσχυση της ψηφιακής εκπαίδευσης, με την εισαγωγή ηλεκτρονικών πλατφορμών μάθησης και την παροχή εξ αποστάσεως εκπαιδευτικών υπηρεσιών, με σκοπό να αξιοποιηθεί η τεχνολογία και να εξοικονομηθούν πόροι.

Παρά τις θετικές προθέσεις της, η μεταρρύθμιση του 2013 αντιμετώπισε σοβαρά προβλήματα. Οι μειώσεις στις δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση, που επέβαλαν οι μνημονιακές πολιτικές, περιόρισαν την αποτελεσματικότητα των μέτρων και προκάλεσαν κοινωνικές αντιδράσεις. Η εφαρμογή των αλλαγών υπήρξε συχνά αποσπασματική, ενώ η έλλειψη κοινωνικής συναίνεσης ανέδειξε την ανάγκη για έναν πιο ουσιαστικό διάλογο σχετικά με τις κατευθύνσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής.

Η μεταρρύθμιση του 2013 άφησε παρακαταθήκη σημαντικές αλλαγές, όπως η έμφαση στην ποιότητα, η αναβάθμιση των επαγγελματικών δεξιοτήτων και η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Ωστόσο, οι συνθήκες της οικονομικής κρίσης και οι κοινωνικές αντιθέσεις κατέστησαν δύσκολη την πλήρη υλοποίησή της, αφήνοντας ανοιχτά ερωτήματα για τη μελλοντική κατεύθυνση της ελληνικής εκπαίδευσης.

Η μεταρρύθμιση του 2024

Η Μεταρρύθμιση του 2024 με την εισαγωγή του Νόμου 5094/2024 αποτελεί μία από τις πλέον καθοριστικές προσπάθειες αναδιάρθρωσης του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, με στόχο την προσαρμογή του στις προκλήσεις του 21ου αιώνα. Ο νόμος αυτός προσεγγίζει τις δομικές αδυναμίες του συστήματος και εισάγει καινοτομίες που εστιάζουν στην ποιότητα, την ψηφιοποίηση, την επαγγελματική κατάρτιση και την αποτελεσματική διοίκηση.

Η μεταρρύθμιση εισάγει νέα, σύγχρονα προγράμματα σπουδών που στοχεύουν στη βελτίωση των δεξιοτήτων των μαθητών και φοιτητών. Δίνεται έμφαση στην ενσωμάτωση νέων διδακτικών μεθόδων, οι οποίες ενθαρρύνουν την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα και τη συνεργατική μάθηση. Παράλληλα, καθιερώνονται τακτικές αξιολογήσεις στα σχολεία και τα πανεπιστήμια, με στόχο τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Ακόμη, ο Νόμος 5094/2024 αναγνωρίζει τη σημασία της τεχνολογίας ως εργαλείου εκπαίδευσης. Εισάγονται προηγμένα ψηφιακά εργαλεία, ενώ δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η οποία ενισχύθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Στόχος είναι η δημιουργία ενός ευέλικτου και προσαρμόσιμου εκπαιδευτικού περιβάλλοντος που θα παρέχει ίσες ευκαιρίες μάθησης σε όλους, ανεξαρτήτως γεωγραφικών ή κοινωνικών περιορισμών.

Η μεταρρύθμιση επιδιώκει τη στενότερη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, μέσω της δημιουργίας νέων προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και της ενίσχυσης συνεργασιών με επιχειρήσεις. Ειδικά διαμορφωμένα προγράμματα για επαγγελματική κατάρτιση σχεδιάστηκαν σε τομείς υψηλής ζήτησης, προκειμένου να ενισχυθεί η απασχολησιμότητα των νέων. Προβλέπονται αλλαγές που μειώνουν τη γραφειοκρατία και βελτιώνουν τη διοικητική αποτελεσματικότητα. Η αποκέντρωση των διαδικασιών και η εισαγωγή ηλεκτρονικών διοικητικών εργαλείων στοχεύουν στην απλοποίηση των διαδικασιών και στην ενίσχυση της διαφάνειας.

Η μεταρρύθμιση αντικατοπτρίζει τη δέσμευση της κυβέρνησης για έναν σύγχρονο και ανταγωνιστικό εκπαιδευτικό τομέα, ικανό να προετοιμάσει τους πολίτες για τις ανάγκες της παγκόσμιας αγοράς εργασίας. Παράλληλα, επιχειρεί να διασφαλίσει την

ίση πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, ενισχύοντας την κοινωνική συνοχή και εξασφαλίζοντας την ανάπτυξη δεξιοτήτων που απαιτούνται στον σύγχρονο κόσμο.

Ο Νόμος 5094/2024 ενσωματώνει τα διδάγματα από προηγούμενες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, προσαρμόζοντας τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές στις ιδιαίτερες ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας, και φιλοδοξεί να αποτελέσει ορόσημο στην πορεία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος προς ένα βιώσιμο και καινοτόμο μέλλον. Ό,τι αφορά τον νόμο 5094/2024 θα γίνει εκτενής ανάλυση των άρθρων του και αντιπαράθεση με το άρθρο 16 του Συντάγματος που αφορά την Παιδεία και τις απόψεις της κοινωνίας. Η ανάλυση αυτής της μεταρρύθμισης θα αποτελέσει, άλλωστε, το βασικό θέμα της παρούσας διατριβής, στην οποία θα εξετάσουμε λεπτομερώς τους στόχους, τις προκλήσεις και τις αναμενόμενες επιπτώσεις αυτής της νέας εκπαιδευτικής πολιτικής.

Η ιστορική πορεία των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα αποδεικνύει την αναγκαιότητα για διαρκείς εξελίξεις και προσαρμογές του εκπαιδευτικού συστήματος στις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες της εκάστοτε εποχής. Από τις πρώτες προσπάθειες μετά την ίδρυση του ελληνικού κράτους, μέχρι τις σύγχρονες μεταρρυθμίσεις που διαμορφώνονται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής πολιτικής, η εκπαίδευση υπήρξε και παραμένει θεμελιώδης για την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Ωστόσο, η πρόοδος των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων συχνά αναστέλλεται από πολιτικές αντιπαραθέσεις, οικονομικές κρίσεις και αντιστάσεις από συντηρητικούς κύκλους. Οι μεταρρυθμίσεις του 2024, αν και φιλοδοξούν να προχωρήσουν σε εκτεταμένες και τολμηρές αλλαγές, καλούνται να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου, όπως η ψηφιοποίηση, η παγκοσμιοποίηση και η ανάγκη για διαρκή εκπαίδευση και κατάρτιση.

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα είναι μια συνεχής διαδικασία που απαιτεί ευρεία κοινωνική συναίνεση και πολιτική σταθερότητα για να επιτευχθούν μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Το μέλλον της ελληνικής εκπαίδευσης φαίνεται να είναι σε στενή σύνδεση με την εξέλιξη των τεχνολογιών και τις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, και η διαρκής αναδιάρθρωσή της θα είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της κοινωνικής και οικονομικής ευημερίας.

Η σύνδεση των μεταρρυθμίσεων με τις Ευρωπαϊκές Στρατηγικές

Η σχέση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα με τις ευρωπαϊκές στρατηγικές έχει βαθιά και ουσιαστική σημασία, καθώς η Ελλάδα, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), είναι υποχρεωμένη να ακολουθεί και να ενσωματώνει τις πολιτικές και στρατηγικές που διαμορφώνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Από τη δεκαετία του 2000 και μετά, η εκπαίδευση στην Ελλάδα επηρεάζεται έντονα από τις προτεραιότητες και τους στόχους της Ε.Ε. για την ενίσχυση της ποιότητας της εκπαίδευσης, την κοινωνική ένταξη, την κινητικότητα των νέων και τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Οι στρατηγικές αυτές διαμορφώνουν το πλαίσιο για τις εθνικές εκπαιδευτικές πολιτικές και καθοδηγούν τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, επιδιώκοντας την ευθυγράμμισή τους με τις ανάγκες και τις προκλήσεις της σύγχρονης Ευρώπης.

Ένα από τα βασικά σημεία επαφής μεταξύ των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα και των ευρωπαϊκών στρατηγικών είναι η δια βίου μάθηση και η ενίσχυση των δεξιοτήτων των πολιτών. Στην κατεύθυνση αυτή, η Ε.Ε. προωθεί την ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού συστήματος που να είναι ευέλικτο και ικανό να προσαρμοστεί στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας, προωθώντας τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση. Η Ελλάδα, στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεών της, ενσωμάτωσε αυτά τα ευρωπαϊκά αιτήματα, αναθεωρώντας τα εκπαιδευτικά προγράμματα και προωθώντας νέες στρατηγικές για την προώθηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ), της πιστοποίησης δεξιοτήτων και της αναγνώρισης της άτυπης μάθησης.

Η στρατηγική της Ε.Ε. για την κοινωνική ένταξη και την εξάλειψη των ανισοτήτων αποτελεί επίσης βασικό πυλώνα στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις της Ελλάδας. Στόχος είναι η εξασφάλιση ίσης πρόσβασης στην εκπαίδευση για όλους, ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικής κατάστασης ή γεωγραφικής θέσης. Η Ελλάδα, ανταποκρινόμενη στις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις, έχει υιοθετήσει πολιτικές για την ενίσχυση της ένταξης των μαθητών με ειδικές ανάγκες, των μεταναστών και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων που προάγουν την πολυπολιτισμικότητα και την ισότητα.

Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση θέτει ιδιαίτερη έμφαση στην ψηφιοποίηση και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση, ως μέσο βελτίωσης της ποιότητας και της προσβασιμότητας της εκπαίδευσης. Η Ελλάδα, επηρεασμένη από αυτήν την στρατηγική, έχει ενσωματώσει την τεχνολογία στις εκπαιδευτικές της πολιτικές, προωθώντας την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την ψηφιακή κατάρτιση των εκπαιδευτικών και των μαθητών. Η εφαρμογή αυτών των στρατηγικών εντάσσεται στη συνολική προσπάθεια της Ε.Ε. για την αναβάθμιση της εκπαίδευσης και την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων των πολιτών της, ώστε να είναι έτοιμοι για τις προκλήσεις του 21ου αιώνα.

Η ανάλυση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα δείχνει τη συνεχή προσπάθεια ευθυγράμμισης του εκπαιδευτικού συστήματος με τις ευρωπαϊκές πολιτικές και ανάγκες. Οι διαδοχικές αλλαγές, από τη Λισαβονική Στρατηγική έως τις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις, είχαν στόχο την αναβάθμιση της εκπαίδευσης, τη βελτίωση της πρόσβασης στη γνώση και την ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης. Ωστόσο, η εφαρμογή τους δεν ήταν πάντα ομαλή, καθώς επηρεάστηκε από οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Παρά τις προκλήσεις, οι μεταρρυθμίσεις αυτές καθόρισαν την πορεία της ελληνικής εκπαίδευσης και τη διαμόρφωση του σύγχρονου εκπαιδευτικού τοπίου.

1.6 Προκλήσεις των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα δεν πραγματοποιήθηκαν σε κενό, αλλά ως απόρροια μιας σειράς κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών αιτίων που ανέδειξαν την ανάγκη για αλλαγή. Στη διάρκεια της σύγχρονης ιστορίας της χώρας, το εκπαιδευτικό σύστημα υπήρξε υπόλογο για τη διατήρηση κοινωνικών ανισοτήτων, ενώ οι ανάγκες της οικονομίας και της κοινωνίας απαιτούσαν μια πιο προσαρμοσμένη και εκσυγχρονισμένη εκπαίδευση. Η έλλειψη προσβασιμότητας στην εκπαίδευση, οι κοινωνικές ανισότητες και η έλλειψη κινητικότητας των νέων αποτέλεσαν σημαντικά ζητήματα που έπρεπε να αντιμετωπιστούν με τις μεταρρυθμίσεις (Κωνσταντίνου & Παπαδοπούλου, 2020).

Από κοινωνικής πλευράς, οι εκπαιδευτικές ανισότητες και η ανισομερής κατανομή των πόρων μεταξύ των διαφόρων γεωγραφικών περιοχών και κοινωνικών τάξεων της Ελλάδας υπήρξαν καθοριστικοί παράγοντες που οδήγησαν σε αναγκαία μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος. Η άνιση πρόσβαση στην εκπαίδευση, ειδικά σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, οδήγησε σε υποβάθμιση των ευκαιριών για μαθητές που ανήκαν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Οι μεταρρυθμίσεις προσδιόρισαν ως στόχο την εξάλειψη αυτών των ανισοτήτων μέσω στρατηγικών όπως η ενίσχυση της εκπαιδευτικής πρόσβασης και η προώθηση της κοινωνικής ένταξης.

Σε πολιτικό επίπεδο, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις συνδέονται άμεσα με τις αλλαγές στις πολιτικές προτεραιότητες της χώρας, ειδικά μετά την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1981. Η προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος στις ευρωπαϊκές απαιτήσεις και κατευθύνσεις αποτέλεσε κεντρικό σημείο της εκπαιδευτικής πολιτικής, με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των Ελλήνων πολιτών στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας. Η πίεση από την Ε.Ε. για ενσωμάτωση των κοινών ευρωπαϊκών αξόνων και την εναρμόνιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων δημιούργησε την ανάγκη για αναθεώρηση του εκπαιδευτικού συστήματος στην Ελλάδα

Η οικονομική κρίση της δεκαετίας του 2010 αποτέλεσε επίσης καθοριστικό παράγοντα που οδήγησε σε αναγκαστικές μεταρρυθμίσεις. Η μείωση των κρατικών δαπανών για την εκπαίδευση, σε συνδυασμό με την ανάγκη για βελτίωση της παραγωγικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος, επηρέασε τις εκπαιδευτικές πολιτικές. Η οικονομική κρίση ανέδειξε την αναγκαιότητα για εκσυγχρονισμό των μεθόδων διδασκαλίας, τη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των πόρων και την ανάπτυξη εναλλακτικών τρόπων χρηματοδότησης της εκπαίδευσης, όπως η συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα (Μαυρίδης, 2016).

Τέλος, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα περιλαμβάνουν μια σειρά αντιφάσεων και προκλήσεων που απορρέουν από τη σύγκρουση παραδοσιακών και σύγχρονων εκπαιδευτικών αξιών. Οι μεταρρυθμίσεις συχνά συναντούν αντιστάσεις από τους συνδικαλιστικούς φορείς, οι οποίοι εκφράζουν ανησυχίες για τις αλλαγές στη διδασκαλία και τη δομή του σχολείου. Ενώ οι εκπαιδευτικοί απαιτούν καλύτερους όρους εργασίας και περισσότερους πόρους για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων, οι

πολιτικοί και οικονομικοί φορείς προτάσσουν την ανάγκη για αναδιάρθρωση και εξορθολογισμό του συστήματος, προκαλώντας έτσι έναν δύσκολο συμβιβασμό.

1.7 Ανακεφαλαίωση

Στην παρούσα ενότητα αναδείξαμε την πορεία των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα, επισημαίνοντας τις αναγκαίες αλλαγές που επέβαλαν οι κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες σε συνδυασμό με τις στρατηγικές κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανάγκη για εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις προέκυψε από την αναγνώριση των αδυναμιών του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο δεν κατάφερε να ανταποκριθεί πλήρως στις σύγχρονες απαιτήσεις της κοινωνίας και της οικονομίας. Από την εισαγωγή της δεκαετίας του 1980 μέχρι το 2000, οι σημαντικότερες μεταρρυθμίσεις διαμόρφωσαν τη βάση για τις επόμενες εξελίξεις, με έντονο το αποτύπωμα της ένταξης της χώρας στην Ε.Ε., και την επίδραση των ευρωπαϊκών στρατηγικών στον τρόπο που διαρθρώθηκε το εκπαιδευτικό σύστημα.

Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εκπαίδευση, οι οποίες επικεντρώθηκαν στην ενίσχυση της ποιότητας και της πρόσβασης στην εκπαίδευση, στην προώθηση της δια βίου μάθησης και στην ενσωμάτωση της τεχνολογίας, αποτέλεσαν καθοριστικούς παράγοντες για τη χάραξη της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής. Η σύνδεση των ελληνικών μεταρρυθμίσεων με τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις δεν περιορίστηκε μόνο στην εφαρμογή κοινών στρατηγικών, αλλά και στην προσπάθεια να δημιουργηθεί ένα εκπαιδευτικό σύστημα που θα είναι ικανό να ανταγωνιστεί στο ευρωπαϊκό και διεθνές πλαίσιο, εξασφαλίζοντας ίσες ευκαιρίες για όλους τους πολίτες της χώρας.

Παρά τα όσα επιτεύγματα καταγράφηκαν μέσα από τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, δεν έλειψαν οι προκλήσεις και οι αντιφάσεις. Κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές αιτίες, όπως οι οικονομικές δυσκολίες, οι κοινωνικές ανισότητες και οι αντιστάσεις στο κατεστημένο, καθυστέρησαν την πλήρη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και ενίοτε οδήγησαν σε ανακολουθίες και αντιφάσεις. Η ανάγκη για μια εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που θα ισχυροποιούσε το σύστημα εκπαίδευσης και θα το προσαρμόσει

στις σύγχρονες απαιτήσεις, έφερε στην επιφάνεια τις έντονες πολιτικές αντιπαραθέσεις, τις αντιστάσεις των κοινωνικών ομάδων και τις δυσκολίες στην ενσωμάτωση των τεχνολογικών και κοινωνικών αλλαγών. Ωστόσο, η σταδιακή πορεία των μεταρρυθμίσεων παρέχει τη βάση για περαιτέρω βελτιώσεις και προσαρμογές, με στόχο την ενίσχυση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος.

Με τη συνεχιζόμενη αναθεώρηση και προσαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ελλάδα, οι μεταρρυθμίσεις συνεχίζουν να αποτελούν ένα βασικό εργαλείο για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την ανταγωνιστικότητα της χώρας σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο περιβάλλον. Όλες οι παραπάνω συνιστώσες καθιστούν τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα έναν συνεχώς εξελισσόμενο τομέα, όπου οι προκλήσεις αλλά και οι ευκαιρίες παραμένουν καθοριστικοί παράγοντες για τη μελλοντική πορεία του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η συμβολή του Νόμου 5094/2024 στο Εκπαιδευτικό Σύστημα

2.1 Εισαγωγή

Ο Νόμος 5094/2024 αποτελεί μια από τις σημαντικότερες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα, καθώς στοχεύει στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, την ενίσχυση της κοινωνικής δικαιοσύνης και την προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος στις σύγχρονες ανάγκες. Η εισαγωγή τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, η ενίσχυση της αυτονομίας των σχολείων και η προώθηση της κοινωνικής ένταξης αποτελούν βασικές πτυχές του νόμου. Παράλληλα, το νομοθετικό πλαίσιο επιδιώκει τη διεθνοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης, ανοίγοντας τον δρόμο για τη λειτουργία μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων. Αυτές οι αλλαγές ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ευρωπαϊκές και διεθνείς εκπαιδευτικές πρακτικές, προσδίδοντας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα μια νέα προοπτική ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού.

Το κεφάλαιο αυτό αναλύει διεξοδικά τις βασικές διατάξεις του Νόμου 5094/2024, εστιάζοντας στις αλλαγές που επιφέρει στο εκπαιδευτικό σύστημα και τις επιπτώσεις του στην εκπαιδευτική κοινότητα. Παρουσιάζονται οι σκοποί του νόμου, οι οποίοι περιλαμβάνουν την ενίσχυση της εκπαιδευτικής ποιότητας, την αξιοποίηση καινοτόμων παιδαγωγικών μεθόδων και τη διεύρυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση. Επιπλέον, γίνεται σύγκριση με προηγούμενες νομοθεσίες, εξετάζοντας τη συνέχεια και τις διαφοροποιήσεις που εισάγει το νέο πλαίσιο, ενώ παράλληλα διερευνάται το πώς αυτές οι αλλαγές θα επηρεάσουν τη λειτουργία των σχολείων και των πανεπιστημίων. Η νομοθετική αυτή πρωτοβουλία έχει στόχο να εξασφαλίσει την προσαρμογή της ελληνικής εκπαίδευσης στις παγκόσμιες εξελίξεις, προσφέροντας νέες ευκαιρίες στους μαθητές και τους φοιτητές.

Στη συνέχεια, στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται οι προκλήσεις που ανακύπτουν από την εφαρμογή του Νόμου 5094/2024, τόσο σε θεσμικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, αναλύοντας τα πιθανά εμπόδια και οι αντιδράσεις που μπορεί να προκύψουν. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σύγκρουση του νόμου με το άρθρο 16 του Συντάγματος, το οποίο κατοχυρώνει τη δημόσια ανώτατη εκπαίδευση, καθώς και στις πιθανές νομικές και πολιτικές επιπτώσεις. Μέσα από μια αναλυτική προσέγγιση, το κεφάλαιο επιχειρεί να αναδείξει τόσο τις δυνατότητες βελτίωσης του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος όσο και τις προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν για την επιτυχή εφαρμογή του νόμου. Τέλος, διερευνώνται προτάσεις και πιθανές λύσεις για τη βέλτιστη προσαρμογή του νόμου στις ανάγκες της ελληνικής εκπαίδευσης, ώστε να επιτευχθεί ένας ισορροπημένος εκσυγχρονισμός χωρίς να διακυβεύεται η δημόσια παιδεία.

2.2. Παρουσίαση του Νόμου 5094/2024

Ξεκινώντας, θα γίνει μία αναλυτική παρουσίαση των κύριων άρθρων και διατάξεων του Νόμου 5094/2024, η οποία αποκαλύπτει τις κατευθύνσεις και τα μέτρα που εφαρμόζονται για την επίτευξη των στόχων του, που αφορούν την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, την ενίσχυση της κοινωνικής δικαιοσύνης και τη βελτίωση της πρόσβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ο νόμος εισάγει σημαντικές μεταρρυθμίσεις, όπως η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, η αυτονομία των σχολικών μονάδων, η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία και η υποστήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Παράλληλα, δίνεται έμφαση στη διεθνοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης μέσω της δημιουργίας μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων, γεγονός που συνιστά μια καινοτόμο προσέγγιση στη διαμόρφωση του ελληνικού εκπαιδευτικού πλαισίου. Η εφαρμογή αυτών των αλλαγών αποσκοπεί στη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού συστήματος που ανταποκρίνεται στις σύγχρονες προκλήσεις, διασφαλίζοντας παράλληλα τη συνοχή και την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Παρακάτω γίνεται μία σύντομη περιγραφή των άρθρων του νόμου.

Άρθρο 1 - Σκοποί του Νόμου

Αυτό το άρθρο καθορίζει τους γενικούς σκοπούς του Νόμου, οι οποίοι περιλαμβάνουν την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος, την ενίσχυση της ποιότητας της εκπαίδευσης και την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Σημαντική έμφαση δίνεται στην εκπαίδευση όλων των κοινωνικών ομάδων, με σκοπό τη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού περιβάλλοντος που θα ευνοεί την ισότητα και την κοινωνική ένταξη.

Άρθρο 2 - Δικαιώματα και Υποχρεώσεις Εκπαιδευτικών

Αυτό το άρθρο καθορίζει τις υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών να παρακολουθούν συνεχιζόμενα εκπαιδευτικά προγράμματα και να εφαρμόζουν σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας. Ειδικότερα, ο Νόμος 5094/2024 απαιτεί από τους δασκάλους και τους καθηγητές να είναι συνεχώς ενημερωμένοι για τις νέες παιδαγωγικές και τεχνολογικές εξελίξεις, ενώ εισάγει και έναν μηχανισμό αξιολόγησης της επαγγελματικής τους απόδοσης με σκοπό την βελτίωση της διδασκαλίας.

Άρθρο 3 - Δημόσια Σχολεία και Αυτονομία

Αυτό το άρθρο ενισχύει την αυτονομία των σχολείων, δίνοντάς τους περισσότερες αρμοδιότητες στη διαχείριση των πόρων και της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι διευθυντές σχολείων αναλαμβάνουν έναν πιο ενεργό ρόλο στη διαμόρφωση του σχολικού προγράμματος και στη λήψη αποφάσεων, προκειμένου να ανταποκριθούν καλύτερα στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

Άρθρο 4 - Εκπαιδευτικές Τεχνολογίες

Εδώ, ο Νόμος 5094/2024 εισάγει την υποχρεωτική χρήση ψηφιακών εργαλείων στην τάξη, καθώς και τη δημιουργία πλατφορμών για την υποστήριξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η ανάπτυξη τεχνολογικών υποδομών και η εκπαίδευση των δασκάλων στη χρήση αυτών των εργαλείων είναι θεμελιώδης για την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος και την προώθηση της ψηφιακής εκπαίδευσης.

Άρθρο 5 - Κοινωνική Ενσωμάτωση και Ισότητα

Ο Νόμος 5094/2024 περιλαμβάνει μέτρα για την ένταξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ειδικές πολιτικές υποστήριξης για μαθητές με αναπηρίες, καθώς και για παιδιά μεταναστών και προσφύγων, διασφαλίζουν την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση για όλους, ενισχύοντας την κοινωνική δικαιοσύνη.

Άρθρο 6 - Εξωτερική Αξιολόγηση και Λογοδοσία

Αυτό το άρθρο καθορίζει τη δημιουργία μηχανισμών εξωτερικής αξιολόγησης των σχολείων και των δασκάλων, προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα της εκπαίδευσης και να εντοπιστούν οι τομείς που χρήζουν βελτίωσης. Η εξωτερική αξιολόγηση επιτρέπει την έγκαιρη διάγνωση προβλημάτων και τη λήψη διορθωτικών μέτρων.

Με την εφαρμογή του Νόμου 5094/2024 εισάγονται σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές στον εκπαιδευτικό τομέα, οι οποίες αποσκοπούν στη βελτίωση της λειτουργίας των σχολικών μονάδων, την αναβάθμιση της διδασκαλίας και την προώθηση της κοινωνικής ισότητας. Ένας από τους βασικούς άξονες της μεταρρύθμισης είναι η αναδιάρθρωση της διοίκησης των σχολείων, καθώς οι σχολικές μονάδες αποκτούν μεγαλύτερη αυτονομία στη διαχείριση των πόρων και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Σημαντικό είναι ότι οι διευθυντές αναλαμβάνουν πιο ενεργό ρόλο στη λήψη αποφάσεων, προσαρμόζοντας την εκπαιδευτική διαδικασία στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας, γεγονός που συμβάλλει στη βελτίωση της εκπαιδευτικής εμπειρίας.

Δίνεται, ακόμη, ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση της ψηφιακής εκπαίδευσης, καθώς ο νόμος καθιστά υποχρεωτική τη χρήση νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία, εξασφαλίζοντας την εκπαίδευση των δασκάλων στη χρήση ψηφιακών εργαλείων. Η ενσωμάτωση των τεχνολογιών στις σχολικές τάξεις επιτρέπει τη δημιουργία ενός πιο σύγχρονου και διαδραστικού μαθησιακού περιβάλλοντος, το οποίο ενισχύει την εμπλοκή των μαθητών στη διαδικασία της μάθησης. Παράλληλα, θεσπίζεται ένας μηχανισμός αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, ο οποίος στοχεύει στη συνεχή επαγγελματική τους ανάπτυξη και τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας. Η αξιολόγηση καθίσταται εργαλείο προόδου και επιμόρφωσης, εξασφαλίζοντας ότι οι εκπαιδευτικοί διατηρούν υψηλό επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων.

Τελειώνοντας, ο νόμος προωθεί την κοινωνική ισότητα στην εκπαίδευση, θεσπίζοντας πολιτικές που στοχεύουν στην ένταξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Μέτρα στήριξης για μαθητές με αναπηρίες, παιδιά μεταναστών και άλλες περιθωριοποιημένες ομάδες διασφαλίζουν ότι όλοι οι μαθητές έχουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην εκπαίδευση. Με τις αλλαγές αυτές, ο Νόμος 5094/2024 επιχειρεί να διαμορφώσει ένα εκπαιδευτικό σύστημα πιο ευέλικτο, καινοτόμο και δίκαιο, ανταποκρινόμενο στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας.

2.3 Κύριοι Σκοποί του Νόμου 5094/2024

Ο Νόμος 5094/2024 προσδιορίζει σαφώς τους σκοπούς του, οι οποίοι επικεντρώνονται στην αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, ώστε να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες κοινωνικές, τεχνολογικές και παιδαγωγικές απαιτήσεις. Η ενίσχυση της ποιότητας της εκπαίδευσης, η κοινωνική δικαιοσύνη, η ισότητα στις εκπαιδευτικές ευκαιρίες και η προώθηση της τεχνολογικής αναβάθμισης αποτελούν τους βασικούς άξονες της μεταρρύθμισης. Ο νόμος επιδιώκει να δημιουργήσει ένα σύστημα μάθησης που θα είναι πιο αποτελεσματικό, προσαρμοσμένο στις ανάγκες των μαθητών και των εκπαιδευτικών, και θα διασφαλίζει ότι όλοι οι μαθητές, ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικού υπόβαθρου, θα έχουν πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση.

Ενίσχυση της ποιότητας της εκπαίδευσης μέσω της αναβάθμισης του εκπαιδευτικού προσωπικού και της εισαγωγής καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας:

Ο Νόμος 5094/2024 δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων του εκπαιδευτικού προσωπικού. Ειδικότερα, προβλέπεται η υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης, που περιλαμβάνουν την επιμόρφωση των δασκάλων και καθηγητών σε νέες μεθόδους διδασκαλίας και τη χρήση σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων. Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην τάξη έχει αναδειχθεί ως κρίσιμος παράγοντας για την αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης, με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων και της τηλεεκπαίδευσης να προσφέρουν νέες δυνατότητες στους μαθητές (Καραμέρος, 2018). Σύμφωνα με τον Καψάλη (2008), οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνουν την τεχνολογική ενίσχυση των σχολείων οδηγούν σε καλύτερη μαθησιακή εμπειρία, καθώς οι νέες τεχνολογίες ενσωματώνουν σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και επιτρέπουν στους μαθητές να συμμετέχουν πιο ενεργά στη διαδικασία μάθησης.

Βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση και ενσωμάτωση ευάλωτων ομάδων μέσω ειδικών πολιτικών

Η βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση είναι ένας από τους βασικούς σκοπούς του Νόμου 5094/2024, με έμφαση στην ενσωμάτωση ευάλωτων και

περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων. Αυτές περιλαμβάνουν μαθητές από χαμηλόμισθες οικογένειες, παιδιά με αναπηρία, μετανάστες και πρόσφυγες, καθώς και άλλες ομάδες που αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό. Η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους τους μαθητές είναι μια από τις θεμελιώδεις αρχές της εκπαιδευτικής πολιτικής που προωθεί ο νόμος.

Η κοινωνική ενσωμάτωση μέσω της εκπαίδευσης έχει αναγνωριστεί διεθνώς ως βασικό εργαλείο για τη μείωση των ανισοτήτων και την προώθηση της κοινωνικής κινητικότητας (Παπαγεωργίου, 2010). Ο Μαυρίδης (2016) υπογραμμίζει τη σημασία της πολιτικής της ισότητας στην εκπαίδευση, η οποία στοχεύει στην εξάλειψη των κοινωνικών ανισοτήτων μέσω της ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης μέσω εκπαιδευτικών πολιτικών. Πέρα από την αύξηση της πρόσβασης, ο Νόμος 5094/2024 περιλαμβάνει συγκεκριμένα μέτρα για την υποστήριξη των μαθητών αυτών, όπως ειδικά προγράμματα υποστήριξης, εκπαιδευτικά εργαλεία που εξασφαλίζουν την ισότιμη συμμετοχή τους στην τάξη και την ενίσχυση της υποδομής στις περιοχές με αυξημένες ανάγκες.

Προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ισότητας στην εκπαίδευση

Ένας από τους πιο σημαντικούς σκοπούς του Νόμου 5094/2024 είναι η προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ισότητας, ώστε να μειωθούν οι εκπαιδευτικές ανισότητες. Ο νόμος επιδιώκει να διασφαλίσει ότι όλοι οι μαθητές, ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, φύλου, εθνοτικής καταγωγής ή άλλων παραμέτρων, έχουν ίσες ευκαιρίες για εκπαίδευση υψηλής ποιότητας.

Η κοινωνική δικαιοσύνη στην εκπαίδευση συνδέεται με την προσπάθεια για την εξάλειψη των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, γεγονός που ενισχύει την κοινωνική συνοχή και ευημερία (Σταθόπουλος, 1999). Ο Νόμος 5094/2024 αποσκοπεί στην εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλες τις κοινωνικές ομάδες, διασφαλίζοντας ότι το εκπαιδευτικό σύστημα δεν θα ενισχύει, αλλά αντίθετα θα καταπολεμά τις υφιστάμενες ανισότητες.

Η συνεισφορά του εκπαιδευτικού συστήματος στην κοινωνική δικαιοσύνη έχει επίσης μελετηθεί από την ελληνική βιβλιογραφία, με τον Κωνσταντίνου και την Παπαδοπούλου (2020) να τονίζουν ότι η εκπαιδευτική πολιτική θα πρέπει να είναι προσανατολισμένη στην κοινωνική αναβάθμιση των πιο ευάλωτων ομάδων,

ενισχύοντας ταυτόχρονα τις δυνατότητες των μαθητών και το συνολικό κοινωνικό κεφάλαιο.

2.4 Σύγκριση με Προηγούμενους Νόμους

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο Νόμος 5094/2024, με τίτλο “Ενίσχυση του Δημόσιου Πανεπιστημίου - Πλαίσιο λειτουργίας μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων και άλλες διατάξεις”, εισάγει σημαντικές αλλαγές στην ανώτατη εκπαίδευση στην Ελλάδα. Σκοπός του είναι η ρύθμιση της αδειοδότησης, της εγκατάστασης και της λειτουργίας στην Ελλάδα παραρτημάτων μητρικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων υπό τη μορφή Νομικών Προσώπων Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (Ν.Π.Π.Ε.), κατά τρόπο σύμφωνο με τον συνταγματικό προορισμό της ανώτατης εκπαίδευσης. Ο νόμος, λοιπόν, αυτός αποτελεί την νεότερη και πιο καινοτόμα εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στη χώρα μας, ο οποίος εισάγει την ελληνική παιδεία σε μία νέα εποχή με αρωγό πάντοτε τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Αυτό μπορεί να γίνει προφανές κάνοντας μία σύγκριση των μεταρρυθμίσεων που εισάγονται στον Ν.5094/2024 με παλαιότερους νόμους και διατάξεις. Πιο συγκεκριμένα:

1. Νόμος 4957/2022: Τιτλοφορείται “Νέοι Ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα”. Εστιάζει στην ενίσχυση της ποιότητας, της λειτουργικότητας και της σύνδεσης των Α.Ε.Ι. με την κοινωνία. Περιλαμβάνει διατάξεις για τη διοίκηση των πανεπιστημίων, την αξιολόγηση και τη χρηματοδότηση.

2. Νόμος 4009/2011: Γνωστός ως “Νόμος Διαμαντοπούλου”, εισήγαγε σημαντικές αλλαγές στη δομή και τη διοίκηση των Α.Ε.Ι., όπως η καθιέρωση των Συμβουλίων Ιδρύματος και η ενίσχυση της αυτονομίας των πανεπιστημίων.

3. Νόμος 1268/1982: Εισήγαγε τον θεσμό του “Πανεπιστημιακού Ασύλου” και καθόρισε τη δομή και τη λειτουργία των Α.Ε.Ι., δίνοντας έμφαση στη συμμετοχή των φοιτητών στη διοίκηση.

Η σύγκριση του Ν.5094/2024 με προηγούμενους νόμους της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα, όπως οι Ν.4957/2022, Ν.4009/2011, και Ν.1268/1982, επιτρέπει να κατανοήσουμε τις εξελίξεις στον τομέα και τη συνέχεια ή διαφοροποίηση των προσεγγίσεων στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις. Για να γίνει καλύτερα αντιληπτό είναι αδήριτη ανάγκη να γίνει ανάλυση αυτών των εξελίξεων στους πιο κρίσιμους τομείς όπως η αυτονομία των Α.Ε.Ι., η ποιότητα της εκπαίδευσης, η διεθνοποίηση και η σύνδεση με την κοινωνία.

Αυτονομία των Α.Ε.Ι.

- **Ν.4009/2011:** Αυτός ο νόμος εισήγαγε σημαντικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των Α.Ε.Ι., κυρίως μέσω της ενίσχυσης της αυτονομίας τους. Δημιουργήθηκαν τα Συμβούλια Ιδρύματος, τα οποία έχουν σημαντική επιρροή στη διοίκηση και την οικονομική διαχείριση των πανεπιστημίων. Ο νόμος έδινε στους πανεπιστημιακούς θεσμούς μεγαλύτερη ελευθερία στην αναζήτηση χρηματοδότησης και στην εφαρμογή πολιτικών σύμφωνα με τις ανάγκες τους.
- **Ν.5094/2024:** Ενισχύει και επεκτείνει την αυτονομία των Α.Ε.Ι., προσφέροντας περισσότερες δυνατότητες για τη χρηματοδότηση από εξωτερικές πηγές, τη διεθνοποίηση, και την εφαρμογή εκπαιδευτικών πολιτικών με βάση τις ανάγκες της κοινωνίας και των αγορών εργασίας. Ωστόσο, πρέπει να διασφαλιστεί ότι η ενίσχυση της αυτονομίας δεν οδηγεί σε ανισότητες μεταξύ των ιδρυμάτων.

Ποιότητα της Εκπαίδευσης

- **Ν.4957/2022:** Εστιάζει στην ποιότητα της εκπαίδευσης με την ενίσχυση της αξιολόγησης των Α.Ε.Ι. και τη σύνδεσή τους με την κοινωνία. Ο νόμος προβλέπει μηχανισμούς αξιολόγησης των προγραμμάτων σπουδών και της εκπαιδευτικής διαδικασίας, με σκοπό την αναβάθμιση των ακαδημαϊκών προγραμμάτων και την ενίσχυση της κοινωνικής προσφοράς των πανεπιστημίων.
- **Ν.5094/2024:** Ορίζει διατάξεις για την περαιτέρω ενίσχυση της ποιότητας μέσω της εξωστρέφειας των Α.Ε.Ι., καθώς και της σύνδεσης με την αγορά εργασίας και τις διεθνείς εκπαιδευτικές πρακτικές. Η ποιότητα ενισχύεται μέσω της προώθησης προγραμμάτων που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες των φοιτητών και της κοινωνίας γενικότερα.

Διεθνοποίηση των Α.Ε.Ι.

- **N.4009/2011:** Εισήγαγε τη δυνατότητα των Α.Ε.Ι. να συνεργάζονται με διεθνείς εκπαιδευτικούς οργανισμούς, ενισχύοντας την εξωστρέφεια των ελληνικών πανεπιστημίων.
- **N.5094/2024:** Επισημαίνεται ακόμα περισσότερο η ανάγκη για διεθνοποίηση και η προσέλκυση ξένων φοιτητών και εκπαιδευτικών. Ο νόμος δίνει έμφαση στην αναγνώριση των ελληνικών πανεπιστημίων διεθνώς και τη δημιουργία συνεργασιών με κορυφαία ιδρύματα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Σύνδεση με την Κοινωνία

- **N.1268/1982:** Η σύνδεση με την κοινωνία, ειδικά μέσω της συμμετοχής των φοιτητών στη διοίκηση των Α.Ε.Ι., ήταν ένας κεντρικός άξονας του Νόμου αυτού. Ενίσχυσε τη συμμετοχή των φοιτητών στη λήψη αποφάσεων και την ευρύτερη κοινωνική συμμετοχή των πανεπιστημίων.
- **N.5094/2024:** Η σύνδεση με την κοινωνία παραμένει βασική προτεραιότητα, αλλά με έμφαση στην ενίσχυση των συνεργασιών με την αγορά εργασίας και την ενσωμάτωση των κοινωνικών αναγκών στις εκπαιδευτικές και ερευνητικές πολιτικές των Α.Ε.Ι.

Ο Ν.5094/2024 φαίνεται να είναι μια φυσική εξέλιξη των προηγούμενων νόμων, εστιάζοντας περισσότερο στην ενίσχυση της διεθνοποίησης, της ποιότητας, και της σύνδεσης των Α.Ε.Ι. με τις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας και της αγοράς εργασίας. Κοινά σημεία με τους προγενέστερους νόμους είναι η ενίσχυση της αυτονομίας, η αναγνώριση της ανάγκης για αξιολόγηση, και η ενίσχυση της κοινωνικής προσφοράς των πανεπιστημίων, ενώ οι διαφοροποιήσεις εντοπίζονται στον τρόπο εφαρμογής αυτών των αρχών σε ένα παγκόσμιο και διαρκώς μεταβαλλόμενο εκπαιδευτικό περιβάλλον. Αυτός ο νόμος δείχνει να αντανakλά τις σύγχρονες ανάγκες για εξωστρέφεια, προσαρμοστικότητα και σύνδεση με τη σύγχρονη κοινωνία, χωρίς να παραμελεί την ιστορική κληρονομιά και τις βασικές αρχές της δημόσιας και δωρεάν εκπαίδευσης.

Όσον αφορά μία εκτενέστερη σύγκριση με προγενέστερους νόμους, ο νόμος 4957/2022, γνωστός ως “Νέοι Ορίζοντες στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα”,

εστίαζε κυρίως στην εσωτερική αναδιάρθρωση των Α.Ε.Ι., όπως η ενίσχυση της αυτονομίας των πανεπιστημίων, η εισαγωγή νέων δομών διοίκησης και η σύνδεση της χρηματοδότησης με την απόδοση των ιδρυμάτων. Ενώ ο Νόμος 5094/2024 συνεχίζει να δίνει έμφαση στην ποιότητα της εκπαίδευσης, διαφοροποιείται σημαντικά, καθώς επικεντρώνεται στη διεθνοποίηση της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης. Εισάγει ένα νέο πλαίσιο για την ίδρυση και λειτουργία μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων, γεγονός που τον καθιστά πιο εξωστρεφή και ευθυγραμμισμένο με τις διεθνείς πρακτικές. Συγκριτικά με άλλους νόμους:

- Ο Ν. 4957/2022 προέβλεπε τη βελτίωση της εσωτερικής λειτουργίας των Α.Ε.Ι. μέσω αυστηρότερων κανόνων αξιολόγησης και διαχείρισης, ενώ ο Ν. 5094/2024 επικεντρώνεται κυρίως στην εισαγωγή νέων παραγόντων (ξένα πανεπιστήμια) στο εκπαιδευτικό οικοσύστημα.

- Ο νέος νόμος προσφέρει πλαίσιο για τη συνεργασία των ελληνικών πανεπιστημίων με ξένα ιδρύματα, ενώ ο Ν. 4957/2022 είχε περιορισμένη πρόβλεψη για διεθνοποίηση.

Επιπλέον, ο Νόμος 4009/2011 εισήγαγε σημαντικές αλλαγές στη διοίκηση των πανεπιστημίων, όπως η δημιουργία των Συμβουλίων Ιδρύματος και η εστίαση στην αυτονομία και λογοδοσία των Α.Ε.Ι. Παράλληλα, επικεντρώθηκε στη βελτίωση της χρηματοδότησης και της αξιολόγησης, χωρίς όμως να δώσει έμφαση στη διεθνοποίηση. Ο Νόμος 5094/2024 διαφέρει, καθώς μετατοπίζει το βάρος από την εσωτερική διαχείριση προς τη δημιουργία συνθηκών που προσελκύουν διεθνείς συνεργασίες. Συγκριτικά με άλλους νόμους:

- Ο Ν. 4009/2011 εισήγαγε δομές διοίκησης για τα Α.Ε.Ι. που στόχευαν στη λογοδοσία και τη διαφάνεια, ενώ ο Ν. 5094/2024 επικεντρώνεται στη δημιουργία μιας νέας εκπαιδευτικής αγοράς.

- Ο νέος νόμος προβλέπει μη κερδοσκοπικές δομές ξένων πανεπιστημίων, κάτι που δεν υπήρχε ως δυνατότητα στον Ν. 4009/2011.

Ο ιστορικός Νόμος 1268/1982 ήταν καθοριστικός για την εισαγωγή του “Πανεπιστημιακού Ασύλου” και τη συμμετοχή φοιτητών στη διοίκηση. Αντιπροσωπεύει μια εποχή έντονης κοινωνικοπολιτικής φόρτισης, με στόχο την

ενίσχυση της δημοκρατίας στα πανεπιστήμια. Σε αντίθεση, ο Νόμος 5094/2024 αποσκοπεί σε ένα περισσότερο “αγοραίο” μοντέλο εκπαίδευσης, προσαρμοσμένο στις σύγχρονες απαιτήσεις για διεθνοποίηση και ανταγωνιστικότητα. Συγκριτικά με άλλους νόμους:

- Ο Ν. 1268/1982 προωθούσε τη συμμετοχή φοιτητών στη διοίκηση, ενώ ο Ν. 5094/2024 εστιάζει στη συνεργασία με ξένους οργανισμούς και την ανάπτυξη μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων.
- Ο νέος νόμος είναι σαφώς λιγότερο πολιτικά φορτισμένος και επικεντρώνεται στις ανάγκες της παγκόσμιας αγοράς εκπαίδευσης.

Ακόμη, ο Νόμος 1566/1985 ήταν σημαντικός για την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας στην εκπαίδευση και την ενίσχυση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η εστίασή του ήταν εσωτερική, στοχεύοντας στη διαμόρφωση ενός ενιαίου και προσβάσιμου εκπαιδευτικού συστήματος. Ο Νόμος 5094/2024 διαφοροποιείται πλήρως, καθώς αποσκοπεί στη σύνδεση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος με τη διεθνή αγορά με βάση τα ευρωπαϊκά και τα παγκόσμια πρότυπα.

Ο Νόμος 5094/2024 εισάγει αρκετές καινοτομίες που αντανακλούν τις σύγχρονες ανάγκες του εκπαιδευτικού τομέα στην Ελλάδα. Μία από τις πιο σημαντικές είναι η δυνατότητα ίδρυσης μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων, γεγονός που διευρύνει τις εκπαιδευτικές επιλογές και προσελκύει διεθνείς επενδύσεις. Στον τομέα της διασφάλισης ποιότητας, ο νόμος προβλέπει αυστηρές διαδικασίες αξιολόγησης και πιστοποίησης για τη λειτουργία αυτών των παραρτημάτων, εξασφαλίζοντας ότι πληρούν τα υψηλά ακαδημαϊκά και διοικητικά πρότυπα. Επιπλέον, δίνεται έμφαση στη σύνδεση με την αγορά εργασίας, με τη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της παγκόσμιας αγοράς και προετοιμάζουν τους φοιτητές για το σύγχρονο επαγγελματικό περιβάλλον. Τέλος, η σύγχρονη διακυβέρνηση, με την εισαγωγή ενός ευέλικτου πλαισίου λειτουργίας για τα ξένα πανεπιστημιακά παραρτήματα, επιτρέπει την ενίσχυση της αυτονομίας τους και την ταχύτερη λήψη αποφάσεων, καθιστώντας το σύστημα πιο αποτελεσματικό και ανταγωνιστικό.

Ως συμπέρασμα, επομένως, ο Νόμος 5094/2024 σηματοδοτεί μια αλλαγή παραδείγματος για την ελληνική ανώτατη εκπαίδευση. Σε αντίθεση με προηγούμενους νόμους, που εστίαζαν στη βελτίωση της εσωτερικής δομής, της λειτουργίας και της συμμετοχής των φοιτητών, ο νέος νόμος εστιάζει στην εξωστρέφεια, τη διεθνοποίηση και την ενίσχυση της σύνδεσης με την παγκόσμια εκπαιδευτική αγορά. Οι διαφοροποιήσεις αυτές υπογραμμίζουν τη σταδιακή στροφή της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής προς ένα πιο παγκοσμιοποιημένο και ανταγωνιστικό μοντέλο. Ο Νόμος 5094/2024 δεν περιορίζεται μόνο στην αναβάθμιση της ποιότητας και της διακυβέρνησης των Α.Ε.Ι., αλλά επιδιώκει να τοποθετήσει τα ελληνικά πανεπιστήμια στον παγκόσμιο χάρτη της ανώτατης εκπαίδευσης. Εισάγοντας τη δυνατότητα ίδρυσης μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα, ο νόμος ανοίγει νέους δρόμους για τη διεθνοποίηση, προσφέροντας έτσι περισσότερες εκπαιδευτικές επιλογές στους Έλληνες και ξένους φοιτητές. Αυτή η κίνηση στοχεύει να προσελκύσει διεθνείς επενδύσεις και να δημιουργήσει συνέργειες που θα ενισχύσουν τη θέση των ελληνικών Α.Ε.Ι. στην παγκόσμια ακαδημαϊκή κοινότητα.

Η στροφή προς την εξωστρέφεια συνδέεται άμεσα με τη στρατηγική ενίσχυσης της σύνδεσης με την αγορά εργασίας. Μέσω της ανάπτυξης εκπαιδευτικών προγραμμάτων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της παγκόσμιας αγοράς, ο νόμος δημιουργεί ένα νέο μοντέλο εκπαίδευσης που δεν περιορίζεται μόνο στην εγχώρια αγορά, αλλά στοχεύει στην παραγωγή αποφοίτων με διεθνή προσόντα και δεξιότητες. Η σύνδεση με την αγορά εργασίας ενισχύεται επίσης με τη δημιουργία συνεργασιών μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων, εξασφαλίζοντας τη σταδιακή προσαρμογή των προγραμμάτων σπουδών στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες του επαγγελματικού κόσμου.

Μια ακόμα σημαντική διαφοροποίηση του Νόμου 5094/2024 είναι η προώθηση ενός πιο ευέλικτου πλαισίου διακυβέρνησης για τα ξένα παραρτήματα πανεπιστημίων στην Ελλάδα, με στόχο την ενίσχυση της αυτονομίας και την ταχύτερη λήψη αποφάσεων. Αυτή η προσέγγιση ενσωματώνει τις σύγχρονες απαιτήσεις για ταχύτερη προσαρμογή και ανταπόκριση στις εξελίξεις του διεθνούς ακαδημαϊκού και επαγγελματικού περιβάλλοντος, προετοιμάζοντας τα πανεπιστήμια να ανταγωνιστούν σε έναν παγκόσμιο χώρο που χαρακτηρίζεται από γρήγορες εξελίξεις και αλληλεπίδραση μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών και αγορών. Σε συνολική διάσταση, ο Νόμος

5094/2024 υπογραμμίζει μια σημαντική αλλαγή παραδείγματος για την ελληνική ανώτατη εκπαίδευση, προσαρμόζοντας το εκπαιδευτικό σύστημα στις ανάγκες της παγκόσμιας κοινωνίας και οικονομίας, χωρίς να παραβλέπει τις βασικές αξίες και την ιστορική παράδοση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

2.5 Σύνδεση με τις Ευρωπαϊκές Κατευθύνσεις

Ο Νόμος 5094/2024 εισάγει μια σειρά από σημαντικές μεταρρυθμίσεις που ευθυγραμμίζονται με τις στρατηγικές και κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με στόχο την ενίσχυση της ποιότητας της εκπαίδευσης, τη διεθνοποίηση του εκπαιδευτικού συστήματος, και τη σύνδεση της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Ο νόμος προάγει τη χρήση νέων τεχνολογιών, την ενίσχυση της δια βίου μάθησης και τη βελτίωση της ποιότητας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων μέσω αυστηρών διαδικασιών αξιολόγησης. Παράλληλα, εισάγονται μέτρα για την κοινωνική δικαιοσύνη και την ισότητα στην πρόσβαση στην εκπαίδευση, ενώ προάγεται η συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων για την καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων. Παρακάτω θα γίνει ανάλυση των τρόπων με τους οποίους ο Νόμος 5094/2024 ανταποκρίνεται στις ευρωπαϊκές προτεραιότητες και ταυτόχρονα συμβάλλει στην αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Διεθνοποίηση της εκπαίδευσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί τη διεθνοποίηση ως μέσο ενίσχυσης της ποιότητας της εκπαίδευσης και της συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών και τρίτων χωρών. Στο πλαίσιο αυτό, ο Νόμος 5094/2024 εισάγει σημαντικές καινοτομίες που ενισχύουν την εξωστρέφεια και τη διεθνή συνεργασία των ελληνικών Α.Ε.Ι. Ένα από τα κύρια μέτρα είναι η δυνατότητα λειτουργίας μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα. Αυτή η κίνηση ενισχύει τη διασύνδεση των ελληνικών ιδρυμάτων με διεθνείς ακαδημαϊκούς φορείς, διευρύνοντας τις εκπαιδευτικές επιλογές και προσελκύοντας διεθνείς συνεργασίες και επενδύσεις.

Ο νόμος επίσης διευκολύνει τις συνεργασίες των ελληνικών Α.Ε.Ι. με ξένα πανεπιστήμια, ενισχύοντας τη κινητικότητα φοιτητών και ακαδημαϊκών. Αυτό το μέτρο είναι απόλυτα σύμφωνο με το πρόγραμμα Erasmus+, το οποίο προάγει την κινητικότητα και την ακαδημαϊκή συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η κινητικότητα αυτή δεν ενισχύει μόνο τις ακαδημαϊκές ανταλλαγές, αλλά συμβάλλει και στην ενίσχυση των διεθνών σχέσεων των πανεπιστημίων, επιτρέποντας στους φοιτητές και ακαδημαϊκούς να αποκτήσουν εμπειρίες και δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την παγκόσμια αγορά εργασίας.

Μέσω αυτών των διαρθρωτικών αλλαγών, ο Νόμος 5094/2024 συμβάλλει στη δημιουργία ενός πιο εξωστρεφούς εκπαιδευτικού συστήματος, ενισχύοντας τη θέση της Ελλάδας στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (EHEA). Η Ελλάδα καθίσταται έτσι πιο ανταγωνιστική και ανοιχτή σε διεθνείς συνεργασίες, γεγονός που ενισχύει την ποιότητα και την καινοτομία στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης.

Αυτές οι στρατηγικές επιλογές συνάδουν με τη Στρατηγική για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης 2025, η οποία προάγει τη διεθνοποίηση και τη συνεργασία ως θεμελιώδεις πυλώνες για την ενίσχυση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής εκπαίδευσης. Η στρατηγική αυτή επιδιώκει να δημιουργήσει ένα κοινό ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό χώρο που θα επιτρέπει στα κράτη-μέλη να ανταγωνίζονται ισχυρότερα στον παγκόσμιο ακαδημαϊκό και επαγγελματικό χώρο.

Διασφάλιση ποιότητας στην εκπαίδευση

Η ποιότητα της εκπαίδευσης αποτελεί βασικό πυλώνα των ευρωπαϊκών στρατηγικών, όπως περιγράφεται στη Στρατηγική της Λισαβόνας και στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (EHEA). Στο πλαίσιο αυτό, ο Νόμος 5094/2024 περιλαμβάνει μια σειρά από διατάξεις που εξασφαλίζουν τη διατήρηση υψηλών προτύπων ποιότητας στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, ο νόμος εισάγει αυστηρές διαδικασίες αδειοδότησης και αξιολόγησης των ξένων πανεπιστημίων που θα ιδρύσουν παραρτήματα στην Ελλάδα. Αυτές οι διαδικασίες διασφαλίζουν ότι τα παραρτήματα αυτά πληρούν τα υψηλά ακαδημαϊκά πρότυπα και συνάδουν με τις απαιτήσεις της ελληνικής και ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής.

Επιπλέον, ο Νόμος 5094/2024 προβλέπει συνεχή αξιολόγηση των ιδρυμάτων από την Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ). Αυτή η διαδικασία αξιολόγησης ενσωματώνει τα ευρωπαϊκά πρότυπα και κατευθύνσεις, επιτρέποντας μια συνεχώς αναβαθμιζόμενη και ελεγχόμενη εκπαίδευση. Με την εφαρμογή αυτών των προτύπων, ο νόμος ενισχύει την ποιότητα και την αριστεία στην ανώτατη εκπαίδευση της χώρας, επιτρέποντας στα ελληνικά Α.Ε.Ι. να ανταγωνιστούν αποτελεσματικά σε διεθνές επίπεδο.

Επιπλέον, ο Νόμος 5094/2024 δίνει έμφαση στη διαφάνεια και στη λογοδοσία, προάγοντας την εμπιστοσύνη στις ακαδημαϊκές δομές. Η διαφάνεια στις διαδικασίες αξιολόγησης και η υπευθυνότητα των ιδρυμάτων είναι κρίσιμες για τη δημιουργία ενός υγιούς και αξιόπιστου ακαδημαϊκού περιβάλλοντος, το οποίο θα προσελκύσει φοιτητές και συνεργάτες από όλο τον κόσμο.

Αυτές οι διατάξεις συνάδουν πλήρως με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Διασφάλιση Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area - ESG). Οι κατευθυντήριες γραμμές ESG ενσωματώνουν τις αρχές της αυτονομίας των ιδρυμάτων, της συνεχούς αξιολόγησης και της διαφάνειας, στοιχείο που καθιστά τον Νόμο 5094/2024 σύμφωνο με τις διεθνείς προδιαγραφές ποιότητας και την ευρωπαϊκή στρατηγική για την ανώτατη εκπαίδευση.

Προώθηση της δια βίου μάθησης

Η δια βίου μάθηση αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής 2020 και της πρωτοβουλίας "Εκπαίδευση και Κατάρτιση 2030". Ο Νόμος 5094/2024 υποστηρίζει αυτήν την κατεύθυνση με μια σειρά από διατάξεις που ενισχύουν την πρόσβαση και τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής. Ένα από τα κύρια μέτρα είναι η δημιουργία ευκαιριών για φοιτητές να συμμετέχουν σε προγράμματα σπουδών που προσφέρονται από ξένα πανεπιστήμια, τα οποία συχνά ενσωματώνουν ευέλικτες μορφές εκπαίδευσης, όπως τα προγράμματα εξ αποστάσεως και τα βραχυπρόθεσμα εκπαιδευτικά προγράμματα. Αυτές οι ευέλικτες επιλογές επιτρέπουν στους φοιτητές να προσαρμόσουν την εκπαίδευσή τους στις προσωπικές τους ανάγκες και στο επαγγελματικό τους πρόγραμμα.

Επιπλέον, ο Νόμος 5094/2024 ενισχύει τη σύνδεση των πανεπιστημίων με την αγορά εργασίας, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη σύγχρονων και προσαρμοσμένων προγραμμάτων σπουδών που ανταποκρίνονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς. Τα πανεπιστήμια καλούνται να σχεδιάσουν προγράμματα που θα βοηθούν τους φοιτητές να αποκτήσουν δεξιότητες και γνώσεις που είναι άμεσα εφαρμόσιμες στον επαγγελματικό τους τομέα, ενισχύοντας την employability τους και την ανταγωνιστικότητά τους στην αγορά εργασίας.

Ο νόμος εισάγει επίσης ευέλικτες δομές για την επανεκπαίδευση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων, διευκολύνοντας τη συμμετοχή των ενήλικων μαθητών. Μέσω αυτών των διατάξεων, ενισχύεται η δυνατότητα των εργαζομένων να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά προγράμματα που θα τους επιτρέψουν να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις του επαγγελματικού τους περιβάλλοντος. Αυτή η έμφαση στην ευελιξία και την προσαρμοστικότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων συμβάλλει στην ενίσχυση της δια βίου μάθησης και στην υποστήριξη των πολιτών σε κάθε στάδιο της επαγγελματικής τους πορείας.

Σύνδεση με την αγορά εργασίας

Η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αποτυπώνεται στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Δεξιοτήτων και το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο Πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, ο Νόμος 5094/2024 εισάγει προγράμματα σπουδών που εστιάζουν στις ανάγκες της παγκόσμιας και ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας. Με την προσαρμογή των προγραμμάτων στις τάσεις της αγοράς, ο νόμος στοχεύει στην ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης και της ανταγωνιστικότητας των αποφοίτων, δίνοντάς τους τις δεξιότητες και τη γνώση που απαιτούνται από τις σύγχρονες επιχειρήσεις και οργανισμούς.

Ένα επιπλέον σημαντικό μέτρο του Νόμου 5094/2024 είναι η ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων, προκειμένου να ευθυγραμμιστεί η εκπαίδευση με τις δεξιότητες που απαιτεί η σύγχρονη οικονομία. Αυτές οι συνεργασίες επιτρέπουν τη δημιουργία προγραμμάτων που είναι πιο στοχευμένα και πρακτικά, παρέχοντας στους φοιτητές την ευκαιρία να αποκτήσουν πολύτιμη εμπειρία και να κατανοήσουν τις ανάγκες του επαγγελματικού κόσμου, ενώ

παράλληλα προετοιμάζουν τα πανεπιστήμια να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις της αγοράς.

Ο Νόμος 5094/2024 δίνει επίσης ιδιαίτερη έμφαση στην καινοτομία και την έρευνα, προσελκύοντας ξένα πανεπιστήμια που διακρίνονται στους τομείς αυτούς. Η ενίσχυση αυτών των τομέων ενσωματώνει μια στρατηγική για την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και προσεγγίσεων στην εκπαίδευση και την έρευνα, καθιστώντας τα ελληνικά Α.Ε.Ι. πιο ελκυστικά για διεθνείς συνεργασίες και επενδύσεις.

Αυτές οι προβλέψεις του Νόμου 5094/2024 συνδέονται άμεσα με τις πρωτοβουλίες της Ε.Ε. για την Ανάπτυξη Δεξιοτήτων (Skills Agenda) και το Reskilling and Upskilling. Οι πρωτοβουλίες αυτές επικεντρώνονται στην ενίσχυση των δεξιοτήτων των πολιτών της Ε.Ε., με στόχο την προσαρμογή τους στις ανάγκες της ψηφιακής και πράσινης οικονομίας. Ο Νόμος 5094/2024 ενσωματώνει αυτές τις αρχές, προωθώντας μια εκπαίδευση που είναι σε διαρκή εξέλιξη και προσαρμόζεται στις νέες προκλήσεις του εργασιακού περιβάλλοντος.

Συμμετοχή στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης (EHEA)

Ο Νόμος 5094/2024 ενισχύει την εναρμόνιση της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης με τις ευρωπαϊκές αρχές του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης (EXAE). Μια από τις κύριες προβλέψεις του νόμου είναι η αναγνώριση των τίτλων σπουδών, η οποία διασφαλίζει ότι οι τίτλοι που εκδίδονται από τα ελληνικά πανεπιστήμια είναι συμβατοί με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Αυτό διευκολύνει την κινητικότητα των φοιτητών και επαγγελματιών, επιτρέποντάς τους να εργάζονται και να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες με μεγαλύτερη ευχέρεια και αναγνώριση των προσόντων τους.

Επιπλέον, ο Νόμος 5094/2024 ενισχύει την κινητικότητα μέσω της λειτουργίας παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα. Αυτά τα παραρτήματα λειτουργούν ως γέφυρα μεταξύ ελληνικών και ξένων φοιτητών και ακαδημαϊκών, προάγοντας την πολυπολιτισμικότητα και την ανταλλαγή γνώσεων. Η σύνδεση των ελληνικών πανεπιστημίων με διεθνή ακαδημαϊκά ιδρύματα ενισχύει τη διεθνή συνεργασία και διευρύνει τις ευκαιρίες για ακαδημαϊκές και επαγγελματικές εξελίξεις,

δημιουργώντας ένα πιο ελκυστικό και δυναμικό περιβάλλον για όλους τους εμπλεκόμενους.

Ψηφιοποίηση και Καινοτομία

Στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών στόχων για τη Ψηφιακή Δεκαετία 2030, ο Νόμος 5094/2024 δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση νέων τεχνολογιών και την ενσωμάτωσή τους στην ανώτατη εκπαίδευση. Στοιχεύοντας στη σύγχρονη αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών, τα ξένα πανεπιστημιακά παραρτήματα που θα λειτουργούν στην Ελλάδα αναμένεται να προσφέρουν προγράμματα που ενσωματώνουν την ψηφιακή καινοτομία. Αυτά τα προγράμματα θα παρέχουν στους φοιτητές τις απαραίτητες δεξιότητες και γνώσεις για να ανταγωνιστούν σε έναν ολοένα και πιο ψηφιοποιημένο κόσμο, ενώ παράλληλα ενισχύουν την ικανότητά τους να αξιοποιούν νέες τεχνολογίες στην επαγγελματική τους πορεία.

Η έμφαση στην έρευνα και την τεχνολογία, όπως προκύπτει από τον Νόμο 5094/2024, ενισχύει τη θέση της Ελλάδας στον ευρωπαϊκό χώρο της καινοτομίας. Μέσω των συνεργασιών με διεθνή πανεπιστήμια και την υποστήριξη της καινοτομίας, η Ελλάδα ενδυναμώνει τη στρατηγική της για τη σύγχρονη τεχνολογική ανάπτυξη. Αυτές οι πρωτοβουλίες προάγουν την αριστεία στην έρευνα και τη δυνατότητα εφαρμογής νέων τεχνολογιών, κάνοντάς την πιο ανταγωνιστική στο διεθνές επιστημονικό και οικονομικό τοπίο.

Ο Νόμος 5094/2024 αποτελεί σημαντικό βήμα προς την ενίσχυση της θέσης της Ελλάδας στο ευρωπαϊκό εκπαιδευτικό τοπίο, με στόχο να καταστήσει τα ελληνικά Α.Ε.Ι. πιο ανταγωνιστικά και ελκυστικά σε διεθνές επίπεδο. Ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διεθνοποίηση, την ποιότητα, τη δια βίου μάθηση και τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Ο νόμος προάγει την αριστεία στην ανώτατη εκπαίδευση, εισάγοντας καινοτόμα μέτρα που ενισχύουν τη συνεργασία με ξένα πανεπιστήμια, ενώ ταυτόχρονα διασφαλίζει ότι τα προγράμματα σπουδών θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας. Μέσω της ενίσχυσης της διεθνούς συνεργασίας, της καινοτομίας στην έρευνα και της διασφάλισης ποιότητας, η Ελλάδα συμβάλλει ενεργά στην επίτευξη των ευρωπαϊκών στόχων για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, προετοιμάζοντας τη νέα γενιά για τις προκλήσεις του μέλλοντος.

2.6 Οι Προκλήσεις για την Εφαρμογή του Νόμου

Η εφαρμογή του Νόμου 5094/2024 για την ίδρυση και λειτουργία μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα φέρει σημαντικές προκλήσεις, τόσο σε θεσμικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Παρά τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η μεταρρύθμιση, η υλοποίησή της ενδέχεται να αντιμετωπίσει σειρά προβλημάτων και δυσκολιών. Παρακάτω γίνεται λεπτομερή αναφορά στις σημαντικότερες προκλήσεις του νόμου.

Νομικές και θεσμικές προκλήσεις

Η ίδρυση παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα, όπως προβλέπεται από τον Νόμο 5094/2024, προκαλεί συζητήσεις σχετικά με τη συνταγματική του συμβατότητα, ειδικότερα σε σχέση με το άρθρο 16 του Ελληνικού Συντάγματος. Αυτό το άρθρο απαγορεύει την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, δημιουργώντας έτσι νομικές αμφισβητήσεις για το εάν η ίδρυση μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων είναι συνταγματικά αποδεκτή. Παρά το γεγονός ότι τα παραρτήματα χαρακτηρίζονται ως μη κερδοσκοπικά, ενδέχεται να υπάρξουν νομικές προσφυγές ή αμφισβητήσεις που θα θέσουν σε κίνδυνο την εφαρμογή του νόμου, προκαλώντας ενδεχομένως νομικές καθυστερήσεις ή τροποποιήσεις στη νομοθεσία.

Μια άλλη πρόκληση που προκύπτει από τον Νόμο 5094/2024 είναι η πολυπλοκότητα στην αδειοδότηση των παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων. Οι διαδικασίες αξιολόγησης και αδειοδότησης, που προβλέπονται από το νόμο, είναι αυστηρές και απαιτούν την πλήρη συμμόρφωση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα ποιότητας. Αυτό ενδέχεται να οδηγήσει σε γραφειοκρατικές καθυστερήσεις ή ασυμφωνίες μεταξύ της Εθνικής Αρχής Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ) και των ενδιαφερόμενων πανεπιστημίων, καθιστώντας τη διαδικασία αδειοδότησης πιο χρονοβόρα και περίπλοκη.

Επιπλέον, η εφαρμογή των ευρωπαϊκών προτύπων ποιότητας και αξιολόγησης μπορεί να προκαλέσει σύγκρουση με το υπάρχον εθνικό πλαίσιο ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση. Η ανάγκη για εναρμόνιση των ελληνικών θεσμικών δομών με τα

ευρωπαϊκά πρότυπα μπορεί να απαιτήσει την αναπροσαρμογή ή τροποποίηση των υφιστάμενων θεσμών, κάτι που ενδέχεται να δημιουργήσει προκλήσεις στην εφαρμογή του νόμου και να απαιτήσει σημαντική προσαρμογή των ελληνικών κανονιστικών πλαισίων στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα.

Οικονομικές και χρηματοδοτικές προκλήσεις

Η ίδρυση και λειτουργία των παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα, όπως προβλέπεται από τον Νόμο 5094/2024, συνεπάγεται υψηλό κόστος. Η δημιουργία των απαραίτητων υποδομών, η πρόσληψη προσωπικού και η παροχή διοικητικής υποστήριξης απαιτούν σημαντικές επενδύσεις, οι οποίες μπορεί να είναι δύσκολες να εξασφαλιστούν, ιδιαίτερα σε περιόδους δημοσιονομικών περιορισμών. Η ανάγκη για επενδύσεις σε φυσικές υποδομές, τεχνολογικές πλατφόρμες και εκπαιδευτικά υλικά ενδέχεται να θέσει σοβαρούς οικονομικούς περιορισμούς στην υλοποίηση αυτών των παραρτημάτων, καθώς η εξεύρεση πόρων σε μια εποχή περιορισμένων κρατικών κονδυλίων μπορεί να αποδειχθεί αρκετά δύσκολη.

Παρά το γεγονός ότι τα παραρτήματα των ξένων πανεπιστημίων χαρακτηρίζονται ως μη κερδοσκοπικά, η βιωσιμότητά τους θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ιδιωτική χρηματοδότηση ή τα δίδακτρα. Αυτό σημαίνει ότι η επιτυχία τους μπορεί να είναι ευάλωτη σε οικονομικές κρίσεις, καθώς η εξάρτηση από εξωτερικές πηγές χρηματοδότησης και την καταβολή διδάκτρων μπορεί να οδηγήσει σε οικονομικές αβεβαιότητες και ασταθή λειτουργία των παραρτημάτων, ιδιαίτερα αν οι φοιτητές ή οι ιδιώτες χρηματοδότες δεν είναι σε θέση να καλύψουν το απαιτούμενο κόστος.

Ένα ακόμα πρόβλημα που μπορεί να προκύψει αφορά το κόστος για τους φοιτητές. Η επιβολή διδάκτρων για την παρακολούθηση των προγραμμάτων σπουδών στα ξένα παραρτήματα ενδέχεται να αποδειχθεί απαγορευτική για μεγάλο μέρος του φοιτητικού πληθυσμού. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει σοβαρά ζητήματα πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση και να ενισχύσει τις κοινωνικές ανισότητες, περιορίζοντας τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες σε άτομα που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να καλύψουν το κόστος. Το ενδεχόμενο αύξησης των κοινωνικών ανισοτήτων λόγω των υψηλών διδάκτρων θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ισότητα και την κοινωνική συνοχή στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Προβλήματα κοινωνικής αποδοχής

Η ίδρυση παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα ενδέχεται να προκαλέσει έντονες αντιδράσεις από φοιτητές και ακαδημαϊκούς. Οι φοιτητές, καθώς και οι πανεπιστημιακοί, μπορεί να δουν τη δημιουργία αυτών των παραρτημάτων ως απειλή για τα δημόσια Α.Ε.Ι. και την ισότητα στην εκπαίδευση. Η ανησυχία ότι τα νέα παραρτήματα ενδέχεται να λειτουργούν προς όφελος μιας ελίτ με υψηλότερα οικονομικά και κοινωνικά κριτήρια, ενδέχεται να προκαλέσει ευρύτατες διαμαρτυρίες από μέρους αυτών των ομάδων. Η αντίληψη ότι η πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση μπορεί να περιοριστεί σε όσους έχουν τη δυνατότητα να πληρώσουν τα δίδακτρα ή να έχουν πρόσβαση σε πιο προνομιακές εκπαιδευτικές συνθήκες μπορεί να οξύνει την κοινωνική ένταση γύρω από την εκπαιδευτική πολιτική.

Η λειτουργία των ξένων πανεπιστημιακών παραρτημάτων μπορεί επίσης να οδηγήσει σε έντονο ανταγωνισμό με τα δημόσια πανεπιστήμια, ειδικά αν τα παραρτήματα προσφέρουν καλύτερες συνθήκες εκπαίδευσης, υψηλότερη ποιότητα σπουδών ή και πιο σύγχρονα προγράμματα σπουδών. Αυτός ο ανταγωνισμός μπορεί να οδηγήσει σε αναταράξεις στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα, με τα δημόσια πανεπιστήμια να αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη πίεση, τόσο για την προσέλκυση φοιτητών όσο και για την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών τους. Η διαφοροποίηση αυτή μεταξύ δημόσιων και ξένων παραρτημάτων μπορεί να εντείνει τις ανισότητες στον τομέα της εκπαίδευσης, οδηγώντας σε σημαντικές κοινωνικές και πολιτικές αντιπαραθέσεις.

Τέλος, ένα σοβαρό ζήτημα που μπορεί να προκύψει είναι η πολιτική βούληση για την εφαρμογή του Νόμου 5094/2024. Ενδεχόμενες αλλαγές στη σύνθεση της κυβέρνησης ή η άνοδος αντιδράσεων από πολιτικά κόμματα που αντιτίθενται στη μεταρρύθμιση ενδέχεται να επηρεάσουν την εφαρμογή του νόμου. Αν αντιδράσεις από πολιτικά και κοινωνικά στρώματα καθυστερήσουν την υλοποίηση του νόμου ή προκαλέσουν τροποποιήσεις, αυτό μπορεί να αναστείλει την πρόοδο της μεταρρύθμισης, επηρεάζοντας τη συνολική πορεία της ανώτατης εκπαίδευσης στη χώρα.

Πρακτικά προβλήματα εφαρμογής

Η εφαρμογή του Νόμου 5094/2024 ενδέχεται να συναντήσει σοβαρά προβλήματα υποδομών, ιδίως σε περιοχές της Ελλάδας που δεν διαθέτουν τις κατάλληλες εγκαταστάσεις για την ίδρυση ξένων πανεπιστημιακών παραρτημάτων. Τα παραρτήματα θα χρειαστούν σύγχρονες, καλά εξοπλισμένες εγκαταστάσεις που να πληρούν τα διεθνή πρότυπα, προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα της εκπαίδευσης και η αποδοτική λειτουργία τους. Σε περιοχές όπου η υπάρχουσα υποδομή δεν είναι επαρκής, η καθυστέρηση στην ανάπτυξη των απαραίτητων εγκαταστάσεων μπορεί να αναβάλει την έναρξη λειτουργίας των παραρτημάτων και να δημιουργήσει καθυστερήσεις στην εφαρμογή του νόμου.

Επιπλέον, η διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί έναν ακόμη σημαντικό παράγοντα για την επιτυχία του νόμου. Η πρόσληψη εξειδικευμένου προσωπικού, όπως διδάσκοντες με διεθνή εμπειρία ή διοικητικούς υπαλλήλους για τη λειτουργία των παραρτημάτων, ενδέχεται να είναι δύσκολη, ιδιαίτερα σε περιφερειακές περιοχές. Οι τοπικές αγορές εργασίας μπορεί να μην διαθέτουν την απαιτούμενη δεξαμενή εξειδικευμένων επαγγελματιών, κάτι που θα μπορούσε να περιορίσει την ικανότητα των παραρτημάτων να παρέχουν υψηλού επιπέδου εκπαίδευση και διοικητική υποστήριξη.

Τέλος, οι περίπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες και η αργή απονομή διοικητικών αδειών μπορεί να αποτελέσουν σημαντικό εμπόδιο στην ταχεία εφαρμογή του Νόμου 5094/2024. Οι διαδικασίες αδειοδότησης και η διαχείριση των απαιτούμενων εγκρίσεων από τις αρμόδιες αρχές ενδέχεται να προκαλέσουν καθυστερήσεις, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί η έγκαιρη λειτουργία των παραρτημάτων. Η γραφειοκρατία θα μπορούσε επίσης να οδηγήσει σε ασυμφωνίες και καθυστερήσεις στην εφαρμογή των νέων κανονισμών, καθιστώντας δύσκολη την επίτευξη των στόχων του νόμου για την αναβάθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Ανταγωνισμός σε διεθνές επίπεδο

Η Ελλάδα ενδέχεται να αντιμετωπίσει δυσκολίες στην προσέλκυση ξένων πανεπιστημίων, καθώς βρίσκεται σε ανταγωνισμό με άλλες ευρωπαϊκές χώρες που προσφέρουν ήδη πιο ελκυστικά πλαίσια για την ίδρυση παραρτημάτων. Χώρες με πιο

ευνοϊκούς φορολογικούς όρους, λιγότερο αυστηρές γραφειοκρατικές διαδικασίες και χαμηλότερο κόστος λειτουργίας ενδέχεται να είναι πιο ελκυστικές για τα ξένα ιδρύματα. Το υψηλό κόστος λειτουργίας και οι περίπλοκες διαδικασίες αδειοδότησης στην Ελλάδα μπορεί να αποτρέψουν τα ξένα πανεπιστήμια από το να επενδύσουν στη χώρα, περιορίζοντας έτσι την ανάπτυξη και τη δυναμική των παραρτημάτων. Επιπλέον, η ανάγκη για επενδύσεις σε υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό, καθώς και η πιθανή αβεβαιότητα λόγω της γραφειοκρατίας, ενδέχεται να αναστείλουν το ενδιαφέρον διεθνών εκπαιδευτικών οργανισμών.

Η Ελλάδα θα πρέπει να καταβάλει σοβαρές προσπάθειες για να διατηρήσει τη διεθνή φήμη της και να εξασφαλίσει ότι τα ξένα παραρτήματα που θα λειτουργούν στη χώρα θα πληρούν υψηλά πρότυπα ποιότητας. Η διασφάλιση της ακαδημαϊκής αριστείας και η παροχή σύγχρονης, ανταγωνιστικής εκπαίδευσης είναι κρίσιμες παράμετροι για τη φήμη των παραρτημάτων και για την προσέλκυση φοιτητών και ακαδημαϊκών από όλο τον κόσμο. Η Ελλάδα θα πρέπει να επενδύσει σε ένα σύστημα διασφάλισης ποιότητας που θα εγγυάται την ακαδημαϊκή αριστεία και την ενσωμάτωση των διεθνών προτύπων, ώστε να μπορέσει να ανταγωνιστεί επιτυχώς άλλες ευρωπαϊκές χώρες και να επιτύχει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των ξένων πανεπιστημιακών παραρτημάτων στην ελληνική αγορά.

Κοινωνικές ανισότητες και γεωγραφική ανισοκατανομή

Η εφαρμογή του Νόμου 5094/2024 ενδέχεται να οδηγήσει σε ανισότητες πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση στην Ελλάδα, καθώς οι περιοχές με ήδη ισχυρή πανεπιστημιακή παρουσία, όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, είναι πιθανό να προσελκύσουν τα περισσότερα ξένα παραρτήματα. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε συγκέντρωση των παραρτημάτων στις μεγάλες αστικές περιοχές, ενώ οι περιφερειακές περιοχές, οι οποίες ήδη αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση, ενδέχεται να μην ωφεληθούν σημαντικά από τη νέα νομοθεσία. Η άνιση κατανομή των παραρτημάτων μπορεί να διευρύνει τις γεωγραφικές ανισότητες στην ανώτατη εκπαίδευση, με αποτέλεσμα φοιτητές από πιο απομακρυσμένες περιοχές να στερούνται τις ίδιες ευκαιρίες εκπαίδευσης.

Επιπλέον, η ίδρυση παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων μπορεί να εντείνει το χάσμα στην πρόσβαση στην εκπαίδευση μεταξύ φοιτητών που διαθέτουν οικονομική

δυνατότητα και εκείνων που δεν μπορούν να αντέξουν τα δίδακτρα ή τα κόστη της εκπαίδευσης. Τα παραρτήματα, παρά το γεγονός ότι θα είναι μη κερδοσκοπικά, μπορεί να προσφέρουν εκπαιδευτικά προγράμματα με υψηλότερα δίδακτρα ή να απαιτούν επιπλέον οικονομικές υποχρεώσεις για τους φοιτητές. Αυτό μπορεί να περιορίσει την πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση μόνο σε μια μικρή ελίτ φοιτητών, εντείνοντας τις κοινωνικές ανισότητες και δημιουργώντας νέες διακρίσεις στην ανώτατη εκπαίδευση.

Διαχείριση και αξιολόγηση ποιότητας

Η προσαρμογή στις ευρωπαϊκές απαιτήσεις για τη λειτουργία ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα ενδέχεται να αποτελέσει μια σημαντική πρόκληση. Τα πρότυπα ποιότητας που απαιτούνται για τη λειτουργία αυτών των παραρτημάτων είναι υψηλά και απαιτούν αυστηρές διαδικασίες αδειοδότησης και συνεχούς παρακολούθησης. Ωστόσο, η Ελλάδα ενδέχεται να δυσκολευτεί να εφαρμόσει αυτά τα πρότυπα ομοιόμορφα σε όλα τα παραρτήματα, ειδικά αν λάβουμε υπόψη τις διαφορετικές υποδομές, τις τοπικές ανάγκες και τις περιορισμένες δυνατότητες σε κάποιες περιοχές. Η εξασφάλιση μιας κοινής προσέγγισης για τη διασφάλιση ποιότητας σε όλα τα παραρτήματα είναι κρίσιμη για την επιτυχία του νόμου και την ενίσχυση της αξιοπιστίας του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Επιπλέον, η εποπτεία των παραρτημάτων από την Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ) ενδέχεται να αντιμετωπίσει δυσκολίες, κυρίως λόγω έλλειψης επαρκών πόρων. Η ΕΘΑΑΕ θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να παρακολουθεί την εύρυθμη λειτουργία όλων των παραρτημάτων και να διασφαλίζει την τήρηση των υψηλών προτύπων ποιότητας. Ωστόσο, αν η αρχή δεν διαθέτει τα απαραίτητα ανθρώπινα και υλικά μέσα, η αποτελεσματική εποπτεία και η διασφάλιση της ποιότητας ενδέχεται να περιοριστούν. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε αδυναμία εντοπισμού πιθανών προβλημάτων ή παραβάσεων, επηρεάζοντας τη συνολική ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχεται από τα ξένα παραρτήματα στην Ελλάδα.

Πρακτικά Ζητήματα Υλοποίησης

Η έλλειψη κατάλληλων πανεπιστημιακών υποδομών σε πολλές περιοχές, ειδικά στις απομακρυσμένες, αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για την υλοποίηση του Νόμου 5094/2024. Τα ξένα πανεπιστήμια μπορεί να διστάσουν να επενδύσουν σε περιοχές

που δεν διαθέτουν την απαιτούμενη υποδομή για να λειτουργήσουν αποδοτικά και να προσελκύσουν φοιτητές. Η ανάπτυξη των κατάλληλων υποδομών, όπως κτιριακές εγκαταστάσεις, εργαστήρια, και τεχνολογικές υποδομές, απαιτεί σημαντική επένδυση, η οποία μπορεί να μην είναι βιώσιμη σε περιοχές με περιορισμένους πόρους.

Η πρόσληψη κατάλληλου ακαδημαϊκού και διοικητικού προσωπικού μπορεί να αποδειχθεί δύσκολη, ειδικά αν ληφθεί υπόψη η "διαρροή εγκεφάλων" (brain drain) από την Ελλάδα προς το εξωτερικό. Η μετακίνηση εξειδικευμένων ακαδημαϊκών και διοικητικών στελεχών προς άλλες χώρες για καλύτερες επαγγελματικές ευκαιρίες καθιστά πιο δύσκολη την πλήρωση θέσεων υψηλής εξειδίκευσης. Αυτό μπορεί να επηρεάσει την ποιότητα της εκπαίδευσης και τη λειτουργία των παραρτημάτων, εφόσον απαιτείται ειδικευμένο προσωπικό για τη διασφάλιση των υψηλών ακαδημαϊκών προτύπων.

Η παροχή προγραμμάτων κατά κύριο λόγο στα αγγλικά μπορεί να δυσκολέψει τους Έλληνες φοιτητές με περιορισμένη γνώση της γλώσσας, περιορίζοντας έτσι την προσβασιμότητα και την ισότιμη συμμετοχή στο εκπαιδευτικό σύστημα. Αν και τα αγγλικά αποτελούν διεθνή γλώσσα της εκπαίδευσης, η εξάρτηση από αυτήν μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα για φοιτητές που δεν είναι άνετοι με τη γλώσσα, εντείνοντας το χάσμα στην εκπαίδευση μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών και οικονομικών ομάδων.

Διεθνής Ανταγωνισμός

Η Ελλάδα θα πρέπει να ανταγωνιστεί άλλες χώρες της Ε.Ε. που ήδη παρέχουν πιο ελκυστικές συνθήκες για την ίδρυση ξένων πανεπιστημίων. Χώρες με χαμηλότερη φορολογία, καλύτερη χρηματοδότηση και απλούστερη γραφειοκρατία προσφέρουν ένα πιο ευνοϊκό πλαίσιο για τα ξένα ιδρύματα που επιθυμούν να επενδύσουν και να ιδρύσουν παραρτήματα. Αυτό ενδέχεται να μειώσει την ελκυστικότητα της Ελλάδας ως προορισμού για την εγκατάσταση ξένων πανεπιστημίων, εφόσον δεν ληφθούν κατάλληλα μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών λειτουργίας και των κινήτρων.

Η διατήρηση υψηλών προτύπων ποιότητας, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Ε.Ε., μπορεί να αποδειχθεί δύσκολη για τα παραρτήματα ξένων πανεπιστημίων στην

Ελλάδα, εάν δεν υπάρξει κατάλληλη υποστήριξη από τις ελληνικές αρχές. Η εφαρμογή αυστηρών ακαδημαϊκών και διοικητικών προτύπων απαιτεί συνεχή παρακολούθηση και επένδυση σε υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό. Χωρίς την απαραίτητη στήριξη και τα κατάλληλα μέτρα για την εξασφάλιση της ποιότητας, τα παραρτήματα ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην επίτευξη των υψηλών προτύπων που απαιτεί η ευρωπαϊκή νομοθεσία και οι διεθνείς ακαδημαϊκές κοινότητες.

Πολιτισμικές και κοινωνικές προσαρμογές

Η εισαγωγή ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα φέρνει μαζί της διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα, τα οποία μπορεί να δημιουργήσουν πολιτισμικές και ακαδημαϊκές τριβές. Κάθε ξένο πανεπιστήμιο έχει τη δική του εκπαιδευτική κουλτούρα και μεθόδους διδασκαλίας, οι οποίες ενδέχεται να διαφέρουν από αυτές που ακολουθούν τα ελληνικά Α.Ε.Ι. Αυτό μπορεί να προκαλέσει δυσκολίες στους φοιτητές και το προσωπικό κατά τη διάρκεια της προσαρμογής. Οι διαφορές στον τρόπο αξιολόγησης, στη συμμετοχή των φοιτητών και στην επικοινωνία μπορεί να οδηγήσουν σε συγκρούσεις ή να δυσκολέψουν την ολοκλήρωση των προγραμμάτων σπουδών, επηρεάζοντας τη συνοχή του ακαδημαϊκού περιβάλλοντος στην Ελλάδα.

Επιπλέον, η παροχή εκπαίδευσης κυρίως στα αγγλικά, που είναι η γλώσσα επιλογής πολλών διεθνών πανεπιστημίων, ενδέχεται να περιορίσει την προσβασιμότητα για τους Έλληνες φοιτητές που δεν έχουν επαρκή γνώση της αγγλικής γλώσσας. Ειδικά για φοιτητές από περιοχές όπου η γλωσσική επάρκεια στα αγγλικά είναι περιορισμένη, η εκπαίδευση στα αγγλικά μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο στην ολοκλήρωση των σπουδών τους. Η γλωσσική αυτή δυσκολία μπορεί να εντείνει τις κοινωνικές ανισότητες, καθώς οι φοιτητές με καλύτερη γνώση ξένων γλωσσών θα έχουν πλεονέκτημα, ενώ άλλοι μπορεί να βρουν δύσκολο το να ανταγωνιστούν ή να συμμετέχουν ισότιμα στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Η εφαρμογή του Νόμου 5094/2024 έρχεται αντιμέτωπη με πολυάριθμες προκλήσεις, που εκτείνονται από θεσμικά και οικονομικά ζητήματα έως κοινωνικές αντιδράσεις και πρακτικά εμπόδια. Η επιτυχία του εξαρτάται από την προσεκτική διαχείριση των δυσκολιών αυτών, την ενίσχυση των θεσμών που υποστηρίζουν την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και τη δημιουργία ενός πλαισίου που θα διασφαλίζει την ισορροπία μεταξύ διεθνοποίησης και κοινωνικής δικαιοσύνης.

Η ανάλυση των προκλήσεων για την εφαρμογή του Νόμου 5094/2024 είναι απαραίτητη, καθώς αυτές επηρεάζουν άμεσα τη δυνατότητα επιτυχούς υλοποίησης των στόχων του νόμου και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα. Θα γίνει εμβάθυνση στις δυσκολίες που αφορούν τις βασικές διαστάσεις της εφαρμογής, εστιάζοντας σε θεσμικά, οικονομικά, κοινωνικά και λειτουργικά ζητήματα.

2.7 Το Άρθρο 16 του Συντάγματος και η Θεσμική του Σημασία

Το άρθρο 16 κατοχυρώνει τη δημόσια και μη κερδοσκοπική φύση της ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα και ορίζει ότι η ίδρυση πανεπιστημίων είναι αποκλειστικό προνόμιο του κράτους. Ο Νόμος 5094/2024, επιτρέποντας τη λειτουργία παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων, εισάγει σημαντικές αλλαγές που εγείρουν συνταγματικά ερωτήματα και αντιφάσεις.

Το άρθρο 16 §4 του Ελληνικού Συντάγματος αναφέρει ρητά:

«Η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και πλήρως αυτοδιοικούμενα».

Παράλληλα, η παράγραφος 8 του άρθρου αυτού προβλέπει ότι τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιούν τίτλους όπως “πανεπιστήμιο”, υπογραμμίζοντας την πλήρη απαγόρευση ιδιωτικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα. Αυτή η διάταξη εκφράζει την παραδοσιακή αντίληψη ότι η ανώτατη εκπαίδευση αποτελεί δημόσιο αγαθό, το οποίο παρέχεται υπό την εγγύηση του κράτους. Ο Νόμος 5094/2024, παρότι προβλέπει τη λειτουργία μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων, μπορεί να θεωρηθεί ότι παραβιάζει την ουσία του άρθρου 16, εισάγοντας έμμεσα μια μορφή ιδιωτικής ανώτατης εκπαίδευσης.

Τα Κόρια Σημεία Αντίφασης

Το Σύνταγμα δίνει στο κράτος τον αποκλειστικό ρόλο της ίδρυσης και λειτουργίας ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Τα παραρτήματα ξένων πανεπιστημίων, αν και χαρακτηρίζονται μη κερδοσκοπικά, ιδρύονται από ιδιωτικούς φορείς και δεν αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Αυτή η διαφοροποίηση από τη συνταγματική πρόβλεψη μπορεί να θεωρηθεί υπονόμηση του ρόλου του κράτους στην ανώτατη εκπαίδευση.

Ακόμη, ο νόμος χαρακτηρίζει τα παραρτήματα ως μη κερδοσκοπικά, όμως η πραγματική φύση τους εγείρει ερωτήματα. Παρότι δεν αποσκοπούν στην άμεση δημιουργία κέρδους, η επιβολή διδάκτρων, η εξάρτηση από ιδιωτική χρηματοδότηση και η διαχείριση τους από ξένους ιδιωτικούς φορείς μπορεί να δημιουργήσουν τη νοοτροπία ιδιωτικοποίησης της εκπαίδευσης, κάτι που αντιβαίνει στη φιλοσοφία του άρθρου 16.

Εξαιρετικά σημαντικό αποτελεί το γεγονός ότι το Σύνταγμα απαγορεύει τη χρήση του όρου “πανεπιστήμιο” από ιδιωτικά ιδρύματα. Αν και τα παραρτήματα χαρακτηρίζονται ως επεκτάσεις ξένων δημοσίων ή ιδιωτικών πανεπιστημίων, η λειτουργία τους στην Ελλάδα με τίτλους που περιλαμβάνουν τον όρο “πανεπιστήμιο” έρχεται σε αντίθεση με τη συγκεκριμένη συνταγματική πρόβλεψη.

Τα παραρτήματα των ξένων πανεπιστημίων δεν είναι αυτοδιοικούμενα με τον τρόπο που ορίζει το Σύνταγμα για τα ελληνικά δημόσια Α.Ε.Ι. Αντίθετα, η διοίκηση τους παραμένει υπό την εποπτεία του ξένου πανεπιστημίου που τα ιδρύει, κάτι που διαφοροποιείται από την αρχή της πλήρους αυτονομίας που επιτάσσει το Σύνταγμα.

Άξιο ιδιαίτερης αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι η θέσπιση του Νόμου 5094/2024 ενδέχεται να προκαλέσει νομικές προσφυγές, κυρίως από πανεπιστημιακούς, φοιτητικούς συλλόγους ή πολιτικές ομάδες που θεωρούν ότι ο νόμος παραβιάζει το Σύνταγμα. Τέτοιες προσφυγές θα μπορούσαν να καθυστερήσουν την εφαρμογή του νόμου και να ανοίξουν δημόσιο διάλογο για πιθανή αναθεώρηση του άρθρου 16.

Επίσης, η λειτουργία παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων μπορεί να ενισχύσει την αντίληψη ότι η δημόσια εκπαίδευση είναι ανεπαρκής, εντείνοντας το αίτημα για πλήρη

ιδιωτικοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω υποβάθμιση των δημόσιων πανεπιστημίων, καθώς οι πόροι και το ανθρώπινο δυναμικό πιθανώς θα κατευθυνθούν προς τα νέα ιδρύματα.

Για τους λόγους αυτούς, η ακαδημαϊκή κοινότητα μπορεί να θεωρήσει ότι η λειτουργία των παραρτημάτων εισάγει ανισότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς φοιτητές που έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν δίδακτρα θα απολαμβάνουν καλύτερης ποιότητας εκπαίδευση. Κάτι τέτοιο μπορεί να ενισχύσει τις κοινωνικές ανισότητες και να υποβιβάσει τον ρόλο της δημόσιας παιδείας και των δημόσιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε κινητοποιήσεις και πολιτικές πιέσεις.

Πιθανές Λύσεις και Προσαρμογές

Η αναθεώρηση του άρθρου 16, ώστε να επιτρέπεται η λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων υπό αυστηρούς κανόνες, αποτελεί μακροχρόνιο ζήτημα συζήτησης στην ελληνική κοινωνία και πολιτική σκηνή. Μια τέτοια αναθεώρηση θα μπορούσε να εξαλείψει τις αντιφάσεις του Νόμου 5094/2024 με το Σύνταγμα, ανοίγοντας τον δρόμο για τη νομιμοποίηση ιδιωτικών εκπαιδευτικών δομών στη χώρα. Αυτό θα διευκόλυνε τη λειτουργία των ξένων πανεπιστημίων με παραρτήματα στην Ελλάδα, επιτρέποντας την ευκολότερη ένταξή τους στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Ωστόσο, μια τέτοια αλλαγή είναι εξαιρετικά δύσκολο να πραγματοποιηθεί, καθώς θα απαιτούσε, εκτός από ευρεία κοινωνική και πολιτική συναίνεση, ριζική αλλαγή του σκληρού πυρήνα του συντάγματος και των θεσμών της χώρας, το οποίο μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο σε ακραίες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες και περιστάσεις.

Παράλληλα, η ενίσχυση των δημόσιων πανεπιστημίων μέσω χρηματοδότησης, αναβάθμισης υποδομών και προώθησης διεθνούς συνεργασίας μπορεί να περιορίσει τις αντιδράσεις κατά του Νόμου 5094/2024. Μια ισχυρή και καλά χρηματοδοτημένη δημόσια εκπαίδευση θα διασφαλίσει τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα στην εκπαίδευση, ενισχύοντας τη θέση των ελληνικών πανεπιστημίων τόσο εντός της χώρας όσο και διεθνώς. Η στοχευμένη ενίσχυση της δημόσιας εκπαίδευσης μπορεί να λειτουργήσει ως αντιστάθμισμα για τις ανησυχίες που εκφράζονται σχετικά με την είσοδο ιδιωτικών ή μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων στην ελληνική εκπαιδευτική σκηνή.

Τέλος, η αυστηρή εποπτεία της ΕΘΑΑΕ είναι κρίσιμη για να διασφαλιστεί ότι τα παραρτήματα των ξένων πανεπιστημίων λειτουργούν με τρόπο που να ευθυγραμμίζεται με τις συνταγματικές αρχές και τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Η ΕΘΑΑΕ πρέπει να έχει τη δυνατότητα να παρακολουθεί και να αξιολογεί τα παραρτήματα για να εξασφαλίσει ότι η ποιότητα της ανώτατης εκπαίδευσης δεν υποβαθμίζεται και ότι οι εκπαιδευτικές διαδικασίες παραμένουν σύμφωνες με τις διεθνείς απαιτήσεις. Η διατήρηση υψηλών προτύπων και η προώθηση της διαφάνειας θα περιορίσουν τις αντιδράσεις και θα διασφαλίσουν τη μακροπρόθεσμη επιτυχία της μεταρρύθμισης.

2.8 Ανακεφαλαίωση

Ο Νόμος 5094/2024 εισάγει ένα νέο εκπαιδευτικό πλαίσιο που αποσκοπεί στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης, τη διεθνοποίηση των πανεπιστημίων και την προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Οι βασικές διατάξεις του επικεντρώνονται στη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας, την ενίσχυση της αυτονομίας των σχολείων, την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στην εκπαιδευτική διαδικασία και τη διευκόλυνση της πρόσβασης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στην εκπαίδευση. Η πρόβλεψη για τη λειτουργία παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα αποτελεί μια σημαντική αλλαγή που στοχεύει στη σύγκλιση με τα ευρωπαϊκά και διεθνή εκπαιδευτικά πρότυπα. Παράλληλα, η μεταρρύθμιση αυτή επιδιώκει να καταστήσει την Ελλάδα ανταγωνιστικότερη στον τομέα της ανώτατης εκπαίδευσης, προσελκύοντας ξένους φοιτητές και πανεπιστημιακές συνεργασίες.

Ωστόσο, η εφαρμογή του νόμου συνοδεύεται από σημαντικές προκλήσεις, τόσο θεσμικές όσο και κοινωνικές, οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν για να επιτευχθούν οι στόχοι της μεταρρύθμισης. Οι νομικές αμφισβητήσεις σχετικά με τη συμβατότητά του με το άρθρο 16 του Συντάγματος δημιουργούν αβεβαιότητα για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της μεταρρύθμισης, καθώς τίθενται ερωτήματα σχετικά με τη δημόσια φύση της ανώτατης εκπαίδευσης. Επιπλέον, η ανάγκη για οικονομικούς πόρους, η κοινωνική αποδοχή της μεταρρύθμισης και η ισορροπία μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής ανώτατης εκπαίδευσης αποτελούν κρίσιμα ζητήματα που απαιτούν προσεκτική

διαχείριση. Η ύπαρξη κατάλληλων υποδομών, η διασφάλιση της ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών και η ενίσχυση της διαφάνειας αποτελούν επίσης σημαντικούς παράγοντες που θα καθορίσουν την επιτυχία του νέου εκπαιδευτικού πλαισίου.

Συνολικά, το κεφάλαιο αναδεικνύει τόσο τις ευκαιρίες που προσφέρει ο Νόμος 5094/2024 για τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής εκπαίδευσης όσο και τα εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν προκειμένου να εφαρμοστεί με επιτυχία. Η επιτυχής εφαρμογή του θα εξαρτηθεί από τη θεσμική σταθερότητα, τη χρηματοδότηση και την πολιτική βούληση, ώστε να επιτευχθεί μια ισορροπημένη προσέγγιση που θα διασφαλίζει την ποιότητα της εκπαίδευσης και την κοινωνική ισότητα. Επιπλέον, η αναγκαία συνεργασία μεταξύ του κράτους, των πανεπιστημίων και των διεθνών ακαδημαϊκών φορέων θα αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την αποδοτική λειτουργία του νέου νομοθετικού πλαισίου. Τέλος, παραμένει ανοιχτό το ζήτημα της συνταγματικής αναθεώρησης ή της τροποποίησης του νόμου, ώστε να διασφαλιστεί η ομαλή συνύπαρξη των δημόσιων και διεθνών εκπαιδευτικών δομών στο ελληνικό ακαδημαϊκό τοπίο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Διαμόρφωση και Εξέλιξη Εκπαιδευτικών Πολιτικών στην Ελλάδα

3.1 Εισαγωγή

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα υπήρξε πάντα ένα κρίσιμο πεδίο για την ανάπτυξη και πρόοδο της κοινωνίας. Η εκπαίδευση είναι όχι μόνο ένας τρόπος ενίσχυσης της γνώσης, αλλά και ένα μέσο κοινωνικής κινητικότητας και οικονομικής ανάπτυξης. Ωστόσο, η ανάγκη για συνεχιζόμενες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και προσαρμογές στις σύγχρονες απαιτήσεις της κοινωνίας, της τεχνολογίας και της οικονομίας είναι επιτακτική. Η εκπαίδευση πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κοινωνίας και να προετοιμάζει τους μαθητές για τις προκλήσεις του μέλλοντος, παρέχοντας ταυτόχρονα την αναγκαία μόρφωση και εφόδια για τη συμμετοχή τους στην παγκόσμια αγορά εργασίας.

Από τη δεκαετία του 1980 και μετά, η Ελλάδα έχει προχωρήσει σε μια σειρά από εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που στόχευαν στην αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος και την προσαρμογή του στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές, παρά τις προσπάθειες για εκσυγχρονισμό, πολλές φορές συνάντησαν αντιστάσεις και πολιτικές αντιπαραθέσεις. Η έλλειψη ενός ενιαίου σχεδίου για τη συνεχιζόμενη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και οι πολιτικές αλλαγές της χώρας κατά τη διάρκεια αυτών των δεκαετιών έχουν επηρεάσει την πορεία και τις επιτυχίες των μεταρρυθμίσεων.

Η συνεχής ανάγκη για αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος δεν περιορίζεται μόνο στην εκπαιδευτική ύλη ή τις μεθόδους διδασκαλίας. Περιλαμβάνει ακόμη και τη δημιουργία ενός καλύτερου περιβάλλοντος μάθησης, την ενίσχυση των υποδομών και την υποστήριξη των δασκάλων και καθηγητών με περισσότερες ευκαιρίες για επαγγελματική ανάπτυξη. Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη συνθήκη της οικονομικής κρίσης και της δημογραφικής κατάστασης της χώρας, που έχουν δημιουργήσει νέες προκλήσεις για την εκπαιδευτική πολιτική.

Στο κεφάλαιο αυτό, θα εξεταστούν οι συνεχείς ανάγκες των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα, με ιδιαίτερη έμφαση στις πολιτικές που εφαρμόστηκαν από τη δεκαετία του 1980 μέχρι το 2020. Θα αναλυθούν οι βασικές εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις που διαμόρφωσαν το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, τις κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις τους, καθώς και τις επιρροές που δέχτηκε η ελληνική εκπαίδευση από διεθνείς τάσεις και προκλήσεις. Στη συνέχεια, θα γίνει μια ανακεφαλαίωση των κύριων ευρημάτων και θα προτείνουμε προοπτικές για μελλοντικές πολιτικές και μεταρρυθμίσεις στον τομέα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, με στόχο την κατανόηση των αιτίων και των συνεπειών τους και οι επιρροές των διεθνών εκπαιδευτικών προτύπων και τάσεων στην ελληνική εκπαίδευση.

3.2 Ανάγκη για Συνεχιζόμενες Εκπαιδευτικές Μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα

Η ιστορία των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα είναι βαθιά συνδεδεμένη με τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές που διαμόρφωσαν τη χώρα από την ίδρυση του ελληνικού κράτους έως σήμερα. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές είχαν ως κεντρικό στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, την εξασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης για όλους τους πολίτες και την προσαρμογή στις διεθνείς τάσεις, οι οποίες συχνά αποτελούσαν κριτήριο για τη σύγκλιση της Ελλάδας με τις υπόλοιπες ανεπτυγμένες χώρες.

Από την περίοδο του νεοελληνικού διαφωτισμού και την ίδρυση του πρώτου ελληνικού κράτους, η εκπαίδευση θεωρήθηκε κρίσιμο εργαλείο για την ανάπτυξη της εθνικής ταυτότητας και τη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης. Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις αντανάκλασαν την ανάγκη δημιουργίας μιας μορφωμένης εργατικής και επαγγελματικής τάξης, που θα στήριζε την οικονομία και την κοινωνική συνοχή (Καραγιάννης, 2013). Καθώς η κοινωνία εξελισσόταν, οι εκπαιδευτικές πολιτικές διαμορφώνονταν με γνώμονα τις κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες της εκάστοτε περιόδου.

Παράλληλα, η εκπαιδευτική πολιτική στην Ελλάδα υπήρξε συχνά αντικείμενο πολιτικών αντιπαραθέσεων. Κάθε πολιτική ηγεσία επιχειρούσε να επιβάλει τη δική της

φιλοσοφία και προτεραιότητες για την εκπαίδευση. Οι συνεχείς αλλαγές, που προέκυπταν από αυτές τις αντιπαραθέσεις, δημιουργούσαν ασυνέχειες, αλλά παράλληλα έδιναν ώθηση σε προσπάθειες εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος.

Η επιρροή των διεθνών οργανισμών, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, η UNESCO και ο ΟΟΣΑ, υπήρξε καθοριστική για την εισαγωγή νέων πολιτικών. Οι πολιτικές αυτές προωθούσαν τη δια βίου μάθηση, την ποιότητα της εκπαίδευσης και τη σύνδεση με την αγορά εργασίας. Οι διεθνείς τάσεις, όπως η ανάπτυξη της ψηφιακής εκπαίδευσης, η ενίσχυση της επαγγελματικής κατάρτισης και η κινητικότητα φοιτητών και εργαζομένων, πίεζαν τη χώρα να προσαρμοστεί στις νέες πραγματικότητες και να ενσωματώσει διεθνείς καινοτομίες στο εκπαιδευτικό της σύστημα.

Η Ελλάδα αντιμετώπιζε, επίσης, χρόνιες προκλήσεις στο εκπαιδευτικό της σύστημα. Ανισότητες μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, περιορισμένες υποδομές, υπερβολική θεωρητική προσέγγιση στην εκπαιδευτική διαδικασία, έλλειψη σύνδεσης με την αγορά εργασίας και το φαινόμενο της "διαρροής εγκεφάλων" (brain drain) αποτελούσαν μερικά από τα βασικά προβλήματα (Παπαδοπούλου, 2020). Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις είχαν ως στόχο τη βελτίωση αυτών των ζητημάτων, αλλά συχνά προσέκρουαν σε θεσμικές αδυναμίες και κοινωνικές αντιστάσεις, περιορίζοντας την αποτελεσματικότητά τους.

Οι ιστορικές αυτές αιτίες διαμόρφωσαν ένα πλαίσιο εκπαιδευτικής πολιτικής που επιδιώκει τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Νόμος 5094/2024 έρχεται να ενσωματώσει διεθνείς τάσεις, όπως η λειτουργία μη κρατικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, η σύνδεση της εκπαίδευσης με την οικονομία και η ενίσχυση της κινητικότητας φοιτητών και εργαζομένων. Παρά τις προσπάθειες αυτές, ο νόμος αποτελεί μέρος μιας μακράς αλυσίδας εκπαιδευτικών παρεμβάσεων, που συχνά χαρακτηρίζονται από την ανάγκη επίλυσης χρόνιων προβλημάτων και προσαρμογής στις απαιτήσεις του σύγχρονου κόσμου.

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα υπήρξαν ιστορικά απόρροια της ανάγκης εξισορρόπησης εσωτερικών κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών απαιτήσεων με τις διεθνείς εξελίξεις και προκλήσεις. Από τη δημιουργία του ελληνικού κράτους έως σήμερα, η πορεία της ελληνικής εκπαίδευσης χαρακτηρίζεται από

συνεχείς αναπροσαρμογές, με το σύστημα να προσπαθεί να ανταποκριθεί στις αυξανόμενες ανάγκες της κοινωνίας και τις απαιτήσεις της διεθνοποιημένης πραγματικότητας. Ωστόσο, η έλλειψη συνέχειας και μακροπρόθεσμης στρατηγικής εξακολουθεί να αποτελεί εμπόδιο για την ουσιαστική μεταρρύθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Οι Ρίζες των Εκπαιδευτικών Μεταρρυθμίσεων

Η Περίοδος του Νεοελληνικού Διαφωτισμού

Η έμφαση στη δημόσια εκπαίδευση ξεκίνησε από την περίοδο του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, κατά την οποία οι πνευματικοί ηγέτες της εποχής, όπως ο Αδαμάντιος Κοραής, υποστήριζαν ότι η μόρφωση αποτελεί το βασικό εργαλείο για την κοινωνική και οικονομική πρόοδο. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η εκπαίδευση συνδέθηκε άρρηκτα με την ιδέα της εθνικής αναγέννησης. Η επιδίωξη ήταν η διαμόρφωση ενός μορφωμένου λαού, ικανού να συμμετέχει ενεργά στη δημόσια ζωή και να υποστηρίξει την προσπάθεια δημιουργίας ενός σύγχρονου και ισχυρού ελληνικού κράτους. Παράλληλα, οι ιδέες του Διαφωτισμού τόνιζαν τη σημασία της ορθολογικής σκέψης και της επιστήμης ως κεντρικών αξόνων για την πρόοδο της κοινωνίας.

Η Καθιέρωση της Δημόσιας Εκπαίδευσης

Στα πρώτα χρόνια του ελληνικού κράτους, η εκπαιδευτική πολιτική είχε ως βασικό στόχο τη δημιουργία μιας κοινής εθνικής ταυτότητας μέσω της καθιέρωσης της δημόσιας εκπαίδευσης. Παρά τις φιλοδοξίες, το εκπαιδευτικό σύστημα παρέμενε ελλιπές, με βασικότερα προβλήματα την απουσία υποδομών και την ανισότητα μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών. Ο Βασίλειος Γεωργιάδης, το 1834, εισήγαγε την υποχρεωτική εκπαίδευση, αλλά η εφαρμογή της συνάντησε εμπόδια, όπως η φτώχεια, η έλλειψη εκπαιδευτικών και τα γεωγραφικά εμπόδια. Το όραμα για ένα εκπαιδευτικό σύστημα προσβάσιμο σε όλους έμεινε, σε μεγάλο βαθμό, ανεκπλήρωτο για δεκαετίες.

Η Εκπαίδευση τον 20ό Αιώνα

Ο 20ός αιώνας υπήρξε μια περίοδος συνεχών μεταρρυθμίσεων, με την εκπαίδευση να αντικατοπτρίζει τις ευρύτερες κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές της εποχής. Η

περίοδος του Ελευθερίου Βενιζέλου (1917-1920) χαρακτηρίστηκε από την εισαγωγή μέτρων που εστίαζαν στην ενίσχυση της δημοτικής εκπαίδευσης και την καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας ως μέσου διδασκαλίας. Το εκπαιδευτικό όραμα του Βενιζέλου στόχευε στη μείωση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων και στην ενδυνάμωση της σχέσης της εκπαίδευσης με τις λαϊκές ανάγκες.

Αργότερα, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις του Γεωργίου Παπανδρέου το 1964 επικεντρώθηκαν στη δημοκρατικοποίηση της εκπαίδευσης και τη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού συστήματος. Ωστόσο, η αστάθεια του πολιτικού σκηνικού στην Ελλάδα συχνά οδηγούσε στην ανατροπή των μεταρρυθμίσεων, με αποτέλεσμα την έλλειψη συνέχειας στις εκπαιδευτικές πολιτικές.

Μεταρρυθμίσεις της Μεταπολίτευσης

Η μεταπολίτευση έφερε νέες εκπαιδευτικές πολιτικές, με στόχο τη διεύρυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση. Η ίδρυση νέων πανεπιστημίων και η καθιέρωση του ενιαίου λυκείου έδωσαν την ευκαιρία σε περισσότερους νέους να συμμετέχουν στην ανώτατη εκπαίδευση. Ωστόσο, ταυτόχρονα, ανέδειξαν προβλήματα που σχετίζονταν με την ποιότητα της εκπαίδευσης, τις ανισότητες μεταξύ περιοχών και την έλλειψη αποτελεσματικής διασύνδεσης με την αγορά εργασίας. Οι πολιτικές αυτές είχαν να αντιμετωπίσουν και τη σταδιακή είσοδο της Ελλάδας στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, το οποίο έθετε νέες προτεραιότητες και κατευθύνσεις.

Διεθνείς Παράγοντες και Πίεση για Μεταρρυθμίσεις

Η ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ το 1981, και στη συνέχεια στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αποτέλεσε καταλύτη για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. Οι ευρωπαϊκές κατευθύνσεις και οι στόχοι της Ένωσης για την ενίσχυση της κινητικότητας φοιτητών και εργαζομένων, τη διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την προώθηση της δια βίου μάθησης άσκησαν πίεση για την αναβάθμιση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος (Κωνσταντίνου, & Παπαδοπούλου, 2020). Παράλληλα, προγράμματα όπως το Erasmus και το Horizon έδωσαν ευκαιρίες για διεθνείς συνεργασίες και ανταλλαγές, ενισχύοντας τη διεθνοποίηση της ελληνικής εκπαίδευσης.

Η Διεθνοποίηση και η Εργαλειοποίηση της Εκπαίδευσης
Ο 21ος αιώνας έφερε νέες προκλήσεις για την εκπαίδευση, λόγω της παγκοσμιοποίησης, της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης και των μεταβαλλόμενων απαιτήσεων της αγοράς εργασίας. Ο διεθνής ανταγωνισμός και τα δεδομένα από συγκριτικές μελέτες, όπως οι δείκτες PISA του ΟΟΣΑ, κατέδειξαν ότι η Ελλάδα υστερούσε σε βασικές δεξιότητες, όπως η κατανόηση κειμένου, τα μαθηματικά και οι δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων.

Η ανάγκη προσαρμογής στις διεθνείς απαιτήσεις οδήγησε σε προσπάθειες ενίσχυσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης, ανάπτυξης ψηφιακών δεξιοτήτων και εναρμόνισης των ελληνικών εκπαιδευτικών δομών με τα διεθνή πρότυπα. Παρά τις σημαντικές βελτιώσεις, παραμένουν προκλήσεις, όπως η διαρροή εγκεφάλων, η ανεπαρκής χρηματοδότηση και η ανάγκη μακροπρόθεσμης στρατηγικής στον σχεδιασμό εκπαιδευτικών πολιτικών.

Σχέση με τον Νόμο 5094/2024

Ο Νόμος 5094/2024 αντανακλά τις παραπάνω ιστορικές εξελίξεις, αλλά επιχειρεί και μια τομή σε σημαντικούς τομείς. Η λειτουργία παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων, η εστίαση στην ποιότητα και στην αξιολόγηση, και η ενσωμάτωση της εκπαίδευσης σε ένα διεθνές πλαίσιο αποτελούν μέρος μιας μακράς προσπάθειας για βελτίωση της εκπαιδευτικής απόδοσης της χώρας. Παρόλα αυτά, οι μεταρρυθμίσεις αυτές φέρνουν στο προσκήνιο χρόνιες αντιθέσεις, όπως η σύγκρουση της ανάγκης εκσυγχρονισμού με τη συνταγματική απαγόρευση των ιδιωτικών πανεπιστημίων και οι κοινωνικές ανισότητες που επιδεινώνονται από την εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης.

Η ιστορική συνέχεια της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ελλάδα, όπως φαίνεται από τη διαχρονική προσπάθεια εξισορρόπησης της ποιότητας και της πρόσβασης, διαφαίνεται και στον Νόμο 5094/2024, ο οποίος ενσωματώνει τόσο τις διεθνείς τάσεις όσο και τις εγχώριες ανάγκες. Ωστόσο, παραμένει ανοιχτό το ερώτημα αν η εφαρμογή του θα καταφέρει να γεφυρώσει τα κενά και να οδηγήσει σε μια πραγματικά εκσυγχρονισμένη εκπαιδευτική πραγματικότητα.

Οι ανάγκες για συνεχείς εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την κοινωνική, πολιτική και οικονομική πραγματικότητα της χώρας.

Το εκπαιδευτικό σύστημα λειτουργεί ως μικρογραφία της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας, αντανakλώντας τις δομικές αδυναμίες, τις ανισότητες, αλλά και τις φιλοδοξίες του έθνους. Παρακάτω αναλύεται η σύνδεση των εκπαιδευτικών αναγκών με τις διαφορετικές διαστάσεις της πραγματικότητας.

Κοινωνική, Πολιτική και Οικονομική Πραγματικότητα στην Ελλάδα

Η κοινωνική δομή της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από διαχρονικές ανισότητες που επηρεάζουν την πρόσβαση στην εκπαίδευση. Παρά τις συνεχείς προσπάθειες για καθολική εκπαίδευση, οι διαφορές μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών, καθώς και οι ταξικές ανισότητες, περιορίζουν την ισότιμη συμμετοχή των πολιτών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ο Νόμος 5094/2024, για παράδειγμα, εισάγει πολιτικές που ενισχύουν την πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση, ωστόσο η εφαρμογή τους επηρεάζεται από τις κοινωνικές συνθήκες. Τα παιδιά από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν εμπόδια, ενώ η εκπαιδευτική ανισότητα παραμένει ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα.

Παραδοσιακά, η εκπαίδευση στην Ελλάδα θεωρείται μέσο κοινωνικής ανόδου. Παρόλα αυτά, η αδυναμία του εκπαιδευτικού συστήματος να εξασφαλίσει υψηλή ποιότητα και στενή σύνδεση με την αγορά εργασίας έχει περιορίσει τον ρόλο αυτόν. Η διαγενεακή κινητικότητα, δηλαδή η δυνατότητα των νέων να υπερβούν τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες στις οποίες γεννήθηκαν, υπονομεύεται από την ανεπάρκεια δεξιοτήτων και ευκαιριών. Παράλληλα, η Ελλάδα αντιμετωπίζει το φαινόμενο της «διαρροής εγκεφάλων» (brain drain), με χιλιάδες νέους πτυχιούχους να αναζητούν επαγγελματική αποκατάσταση στο εξωτερικό λόγω έλλειψης ευκαιριών στη χώρα. Το εκπαιδευτικό σύστημα καλείται να προσφέρει δεξιότητες και προοπτικές που θα διατηρήσουν τα νέα talέντα εντός συνόρων, ενώ παράλληλα θα ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή (Κυπριανός, 2004).

Η πολιτική πραγματικότητα της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από αστάθεια και ιδεολογικές συγκρούσεις, οι οποίες επηρεάζουν την εκπαιδευτική πολιτική. Η εναλλαγή κυβερνήσεων συχνά οδηγεί σε ασυνεχείς μεταρρυθμίσεις, γεγονός που εμποδίζει τη μακροπρόθεσμη στρατηγική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού συστήματος. Ο Νόμος 5094/2024 επιχειρεί να προωθήσει σημαντικές αλλαγές, ωστόσο παραμένει ευάλωτος στον κίνδυνο να ανατραπεί ή να υπονομευθεί σε περίπτωση πολιτικής

αστάθειας. Επιπλέον, η συγκεντρωτική φύση του ελληνικού κράτους έχει οδηγήσει σε ένα εκπαιδευτικό σύστημα που βασίζεται σε κεντρικές αποφάσεις, με ελάχιστη αυτονομία στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Αν και ο Νόμος 5094/2024 εισάγει μέτρα αποκέντρωσης και ενίσχυσης της αυτονομίας, οι θεσμικές αντιστάσεις και η γραφειοκρατία αποτελούν σημαντικά εμπόδια για την υλοποίησή τους.

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχει διαμορφώσει μια νέα διάσταση για την εκπαιδευτική πολιτική. Οι ευρωπαϊκές κατευθύνσεις, όπως η προώθηση της δια βίου μάθησης, η ενίσχυση της κινητικότητας φοιτητών και εργαζομένων, και η διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, θέτουν νέες προκλήσεις και ευκαιρίες για την Ελλάδα. Ο Νόμος 5094/2024 προσπαθεί να ενσωματώσει αυτές τις στρατηγικές, όμως συχνά συγκρούεται με τις εσωτερικές πολιτικές συνθήκες και την παραδοσιακή δομή του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

Η οικονομική πραγματικότητα αποτελεί έναν ακόμη σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την εκπαίδευση στην Ελλάδα. Η δεκαετής οικονομική κρίση είχε σοβαρές συνέπειες στη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης, οδηγώντας σε υποβάθμιση των υποδομών και περιορισμό των διαθέσιμων πόρων (Κάτσικας, 2016). Ο Νόμος 5094/2024 προκύπτει από την επιτακτική ανάγκη ενίσχυσης του εκπαιδευτικού συστήματος χωρίς την επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού. Ωστόσο, η επιτυχία αυτών των μεταρρυθμίσεων εξαρτάται από την ικανότητα της χώρας να αξιοποιήσει τους διαθέσιμους πόρους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Ένα άλλο κρίσιμο ζήτημα είναι η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Η ελληνική οικονομία, που χαρακτηρίζεται από υψηλή ανεργία και περιορισμένη καινοτομία, απαιτεί εργαζομένους με δεξιότητες που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς. Ο Νόμος 5094/2024 προωθεί την αναμόρφωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων με βάση τις απαιτήσεις της οικονομίας και ενισχύει την επιχειρηματικότητα και την τεχνολογική ανάπτυξη. Επιπλέον, η αντιμετώπιση του φαινομένου της «διαρροής εγκεφάλων» αποτελεί βασική προτεραιότητα του νόμου, ο οποίος επιχειρεί να δημιουργήσει ευκαιρίες για την επιστροφή των νέων επιστημόνων μέσω ανταγωνιστικών προγραμμάτων σπουδών και βελτιωμένων επαγγελματικών προοπτικών.

Η κοινωνική, πολιτική και οικονομική πραγματικότητα της Ελλάδας έχει διαμορφώσει ένα εκπαιδευτικό σύστημα που βρίσκεται διαρκώς σε κατάσταση αλλαγής. Ο Νόμος 5094/2024 ενσωματώνει καινοτόμες ιδέες και στρατηγικές, αλλά καλείται να αντιμετωπίσει χρόνιες προκλήσεις που συνδέονται με τις ευρύτερες δομές της ελληνικής κοινωνίας και οικονομίας. Η επιτυχία του εξαρτάται από τη δυνατότητα της χώρας να ξεπεράσει τις θεσμικές αδυναμίες, να μειώσει τις κοινωνικές ανισότητες και να προσαρμόσει το εκπαιδευτικό σύστημα στις ανάγκες μιας διεθνοποιημένης πραγματικότητας.

3.3 Βασικές Πολιτικές από τη Δεκαετία του 1980 έως το 2020

Από τη δεκαετία του 1980 έως το 2020, η Ελλάδα προχώρησε σε σειρά σημαντικών εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων που στόχευαν στην εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος, προσαρμόζοντας τις ανάγκες του στην κοινωνία, την οικονομία και τις διεθνείς τάσεις. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές περιλάμβαναν μια ποικιλία πολιτικών, από τις αλλαγές στη δομή του σχολείου και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, μέχρι τη διαμόρφωση νέων εκπαιδευτικών προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας. Κατά τη διάρκεια αυτών των δεκαετιών, η Ελλάδα αντιμετώπισε και πολλές προκλήσεις, όπως την οικονομική κρίση, τις κοινωνικές αντιδράσεις και τις πολιτικές διαφοροποιήσεις, οι οποίες συχνά καθυστέρησαν ή επηρέασαν την εφαρμογή αυτών των μεταρρυθμίσεων (Παπαγεωργίου, 2010).

Οι βασικές μεταρρυθμίσεις και πολιτικές της περιόδου αυτής επικεντρώθηκαν στην ανάγκη να αναβαθμιστεί το επίπεδο της εκπαίδευσης και να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της χώρας σε διεθνές επίπεδο. Η αναμόρφωση του εκπαιδευτικού συστήματος, παρά τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν, συχνά δεν έτυχε της επιθυμητής υποστήριξης και ολοκλήρωσης, καθώς οι μεταβολές των κυβερνήσεων και η πολιτική αστάθεια επηρέασαν το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Παρ' όλα αυτά, οι προσπάθειες των τελευταίων τριών δεκαετιών έχουν αφήσει ένα στίγμα στην ελληνική εκπαίδευση και διαμόρφωσαν τη βάση για τις επόμενες εξελίξεις στον τομέα.

Πολιτικές και Ιδεολογικές Επιδράσεις στις Εκπαιδευτικές Μεταρρυθμίσεις

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα από τη δεκαετία του 1980 και έπειτα είναι στενά συνδεδεμένες με τις πολιτικές παρατάξεις που βρέθηκαν στην εξουσία και τις ιδεολογικές κατευθύνσεις που αυτές υιοθέτησαν. Η άνοδος του ΠΑΣΟΚ το 1981 έφερε ριζικές αλλαγές στην εκπαιδευτική πολιτική, με έμφαση στη δημοκρατικοποίηση της παιδείας. Οι εμβληματικές μεταρρυθμίσεις της περιόδου, όπως η κατάργηση της καθαρεύουσας και η καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας, εξέφραζαν το πνεύμα κοινωνικής ισότητας που προωθούσε η σοσιαλιστική ιδεολογία. Παράλληλα, εισήχθη το ενιαίο πολυκλαδικό λύκειο, το οποίο στόχευε στην άμβλυνση των ταξικών διακρίσεων στην εκπαίδευση, αν και η εφαρμογή του συνάντησε σημαντικές δυσκολίες λόγω έλλειψης πόρων.

Στη δεκαετία του 1990, υπό την ηγεσία της Νέας Δημοκρατίας, η εκπαιδευτική πολιτική στράφηκε σε πιο φιλελεύθερες κατευθύνσεις, με έμφαση στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Κατά την περίοδο αυτή, εισήχθησαν διαδικασίες αξιολόγησης και άνοιξε η συζήτηση για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, γεγονός που προκάλεσε έντονες αντιπαραθέσεις.

Η εκπαιδευτική πολιτική αποτέλεσε διαχρονικά πεδίο ιδεολογικής σύγκρουσης. Η πρόσβαση στην εκπαίδευση υπήρξε σημείο αντιπαράθεσης, με τις προοδευτικές δυνάμεις να ζητούν διεύρυνση των ευκαιριών και τις συντηρητικές δυνάμεις να επικεντρώνονται στην προώθηση της αριστείας. Επιπλέον, οι μεταρρυθμίσεις συχνά παρέμεναν ημιτελείς λόγω αντιστάσεων από την κοινωνία, την εκπαιδευτική κοινότητα ή την εκάστοτε αντιπολίτευση.

Συγκριτική Ανάλυση των Μεταρρυθμίσεων

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις από το 1980 έως το 2020 χαρακτηρίζονται από διαφορετικές προτεραιότητες ανά περίοδο. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η δεκαετία του 1980 εισήγαγε το ενιαίο πολυκλαδικό λύκειο, το οποίο στόχευε να συνδυάσει την ακαδημαϊκή και την τεχνική εκπαίδευση. Ωστόσο, η έλλειψη υποδομών και χρηματοδότησης περιορίσε την αποτελεσματικότητα αυτής της μεταρρύθμισης. Στις δεκαετίες του 2000 και του 2010, η έμφαση μετατοπίστηκε στις πανελλήνιες εξετάσεις,

οι οποίες κυριάρχησαν ως μέσο αξιολόγησης, προκαλώντας άγχος στους μαθητές και θέτοντας υπό αμφισβήτηση την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, το 1982 καθιερώθηκε το αυτοδιοίκητο των πανεπιστημίων, ενισχύοντας τη δημοκρατικότητα, αλλά συχνά οδηγώντας σε εσωτερικές δυσλειτουργίες. Από το 2010, η συζήτηση επικεντρώθηκε στη διασύνδεση των πανεπιστημίων με την αγορά εργασίας, ενώ η οικονομική κρίση ανέδειξε την ανάγκη για αποτελεσματική διαχείριση της χρηματοδότησης. Παρά τις προόδους στον εκδημοκρατισμό της εκπαίδευσης, οι μεταρρυθμίσεις συχνά αποτύγχαναν στην πλήρη εφαρμογή τους. Για παράδειγμα, η προσπάθεια ενίσχυσης της τεχνικής εκπαίδευσης υπονομεύθηκε από την υποχρηματοδότηση, ενώ η έμφαση στις πανελλήνιες εξετάσεις προκάλεσε μια κουλτούρα αποστήθισης εις βάρος της δημιουργικής σκέψης.

Η Επίδραση των Διεθνών Οργανισμών

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η συνεργασία της με διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΟΣΑ, επηρέασαν σημαντικά την εκπαιδευτική πολιτική της χώρας. Η στρατηγική “Ευρώπη 2020” προώθησε στόχους όπως η μείωση της σχολικής διαρροής, η αύξηση της συμμετοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και η ενίσχυση της δια βίου μάθησης. Παράλληλα, οι εκθέσεις του ΟΟΣΑ υπογράμμισαν την ανάγκη για καλύτερη αξιοποίηση των πόρων, αποκέντρωση και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών δομών.

Παρά τις συνεχείς προσπάθειες και τις διάφορες πολιτικές που εφαρμόστηκαν, η Ελλάδα δεν κατάφερε να εξαλείψει γρήγορα την αποτυχία των μαθητών να ολοκληρώσουν τη βασική εκπαίδευση, γεγονός που οδήγησε σε μεγαλύτερη ανισότητα στην πρόσβαση και ολοκλήρωση της εκπαίδευσης σε σχέση με άλλες ανεπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ενδεικτικό της καθυστέρησης αυτής είναι ότι, παρά τις προσπάθειες για επιμόρφωση των δασκάλων και τις αλλαγές στη σχολική ύλη, οι εκπαιδευτικές ανισότητες παρέμειναν σε αρκετές περιοχές, επηρεάζοντας αρνητικά τις δυνατότητες των μαθητών να ανταγωνιστούν σε ένα παγκόσμιο επίπεδο.

Ακόμα πιο εμφανής ήταν η έλλειψη ανάπτυξης της δια βίου μάθησης, η οποία παρέμεινε σε περιορισμένο βαθμό σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες. Η Ελλάδα, παρά την αναγνώριση της σημασίας της διαρκούς εκπαίδευσης για την

ενίσχυση των δεξιοτήτων των εργαζομένων και την προσαρμογή της αγοράς εργασίας στις σύγχρονες ανάγκες, δεν κατάφερε να δημιουργήσει τις κατάλληλες υποδομές και την απαιτούμενη κουλτούρα για να υποστηρίξει μια ουσιαστική και αποτελεσματική δια βίου μάθηση. Οι περιορισμένες ευκαιρίες για συνεχιζόμενη εκπαίδευση, καθώς και η έλλειψη επαρκούς χρηματοδότησης για την ανάπτυξη τέτοιων προγραμμάτων, είχαν ως αποτέλεσμα την αδυναμία πολλών πολιτών να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες που απαιτούνται σε έναν κόσμο που εξελίσσεται διαρκώς. Αυτή η καθυστέρηση στην ανάπτυξη του τομέα της δια βίου μάθησης είχε σοβαρές συνέπειες στην προσαρμοστικότητα του ανθρώπινου δυναμικού στην ελληνική οικονομία και απέτρεψε τη χώρα από το να αξιοποιήσει πλήρως τις δυνατότητες που προσφέρει η σύγχρονη εκπαίδευση.

Μεταρρυθμίσεις και Οικονομικές Κρίσεις

Η οικονομική κρίση της περιόδου 2010-2020 είχε σοβαρές επιπτώσεις στην εκπαίδευση. Οι περικοπές στη χρηματοδότηση οδήγησαν σε ελλείψεις προσωπικού, υποβάθμιση των σχολικών κτηρίων και περιορισμένη πρόσβαση σε εκπαιδευτικά υλικά (Κάτσικας, 2016). Επιπλέον, οι νέοι εκπαιδευτικοί αντιμετώπισαν ανασφάλεια και χαμηλούς μισθούς, γεγονός που μείωσε το κίνητρό τους να παραμείνουν στο επάγγελμα.

Η κοινωνική αντίδραση στη λιτότητα ήταν ιδιαίτερα έντονη, καθώς οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης δεν περιορίστηκαν μόνο στην καθημερινότητα των πολιτών, αλλά είχαν και σημαντικές συνέπειες στο εκπαιδευτικό σύστημα. Εκπαιδευτικοί και μαθητές συμμετείχαν ενεργά σε απεργίες και κινητοποιήσεις, διαμαρτυρόμενοι για τις συνεχείς περικοπές στον προϋπολογισμό της παιδείας, οι οποίες οδήγησαν σε υποβάθμιση των εκπαιδευτικών υπηρεσιών, μείωση του αριθμού των καθηγητών και συρρίκνωση των σχολικών υποδομών. Η έντονη αντίδραση αυτών των κοινωνικών ομάδων ανέδειξε την ανάγκη για μια ριζική αναδιάρθρωση του εκπαιδευτικού συστήματος, προκειμένου να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις νέες απαιτήσεις της κοινωνίας και να παρέχει στους μαθητές ποιοτική εκπαίδευση, παρά τις περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες.

Η κρίση, παρά τις αρνητικές της συνέπειες, ανέδειξε τα βαθύτερα προβλήματα και τις αδυναμίες του υπάρχοντος εκπαιδευτικού μοντέλου και επανέφερε στο προσκήνιο την ανάγκη για διαρθρωτικές αλλαγές, τόσο στη λειτουργία του σχολείου όσο και στη

διαχείριση των πόρων της εκπαίδευσης. Οι πολίτες άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι η παραδοσιακή αντίληψη του εκπαιδευτικού συστήματος δεν ήταν πλέον επαρκής για να ανταποκριθεί στις σύγχρονες προκλήσεις, και έτσι ζητούσαν από την πολιτεία να προχωρήσει σε μια πιο βιώσιμη και αποτελεσματική μεταρρύθμιση που θα εξασφάλιζε την ισότιμη πρόσβαση στη γνώση και την καλύτερη προετοιμασία των νέων για τις απαιτήσεις του μέλλοντος.

Εκπαιδευτικές Μεταρρυθμίσεις και Τεχνολογία

Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην εκπαίδευση στην Ελλάδα ξεκίνησε από τη δεκαετία του 2000, καθώς αναγνωρίστηκε η ανάγκη για σύγχρονα εκπαιδευτικά εργαλεία που θα μπορούσαν να διευκολύνουν τη μάθηση και να ενισχύσουν τη διαδραστικότητα στους μαθητές. Ωστόσο, η πλήρης αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας υπήρξε αργή, με τις απαραίτητες υποδομές να μην είναι επαρκώς ανεπτυγμένες και την εκπαίδευση να περιορίζεται συχνά σε μεμονωμένα εγχειρήματα. Η πανδημία COVID-19, η οποία ξέσπασε το 2020, ανέδειξε με έντονο τρόπο τις αδυναμίες του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, το οποίο αποδείχθηκε ανεπαρκώς προετοιμασμένο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της ψηφιακής εκπαίδευσης σε πανεθνικό επίπεδο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2020).

Αμέσως μετά την εφαρμογή της καραντίνας, η ελληνική κυβέρνηση προσπάθησε να μεταβεί στη τηλεεκπαίδευση, όμως η μετάβαση αυτή δεν ήταν ομαλή. Πολλοί μαθητές, ιδίως από οικογένειες με περιορισμένα οικονομικά μέσα, έμειναν εκτός τηλεεκπαίδευσης, λόγω της έλλειψης υπολογιστών, φορητών συσκευών ή αξιόπιστης σύνδεσης στο διαδίκτυο. Η ανισότητα αυτή αναδείχθηκε ως μια από τις πιο σημαντικές προκλήσεις για το εκπαιδευτικό σύστημα. Παράλληλα, οι υποδομές της εκπαίδευσης, όπως τα σχολικά δίκτυα και οι πλατφόρμες μάθησης, δεν ήταν επαρκείς για να υποστηρίξουν τη μαζική μετάβαση στην ψηφιακή εκπαίδευση, με πολλά σχολεία να αντιμετωπίζουν προβλήματα στην επικοινωνία και την οργάνωση των μαθημάτων.

Η πανδημία αναγκάσε την κυβέρνηση να προχωρήσει σε αναγκαίες βελτιώσεις και επενδύσεις στην ψηφιακή εκπαίδευση, αλλά το κύριο πρόβλημα παρέμεινε η αργή προσαρμογή και η ανισότητα μεταξύ των μαθητών, η οποία δεν μπόρεσε να αντιμετωπιστεί άμεσα. Η ανάγκη για μακροπρόθεσμες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στην τεχνολογία της εκπαίδευσης έγινε ολοένα και πιο επιτακτική, προκειμένου να

επιτευχθεί μια πιο ισότιμη και σύγχρονη εκπαιδευτική εμπειρία για όλους τους μαθητές, ανεξαρτήτως των κοινωνικοοικονομικών τους συνθηκών (Eurydice 2024). Είναι προφανές ότι η εμπειρία αυτή ενίσχυσε τη συνειδητοποίηση ότι η τεχνολογία πρέπει να ενσωματωθεί με στρατηγικό τρόπο στην εκπαιδευτική διαδικασία, με επενδύσεις σε υποδομές, εκπαιδευτικά εργαλεία και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι μαθητές θα έχουν τις ίδιες ευκαιρίες στην εκπαίδευση του μέλλοντος.

Η Φωνή των Μαθητών και Εκπαιδευτικών

Η ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην εκπαίδευση στην Ελλάδα ξεκίνησε με αργούς ρυθμούς από τη δεκαετία του 2000, με την εισαγωγή υπολογιστών και ψηφιακών εργαλείων στα σχολεία. Ωστόσο, παρά τις αρχικές προσπάθειες, η πλήρης ψηφιοποίηση και η αξιοποίηση της τεχνολογίας παρέμειναν περιορισμένες, λόγω των περιορισμένων υποδομών και της έλλειψης κατάλληλης εκπαίδευσης για τους δασκάλους και τους μαθητές. Η πανδημία COVID-19 αποτέλεσε καταλύτη για την ανάγκη μετάβασης σε μια ψηφιακή εκπαιδευτική πραγματικότητα, ωστόσο κατέδειξε με έντονο τρόπο τις σοβαρές αδυναμίες και την ανεπαρκή προετοιμασία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος. Η ξαφνική ανάγκη για μαζική τηλεεκπαίδευση ανέδειξε τις βαθιές ανισότητες, καθώς πολλοί μαθητές βρέθηκαν εκτός εκπαιδευτικής διαδικασίας λόγω έλλειψης πρόσβασης σε υπολογιστές ή σταθερή σύνδεση στο διαδίκτυο.

Η πανδημία ανέδειξε επίσης τις ελλείψεις στις υποδομές του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς τα σχολεία και οι δάσκαλοι δεν είχαν την κατάλληλη προετοιμασία και τα εργαλεία για να υποστηρίξουν τη μετάβαση στην ψηφιακή εκπαίδευση. Παρά την προσπάθεια της κυβέρνησης και των τοπικών αρχών να επιλύσουν το πρόβλημα της πρόσβασης, η έλλειψη βασικών υποδομών, όπως κατάλληλες πλατφόρμες τηλεεκπαίδευσης, επαγγελματική εκπαίδευση για τους δασκάλους και επαρκής εξοπλισμός, έκανε την εξ αποστάσεως μάθηση δύσκολη και άνιση για πολλούς μαθητές. Οι αδυναμίες αυτές ανέδειξαν τη ανάγκη για διαρθρωτικές αλλαγές στον τομέα της ψηφιακής εκπαίδευσης, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ισότιμη και αποτελεσματική πρόσβαση σε όλες τις μορφές μάθησης, ανεξαρτήτως κοινωνικών ή οικονομικών συνθηκών.

Διαχρονικές Αντιφάσεις και Μαθήματα

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται από μια έντονη έλλειψη συνοχής και από συχνές ασυνέχειες στην εφαρμογή τους. Κάθε κυβέρνηση που ανέλαβε τα ηνία της χώρας κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών εισήγαγε νέες αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα, συχνά αναιρώντας ή τροποποιώντας τις πολιτικές της προηγούμενης κυβέρνησης. Αυτή η προσέγγιση δημιουργούσε ένα κλίμα αβεβαιότητας, καθώς οι εκπαιδευτικοί, οι μαθητές και οι γονείς έπρεπε συνεχώς να προσαρμόζονται σε νέες ρυθμίσεις, οι οποίες πολλές φορές ήταν αντιφατικές και δύσκολες στην εφαρμογή τους. Ως αποτέλεσμα, οι μεταρρυθμίσεις δεν είχαν πάντα την επιθυμητή αποτελεσματικότητα, ενώ συχνά παρατηρείται ότι δεν κατόρθωσαν να αντιμετωπίσουν τις πραγματικές ανάγκες του εκπαιδευτικού συστήματος και της κοινωνίας.

Το μέλλον της εκπαίδευσης στην Ελλάδα εξαρτάται από την ικανότητα να ξεπεραστεί αυτή η αστάθεια και να υιοθετηθεί μια πιο συνεκτική προσέγγιση στον σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών πολιτικών. Η ανάγκη για μακροπρόθεσμο σχεδιασμό, διακομματική συναίνεση και σταθερές, βιώσιμες πολιτικές είναι επιτακτική. Μόνο μέσα από την κοινή αποδοχή και τη συνεργασία των πολιτικών κομμάτων και άλλων εμπλεκομένων φορέων, μπορεί να διασφαλιστεί η συνέχεια και η μακροπρόθεσμη επιτυχία των μεταρρυθμίσεων. Μια συνεκτική εκπαιδευτική πολιτική θα επιτρέψει στη χώρα να ξεπεράσει τις προκλήσεις και να δημιουργήσει ένα πιο σύγχρονο και αποτελεσματικό εκπαιδευτικό σύστημα που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες του 21ου αιώνα.

3.4 Οι Επιρροές των Εκπαιδευτικών Μεταρρυθμίσεων

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1980-2020 διαμορφώθηκαν μέσα σε ένα σύνθετο πλαίσιο πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών παραμέτρων. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα επηρεάστηκε από ιδεολογικές συγκρούσεις, πολιτική αστάθεια, διεθνείς πιέσεις, αλλά και από την προσπάθεια εναρμόνισης με τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις. Οι διαρκείς αλλαγές προκάλεσαν

εντάσεις, διαφωνίες και αναδιαμορφώσεις, αφήνοντας βαθύ αποτύπωμα τόσο στην ποιότητα της εκπαίδευσης όσο και στη διαμόρφωση της κοινωνικής και οικονομικής πραγματικότητας της χώρας.

Πολιτικές Συγκυρίες και Ιδεολογικές Αντιπαραθέσεις

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις αποτέλεσαν διαχρονικά πεδίο ιδεολογικής σύγκρουσης και πολιτικών αντιπαραθέσεων. Στη δεκαετία του 1980, με την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, ξεκίνησε μια περίοδος ριζικών αλλαγών που στόχευαν στη δημοκρατικοποίηση της εκπαίδευσης και την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων. Εμβληματικές αλλαγές, όπως η καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, η κατάργηση των εξετάσεων για την εισαγωγή στο γυμνάσιο και η ίδρυση πολυκλαδικών λυκείων, αντανακλούσαν το πνεύμα ισότητας που προωθούσε η κυβέρνηση. Παρά τις φιλόδοξες προσπάθειες, οργανωτικά προβλήματα, ανεπαρκής χρηματοδότηση και αντιδράσεις από συντηρητικές δυνάμεις περιόρισαν την αποτελεσματικότητα αυτών των μεταρρυθμίσεων.

Στη δεκαετία του 1990, με κυβερνήσεις κυρίως της Νέας Δημοκρατίας αλλά και του ΠΑΣΟΚ, η εκπαιδευτική πολιτική έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας (Σταθόπουλος, 1999). Εισήχθη το νέο σύστημα πανελλαδικών εξετάσεων και ενισχύθηκε η αξιολόγηση των μαθητών και των σχολικών μονάδων. Παράλληλα, ξεκίνησε η συζήτηση για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, προκαλώντας έντονες αντιπαραθέσεις. Αυτές οι αλλαγές, αν και στόχευαν στον εκσυγχρονισμό της εκπαίδευσης, συχνά παραγνώριζαν τις κοινωνικές ανισότητες, δημιουργώντας εντάσεις στην κοινωνία.

Κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 2000 και 2010, η Ελλάδα προσπάθησε να ευθυγραμμιστεί με τις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πολιτικές. Υιοθετήθηκαν στόχοι όπως η μείωση της σχολικής διαρροής, η ενίσχυση της δια βίου μάθησης και η χρήση νέων τεχνολογιών. Ωστόσο, η οικονομική κρίση από το 2010 και έπειτα περιόρισε δραστικά τους πόρους, με αποτέλεσμα πολλές μεταρρυθμίσεις να παραμείνουν ανεφάρμοστες. Οι μειωμένες εκπαιδευτικές δαπάνες, η υποβάθμιση των υποδομών και η απουσία μακροπρόθεσμης στρατηγικής ανέδειξαν τα όρια των πολιτικών παρεμβάσεων αυτής της περιόδου.

Η Επίδραση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι Διεθνείς Πιέσεις

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση διαμόρφωσε σημαντικά την πορεία της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» έθεσε ως προτεραιότητες τη μείωση της σχολικής διαρροής, την αύξηση της συμμετοχής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και την ενίσχυση της δια βίου μάθησης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2020). Οι ευρωπαϊκές κατευθύνσεις έδωσαν έμφαση στην αξιολόγηση, την καινοτομία και την ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παρά τις προσπάθειες εναρμόνισης, η Ελλάδα συχνά καθυστερούσε να υιοθετήσει πλήρως αυτές τις πολιτικές, κυρίως λόγω θεσμικών αδυναμιών και κοινωνικών αντιστάσεων.

Ο ΟΟΣΑ, μέσω των αξιολογήσεων και των εκθέσεών του, ασκούσε διαρκείς πιέσεις για βελτίωση της αποδοτικότητας, αποκέντρωση των σχολείων και προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Παρόλο που οι μεταρρυθμίσεις επηρεάστηκαν από αυτές τις πιέσεις, συνάντησαν αντιδράσεις από την εκπαιδευτική κοινότητα, η οποία εξέφραζε ανησυχίες για υποβάθμιση της δημόσιας εκπαίδευσης και ενίσχυση των κοινωνικών ανισοτήτων.

Ο Ρόλος της Οικονομικής Κρίσης στην Εκπαίδευση

Η δεκαετία της οικονομικής κρίσης (2010-2020) είχε καταλυτική επίδραση στο εκπαιδευτικό σύστημα. Οι περικοπές στη χρηματοδότηση οδήγησαν σε υποβάθμιση των σχολικών υποδομών, ελλείψεις προσωπικού και μειωμένες ευκαιρίες για ποιοτική εκπαίδευση. Οι νέοι εκπαιδευτικοί αντιμετώπισαν χαμηλούς μισθούς και ανασφάλεια, γεγονός που συνέβαλε στη φυγή πολλών εξειδικευμένων επαγγελματιών στο εξωτερικό, εντείνοντας το φαινόμενο του «brain drain».

Επιπλέον, η κρίση ενίσχυσε τις εκπαιδευτικές ανισότητες, με παιδιά από φτωχότερες οικογένειες να μην έχουν πρόσβαση στις ίδιες ευκαιρίες με τους συνομηλίκους τους από πιο εύπορες τάξεις. Η οικονομική λιτότητα δημιούργησε έντονες κοινωνικές αντιδράσεις, με μαθητές, εκπαιδευτικούς και γονείς να συμμετέχουν σε κινητοποιήσεις κατά των περικοπών και της υποβάθμισης της εκπαίδευσης.

Κοινωνική Συμμετοχή και Αντιδράσεις στις Μεταρρυθμίσεις

Η εκπαιδευτική κοινότητα έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση και την αντίδραση στις μεταρρυθμίσεις. Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις, όπως η ΔΟΕ και η ΟΛΜΕ, αντιτάχθηκαν σε πολιτικές που θεωρούσαν ότι υπονόμευαν τα δικαιώματα των εκπαιδευτικών ή υποβάθμιζαν τη δημόσια εκπαίδευση. Παράλληλα, οι μαθητές και οι φοιτητές συμμετείχαν ενεργά σε κινητοποιήσεις, αντιδρώντας σε αλλαγές που θεωρούσαν άδικες ή επιβαρυντικές.

Η κοινωνική συμμετοχή στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις υπήρξε ιδιαίτερα σύνθετη και συχνά αντιφατική, καθώς συνδύαζε την επιθυμία για βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης με έντονες αντιδράσεις σε μέτρα που προκάλεσαν κοινωνική δυσαρέσκεια. Από τη μία πλευρά, υπήρχε μια ευρεία αναγνώριση της ανάγκης για μεταρρυθμίσεις που θα αναβάθμιζαν το εκπαιδευτικό σύστημα, ενισχύοντας την ποιότητα της εκπαίδευσης και προσαρμόζοντάς την στις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας. Από την άλλη πλευρά, πολλές από τις μεταρρυθμίσεις, κυρίως όσες σχετίζονταν με περικοπές, αλλαγές στη δομή του εκπαιδευτικού συστήματος ή την εισαγωγή νέων εξετάσεων, συνάντησαν σφοδρές αντιδράσεις από δασκάλους, μαθητές και γονείς. Οι αντιδράσεις αυτές, πολλές φορές, εκδηλώθηκαν μέσα από απεργίες, κινητοποιήσεις και διαδηλώσεις, οι οποίες ανέδειξαν τις εντάσεις και την κοινωνική αντίθεση στις εκπαιδευτικές αλλαγές.

Αυτές οι αντιφάσεις στην κοινωνική συμμετοχή υπογραμμίζουν την πολυπλοκότητα του έργου της εφαρμογής μεταρρυθμίσεων σε έναν τόσο κρίσιμο τομέα όπως η εκπαίδευση. Ενώ οι μεταρρυθμίσεις αποσκοπούν στην εκσυγχρόνιση και τη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος, οι κοινωνικές αντιδράσεις δείχνουν ότι οι αλλαγές αυτές συχνά έρχονται σε σύγκρουση με τις βαθιά ριζωμένες αξίες και τις προσδοκίες των πολιτών. Επιπλέον, η κοινωνική δυσαρέσκεια εντάθηκε από τη συνεχιζόμενη οικονομική κρίση και τις δημοσιονομικές περικοπές που συνοδεύουν πολλές από τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις. Η πρόκληση για την κυβέρνηση και τους υπεύθυνους για τις εκπαιδευτικές πολιτικές ήταν, και συνεχίζει να είναι, το πώς να βρουν την ισορροπία μεταξύ των αναγκών για εξορθολογισμό του συστήματος και της διασφάλισης των συμφερόντων των εμπλεκόμενων κοινωνικών ομάδων.

Συνέπειες και Μαθήματα από τις Μεταρρυθμίσεις

Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις της περιόδου 1980-2020 παρήγαγαν σημαντικές αλλά αμφιλεγόμενες αλλαγές. Θετικές εξελίξεις, όπως η διεύρυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση, η εναρμόνιση με τις ευρωπαϊκές πολιτικές και η ψηφιοποίηση, συνέβαλαν στον εκσυγχρονισμό του συστήματος. Ωστόσο, οι συνεχείς αλλαγές, η αστάθεια και η έλλειψη μακροπρόθεσμου σχεδιασμού περιόρισαν την αποτελεσματικότητά τους.

Τα μαθήματα που προκύπτουν από αυτήν την περίοδο αναδεικνύουν με έντονο τρόπο την ανάγκη για μια διαρκή και σταθερή διακομματική συναίνεση, προκειμένου οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις να αποκτήσουν μακροπρόθεσμο χαρακτήρα και να εφαρμόζονται με συνέπεια. Ο πολιτικός κύκλος στη χώρα έχει δείξει ότι η συχνή αλλαγή κυβερνήσεων και οι συνεχείς πολιτικές διαφοροποιήσεις καθιστούν δύσκολη την ομαλή πορεία των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων. Για να διασφαλιστεί η μακροχρόνια επιτυχία και η αποτελεσματικότητα του συστήματος, απαιτείται ένα σταθερό και κοινώς αποδεκτό πλαίσιο πολιτικών που θα ξεπερνά τις βραχυπρόθεσμες πολιτικές σκοπιμότητες. Παράλληλα, η ενεργή συμμετοχή της κοινωνίας, μέσω διαλόγου και συνεργασίας με τους εμπλεκόμενους φορείς, είναι απαραίτητη για να υπάρξει ουσιαστική αποδοχή και υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων. Μόνο έτσι θα μπορέσουν οι μεταρρυθμίσεις να ανταποκριθούν στις πραγματικές ανάγκες των μαθητών, των δασκάλων και της κοινωνίας ευρύτερα, εξασφαλίζοντας τη βιωσιμότητα και την ποιότητα του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος στο μέλλον.

Κρίσιμα Στοιχεία που Σχηματίζουν τον Νόμο 5094/2024

Ο Νόμος 5094/2024, με τίτλο «Ενίσχυση του Δημόσιου Πανεπιστημίου - Πλαίσιο λειτουργίας μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων και άλλες διατάξεις», εισάγει σημαντικές αλλαγές στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα (Kodikio (2024). Σημαντική καινοτομία αποτελεί η δυνατότητα αδειοδότησης και λειτουργίας παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων στην Ελλάδα υπό τη μορφή Νομικών Προσώπων Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (Ν.Π.Π.Ε.), τα οποία λειτουργούν ως μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί. Η συγκεκριμένη ρύθμιση στοχεύει στην παροχή υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης, ευθυγραμμισμένης με τα πρότυπα των μητρικών ιδρυμάτων (Eurydice, 2024).

Παράλληλα, ο νόμος δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση των δημόσιων πανεπιστημίων. Μεταξύ άλλων, προβλέπει την αναδιάρθρωση των αναλυτικών προγραμμάτων, την προώθηση νέων στρατηγικών διδασκαλίας και αξιολόγησης, καθώς και την ενίσχυση της διεθνοποίησης μέσω συνεργασιών με ξένα ιδρύματα. Οι αλλαγές αυτές αποσκοπούν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών πανεπιστημίων και στη σύνδεσή τους με τις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πρακτικές (Kodiko, 2024).

Ο Νόμος 5094/2024 ευθυγραμμίζεται με την ευρωπαϊκή εκπαιδευτική στρατηγική, προωθώντας την κινητικότητα φοιτητών και ακαδημαϊκών, την αναγνώριση προσόντων και τη διασφάλιση της ποιότητας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην εφαρμογή μηχανισμών αξιολόγησης και διασφάλισης ποιότητας για τα παραρτήματα ξένων πανεπιστημίων. Αυτοί οι μηχανισμοί περιλαμβάνουν την τακτική αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών και των εκπαιδευτικών πρακτικών, διασφαλίζοντας τη συμμόρφωση με τα εθνικά και διεθνή πρότυπα.

Η ισότιμη πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση για όλους τους φοιτητές αποτελεί μία ακόμη προτεραιότητα του νόμου. Προβλέπεται η θέσπιση υποτροφιών και άλλων μορφών οικονομικής στήριξης, με στόχο τη μείωση των κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων. Αυτή η προσέγγιση εξασφαλίζει ότι η εκπαίδευση παραμένει προσιτή σε όλα τα κοινωνικά στρώματα.

Συνολικά, ο Νόμος 5094/2024 ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας, επιδιώκοντας τη δημιουργία ενός πολυδιάστατου και ποιοτικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος. Η εισαγωγή μη κερδοσκοπικών παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων προσφέρει στους φοιτητές τη δυνατότητα πρόσβασης σε διεθνή προγράμματα σπουδών χωρίς την ανάγκη μετανάστευσης. Παράλληλα, η ενίσχυση των δημόσιων πανεπιστημίων και η διεθνοποίηση συμβάλλουν στη δημιουργία ενός πιο εύελικτου και ανταποκρινόμενου στις σύγχρονες προκλήσεις εκπαιδευτικού συστήματος. Με αυτόν τον τρόπο, ο νόμος επιδιώκει την εναρμόνιση της ελληνικής ανώτατης εκπαίδευσης με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, διασφαλίζοντας παράλληλα την ποιότητα και την ισότιμη πρόσβαση για όλους.

3.5 Ανακεφαλαίωση

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα έχει υποστεί σημαντικές μεταρρυθμίσεις τα τελευταία χρόνια, αντανακλώντας την ανάγκη για προσαρμογή στις αλλαγές της κοινωνίας και της οικονομίας. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις δεν αποτελούν μόνο μια αντίδραση στις παγκόσμιες εξελίξεις, αλλά και μια προσπάθεια να καλυφθούν τα κενά του παρελθόντος και να δημιουργηθεί ένα εκπαιδευτικό σύστημα ικανό να ανταγωνιστεί σε διεθνές επίπεδο. Παρόλο που οι αλλαγές αυτές συχνά συνάντησαν αντιδράσεις από διάφορους πολιτικούς και κοινωνικούς φορείς, οι επιπτώσεις τους είναι εμφανείς στην κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού του εκπαιδευτικού συστήματος.

Αξιοσημείωτο είναι ότι η εφαρμογή των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα συχνά σκοντάφτει σε κοινωνικές και πολιτικές αντιφάσεις, όπως η ανάγκη για καλύτερη χρηματοδότηση και η αποδοχή των νέων διδακτικών προσεγγίσεων. Ωστόσο, οι εκπαιδευτικές πολιτικές και οι αλλαγές από τη δεκαετία του 1980 έως το 2020 έχουν αφήσει το αποτύπωμά τους και έχουν συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, παρά τις δυσκολίες που υπήρξαν. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές ενδέχεται να εξακολουθήσουν να επηρεάζουν την κατεύθυνση του εκπαιδευτικού συστήματος της χώρας στο μέλλον, προσδιορίζοντας την ικανότητα του συστήματος να ανταποκριθεί στις ανάγκες του 21ου αιώνα.

Εν κατακλείδι, η ανάγκη για συνεχείς εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα παραμένει επιτακτική, καθώς η κοινωνία και η τεχνολογία εξελίσσονται διαρκώς. Η βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος είναι κρίσιμη για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας και για τη διασφάλιση της κοινωνικής ευημερίας και της οικονομικής ανάπτυξης. Οι μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια προσφέρουν ένα στέρεο θεμέλιο για την περαιτέρω ανάπτυξη της εκπαίδευσης στην Ελλάδα, ωστόσο η πορεία προς τη διαρκή βελτίωση απαιτεί συνέχιση της συνεργασίας μεταξύ των πολιτικών, των εκπαιδευτικών και των φορέων της κοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Μεθοδολογία και αποτελέσματα έρευνας

4.1 Εισαγωγή

Η εκπαίδευση αποτελεί θεμέλιο λίθο για την ανάπτυξη μιας κοινωνίας, επηρεάζοντας άμεσα την οικονομία, την κοινωνική κινητικότητα και τη συνολική πρόοδο ενός κράτους. Στην Ελλάδα, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις αποτελούν διαχρονικά αντικείμενο συζητήσεων και πολιτικών παρεμβάσεων, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας, την προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες και την καλύτερη σύνδεση με την αγορά εργασίας. Ο Νόμος 5094/2024 είναι η πιο πρόσφατη νομοθετική πρωτοβουλία που επιδιώκει να εκσυγχρονίσει το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, εισάγοντας νέες πολιτικές και κατευθύνσεις.

Η εφαρμογή εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων συχνά συνοδεύεται από προκλήσεις και προβληματισμούς, καθώς κάθε αλλαγή επηρεάζει ένα ευρύ φάσμα εμπλεκομένων, από μαθητές και εκπαιδευτικούς έως γονείς και φορείς της αγοράς εργασίας. Ο βαθμός αποδοχής και επιτυχίας μιας μεταρρύθμισης εξαρτάται από παράγοντες όπως η χρηματοδότηση, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η υποδομή των σχολείων και η συνολική στρατηγική υλοποίησης. Συνεπώς, η αξιολόγηση του Νόμου 5094/2024 είναι κρίσιμη για την κατανόηση των επιπτώσεών του στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας.

Η παρούσα έρευνα έχει ως στόχο να αποτυπώσει τις απόψεις της κοινωνίας σχετικά με τον Νόμο 5094/2024 και να αναδείξει τις κύριες ανησυχίες και προσδοκίες που προκύπτουν από την εφαρμογή του. Μέσα από την ανάλυση ενός ερωτηματολογίου, εξετάζονται ζητήματα όπως η επάρκεια της χρηματοδότησης, η καταλληλότητα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και η εναρμόνιση της μεταρρύθμισης με τις στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα αποτελέσματα της έρευνας παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για την πραγματική εικόνα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης και τη δυνατότητα επιτυχούς εφαρμογής της στην ελληνική πραγματικότητα.

4.2 Μεθοδολογία και Περιγραφή των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου

Η ανάλυση των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου αποσκοπεί στην αποτύπωση των απόψεων των πολιτών σχετικά με τον Νόμο 5094/2024 και τις επιπτώσεις του στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Μέσα από μια σειρά ερωτημάτων, εξετάζονται κρίσιμα ζητήματα, όπως η ποιότητα της εκπαίδευσης, η χρηματοδότηση της μεταρρύθμισης, η ετοιμότητα των εκπαιδευτικών να εφαρμόσουν τις αλλαγές, καθώς και η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Τα δεδομένα που προκύπτουν παρέχουν πολύτιμες πληροφορίες για το πώς αντιλαμβάνεται η κοινωνία τη συγκεκριμένη εκπαιδευτική πολιτική και ποιες είναι οι κύριες ανησυχίες ή προσδοκίες.

Η έρευνα βασίζεται σε ένα σύνολο ποσοτικών δεδομένων, τα οποία αναλύονται προκειμένου να εντοπιστούν τάσεις και μοτίβα στις αντιλήψεις των ερωτηθέντων. Μέσα από τα αποτελέσματα, γίνεται σαφές εάν ο νόμος θεωρείται αποτελεσματικός και αν οι προϋποθέσεις για την επιτυχή εφαρμογή του είναι ικανοποιητικές. Παράλληλα, εντοπίζονται τα κυριότερα σημεία προβληματισμού, τα οποία αφορούν την πρακτική εφαρμογή της μεταρρύθμισης και την πιθανότητα επιτυχίας ή αποτυχίας της.

Η ανάλυση κάθε ερώτησης ξεχωριστά επιτρέπει μια σφαιρική κατανόηση των προκλήσεων και των δυνατοτήτων της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, αναδεικνύοντας τα ισχυρά και αδύναμα σημεία της. Μέσα από την ερμηνεία των δεδομένων, διαμορφώνονται χρήσιμα συμπεράσματα που μπορούν να αξιοποιηθούν για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος και την προσαρμογή της μεταρρύθμισης στις πραγματικές ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ένα δείγμα 60 ατόμων, τα οποία συμμετείχαν στην αξιολόγηση του Νόμου 5094/2024 και των επιπτώσεών του στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Οι συμμετέχοντες προέρχονται από διαφορετικές κοινωνικές και επαγγελματικές ομάδες, γεγονός που επιτρέπει μια πολύπλευρη ανάλυση των απόψεών τους. Τα βασικά δημογραφικά στοιχεία που εξετάστηκαν είναι το φύλο, η ηλικία και το εκπαιδευτικό επίπεδο, ώστε να διαπιστωθούν πιθανές διαφοροποιήσεις στις αντιλήψεις και στις στάσεις απέναντι στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις.

Ως προς το φύλο, το δείγμα αποτελείται από 53,3% γυναίκες και 46,7% άνδρες. Η σχετική ισορροπία μεταξύ των δύο φύλων καθιστά την έρευνα αξιόπιστη όσον αφορά τη διαμόρφωση των απόψεων, καθώς επιτρέπει τη διερεύνηση πιθανών διαφορών στις αντιλήψεις για την εκπαίδευση μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η εκπροσώπηση αυτή ενισχύει την εγκυρότητα της έρευνας και προσφέρει μια αντιπροσωπευτική εικόνα των αντιλήψεων για τον Νόμο 5094/2024.

Στην ηλικιακή κατανομή, παρατηρείται ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (63,4%) ανήκει στις ηλικίες 18-35 ετών. Συγκεκριμένα, 26,7% των ερωτηθέντων είναι ηλικίας 18-25 ετών, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό, 36,7%, βρίσκεται στην ηλικιακή ομάδα 26-35 ετών. Ένα 21,7% είναι μεταξύ 36-45 ετών, ενώ οι ηλικίες 46-64 εκπροσωπούνται από 13,3% των συμμετεχόντων. Πολύ μικρό ποσοστό (1,7%) αφορά άτομα άνω των 64 ετών. Η σημαντική παρουσία νέων και ατόμων παραγωγικής ηλικίας δείχνει ότι το ερωτηματολόγιο αντανακλά κυρίως τις απόψεις εκείνων που βρίσκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία ή στην αρχή της επαγγελματικής τους πορείας και επηρεάζονται άμεσα από τις εκπαιδευτικές αλλαγές και τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

Όσον αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο, η πλειονότητα των ερωτηθέντων διαθέτει υψηλή μόρφωση, γεγονός που μπορεί να επηρεάζει την αντίληψή τους για τις μεταρρυθμίσεις. Συγκεκριμένα, το 46,7% έχει ολοκληρώσει τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ ένα 28,3% διαθέτει μεταπτυχιακό τίτλο. Επιπλέον, 18,3% των ερωτηθέντων έχουν ολοκληρώσει τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (Λύκειο), ενώ μικρότερα ποσοστά εκπροσωπούν άτομα με πρωτοβάθμια, γυμνασιακή ή μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η υψηλή συγκέντρωση ατόμων με πανεπιστημιακή και μεταπτυχιακή εκπαίδευση υποδηλώνει ότι το δείγμα αποτελείται κυρίως από άτομα που έχουν άμεση γνώση και εμπειρία του εκπαιδευτικού συστήματος, είτε ως φοιτητές είτε ως επαγγελματίες του κλάδου της εκπαίδευσης.

Συνολικά, το δείγμα της έρευνας (60 άτομα), περιλαμβάνει ισορροπημένη εκπροσώπηση φύλων, ηλικιακών ομάδων και εκπαιδευτικών επιπέδων. Η κυριαρχία των νέων και των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να σημαίνει ότι η έρευνα αποτυπώνει κυρίως τις απόψεις εκείνων που έχουν βιώσει άμεσα τις εκπαιδευτικές αλλαγές και τις επιπτώσεις τους στην αγορά εργασίας. Η ανάλυση που ακολουθεί θα εξετάσει πώς τα δημογραφικά αυτά στοιχεία επηρεάζουν τις απόψεις των

συμμετεχόντων και θα αναδείξει τις κυριότερες ανησυχίες και προτάσεις σχετικά με τον Νόμο 5094/2024.

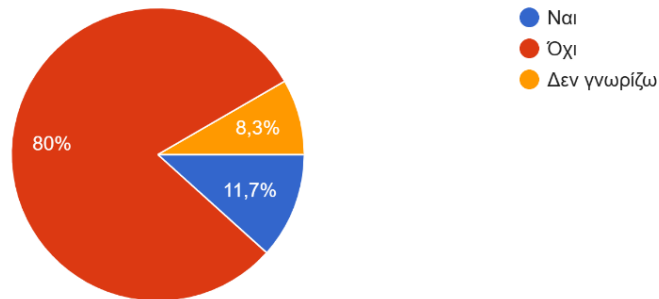
Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται και αναλύονται τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου που διεξήχθη σχετικά με τον Νόμο 5094/2024 και τις επιπτώσεις του στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Μέσα από διαγράμματα και στατιστικά στοιχεία, αποτυπώνονται οι απόψεις των συμμετεχόντων για μια σειρά από κρίσιμα ζητήματα, όπως η ποιότητα της εκπαίδευσης, η επάρκεια της χρηματοδότησης, η προετοιμασία των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή των αλλαγών, καθώς και η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας.

Η ανάλυση περιλαμβάνει την ερμηνεία των διαγραμμάτων που προκύπτουν από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, επισημαίνοντας τις κύριες τάσεις, τις πιθανές διαφοροποιήσεις μεταξύ διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων και τις βασικές ανησυχίες που εκφράζονται. Κάθε γράφημα συνοδεύεται από σχολιασμό, ο οποίος βοηθά στην εξαγωγή ουσιαστικών συμπερασμάτων σχετικά με την αποδοχή, την αμφισβήτηση ή τις επιφυλάξεις των πολιτών απέναντι στη συγκεκριμένη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία, επιχειρείται να αναδειχθούν οι προκλήσεις και οι δυνατότητες του νόμου, καθώς και οι τομείς στους οποίους απαιτούνται περαιτέρω βελτιώσεις. Τα ευρήματα της έρευνας μπορούν να συμβάλουν στη διαμόρφωση προτάσεων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των εκπαιδευτικών αλλαγών, λαμβάνοντας υπόψη τις πραγματικές ανάγκες και ανησυχίες της κοινωνίας. Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας διαγραμματικά και με αναλυτική περιγραφή των απαντήσεων.

Πιστεύετε ότι το εκπαιδευτικό σύστημα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της σύγχρονης αγοράς εργασίας;

60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.1: Διαγραμματική απεικόνιση της ανταπόκρισης του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της σύγχρονης αγοράς εργασίας

Το ερώτημα που απεικονίζεται στο Διάγραμμα 4.1 αφορά την ικανοποίηση του κοινού σχετικά με την ποιότητα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, και φαίνεται ότι έχουν καταγραφεί 60 απαντήσεις. Τα ποσοστά των επιλογών διακρίνονται ως εξής και απεικονίζονται στο διάγραμμα:

1. **Πολύ ικανοποιημένοι (μπλε):** Το ποσοστό αυτής της κατηγορίας είναι πολύ μικρό, κάτι που δείχνει πως ελάχιστοι είναι απόλυτα ευχαριστημένοι με την εκπαίδευση.
2. **Ικανοποιημένοι (κόκκινο):** Μόλις το 16,7% δηλώνουν ότι είναι αρκετά ικανοποιημένοι, γεγονός που φανερώνει περιορισμένη ικανοποίηση.
3. **Ουδέτεροι (πορτοκαλί):** Το 23,3% παραμένουν ουδέτεροι, πιθανόν να μην έχουν έντονη άποψη ή να βλέπουν το ζήτημα χωρίς μεγάλη θετική ή αρνητική διάθεση.
4. **Απογοητευμένοι (πράσινο):** Το μεγαλύτερο ποσοστό, 56,7%, είναι απογοητευμένο, κάτι που δείχνει έντονη δυσαρέσκεια για την ποιότητα της εκπαίδευσης.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων (56,7%) αισθάνεται απογοήτευση σχετικά με την ποιότητα της εκπαίδευσης. Το γεγονός ότι το μεγαλύτερο θετικό ποσοστό (16,7%) είναι τόσο χαμηλό, ενδεχομένως υποδεικνύει πως οι μεταρρυθμίσεις στον χώρο της εκπαίδευσης, και πιο συγκεκριμένα ο νόμος 5094/2024, δεν έχουν ικανοποιήσει τις προσδοκίες της κοινωνίας. Αξίζει να εξεταστεί αν τα προβλήματα οφείλονται στην εφαρμογή του νόμου, στις υποδομές ή σε άλλες παραμέτρους.

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων του διαγράμματος υποδεικνύει ότι υπάρχει γενικευμένη δυσαρέσκεια για την ποιότητα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Το ποσοστό των απογοητευμένων (56,7%) είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό, καθώς υπερκαλύπτει τις υπόλοιπες κατηγορίες. Αυτή η δυσαρέσκεια μπορεί να είναι ενδεικτική προβλημάτων που σχετίζονται με την εφαρμογή εκπαιδευτικών πολιτικών, τις υποδομές, την ποιότητα του διδακτικού έργου ή τη συνολική εμπειρία των μαθητών και φοιτητών.

Το μικρό ποσοστό ικανοποιημένων (16,7%) και το σχεδόν αμελητέο ποσοστό "πολύ ικανοποιημένων" μαρτυρούν ότι οι μεταρρυθμίσεις, όπως ο νόμος 5094/2024, πιθανώς δεν πέτυχαν τον στόχο τους να αναβαθμίσουν την εκπαιδευτική εμπειρία. Είναι πιθανό οι αλλαγές να μην εφαρμόστηκαν σωστά, να μην υπήρξε η απαραίτητη προετοιμασία, ή να μην αντιμετωπίσαν τις βαθύτερες αιτίες των προβλημάτων.

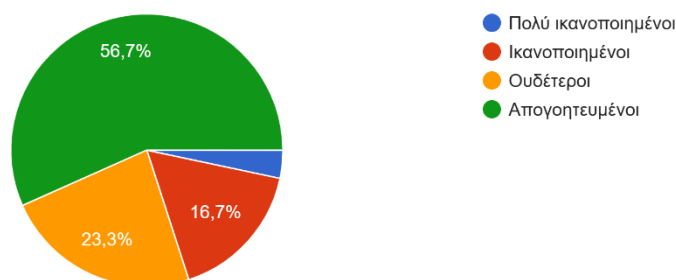
Αξίζει να αναρωτηθούμε αν η νομοθεσία εστιάζει στα σωστά ζητήματα. Για παράδειγμα μήπως οι μεταρρυθμίσεις δίνουν προτεραιότητα σε διοικητικές αλλαγές αντί να βελτιώνουν τη διδακτική ποιότητα; Εξετάστηκαν οι ανάγκες των μαθητών, εκπαιδευτικών και κοινωνίας πριν διαμορφωθούν αυτές οι πολιτικές; Υπάρχει επαρκής χρηματοδότηση για τις αλλαγές ή μήπως οι θετικές προθέσεις δεν συνοδεύονται από πρακτική υποστήριξη; Επιπλέον, το 23,3% των "ουδέτερων" απαντήσεων δείχνει ότι ένα μέρος των συμμετεχόντων ίσως δεν έχει σαφή άποψη ή δεν έχει επηρεαστεί άμεσα από την ποιότητα της εκπαίδευσης. Αυτό εγείρει το ερώτημα αν υπάρχει επαρκής ενημέρωση του κοινού για τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και τα αποτελέσματά τους.

Η χαμηλή ικανοποίηση που καταγράφεται από τις απαντήσεις του ερωτηματολογίου δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως ένδειξη αδιεξόδου, αλλά αντίθετα, να λειτουργήσει ως κάλεσμα για ουσιαστικές βελτιώσεις και μεταρρυθμίσεις. Αντί να αποθαρρύνει τις

προσπάθειες εκσυγχρονισμού, θα πρέπει να αποτελέσει κίνητρο για δράση, ενθαρρύνοντας την Πολιτεία να επενδύσει περισσότερο σε στρατηγικές που θα ενισχύσουν την ποιότητα της εκπαίδευσης, την προσβασιμότητα και την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος. Οι αλλαγές στην εκπαίδευση δεν έχουν άμεσο και βραχυπρόθεσμο αντίκτυπο, αλλά επηρεάζουν μακροπρόθεσμα την κοινωνία, την οικονομία και τη συνολική ανάπτυξη μιας χώρας.

Συνεπώς, η αποτυχία ή η στασιμότητα του εκπαιδευτικού συστήματος δεν είναι ένα ζήτημα που αφορά μόνο μαθητές και εκπαιδευτικούς, αλλά επηρεάζει ολόκληρη την κοινωνία, διαμορφώνοντας τις προοπτικές της νέας γενιάς, την καινοτομία, την ανταγωνιστικότητα της χώρας και τη συνολική ποιότητα ζωής. Ένα αναποτελεσματικό εκπαιδευτικό σύστημα μπορεί να οδηγήσει σε αυξανόμενες ανισότητες, χαμηλότερη παραγωγικότητα και δυσκολία προσαρμογής στις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής. Επομένως, η ανάγκη για συνεχή βελτίωση και προσαρμογή στις νέες συνθήκες είναι πιο επιτακτική από ποτέ, απαιτώντας στοχευμένες παρεμβάσεις, διαρκή αξιολόγηση των εκπαιδευτικών πολιτικών και επένδυση σε ανθρώπινους και υλικούς πόρους.

Πόσο ικανοποιημένοι είστε από την ποιότητα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.2: Διαγραμματική απεικόνιση της ικανοποίησης από την ποιότητα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια

Αναλύοντας τα δεδομένα του Διαγράμματος 4.2, τα αποτελέσματα αντικατοπτρίζουν την αντίληψη του κοινού σχετικά με την ποιότητα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα τα

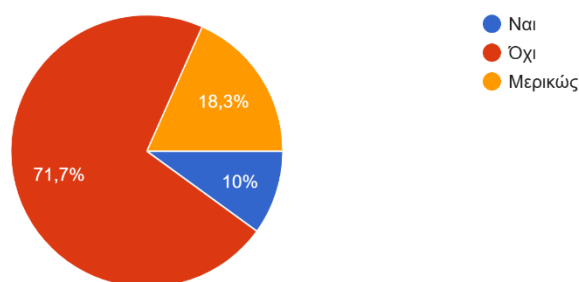
τελευταία χρόνια, και μπορούν να συσχετιστούν με την εφαρμογή του νόμου 5094/2024.

Ερμηνεία Δεδομένων

- **Πολύ ικανοποιημένοι (μπλε):** Το ποσοστό αυτό είναι σχεδόν αμελητέο, γεγονός που δείχνει ότι ελάχιστοι θεωρούν πως η ποιότητα της εκπαίδευσης είναι εξαιρετική.
- **Ικανοποιημένοι (κόκκινο):** Μόνο το 16,7% των συμμετεχόντων νιώθουν ικανοποιημένοι, κάτι που αποκαλύπτει περιορισμένη αποδοχή των αλλαγών ή της τρέχουσας κατάστασης.
- **Ουδέτεροι (πορτοκαλί):** Το 23,3% δηλώνουν ουδέτερη στάση, ενδεχομένως λόγω έλλειψης επαρκούς ενημέρωσης ή ενδιαφέροντος για το ζήτημα.
- **Απογοητευμένοι (πράσινο):** Η συντριπτική πλειοψηφία (56,7%) δηλώνει απογοήτευση, κάτι που υποδεικνύει έντονη δυσαρέσκεια για την ποιότητα της εκπαίδευσης, παρά τις μεταρρυθμίσεις που έχουν γίνει.

Τα δεδομένα αυτά υποδεικνύουν ότι οι μεταρρυθμίσεις πιθανότατα δεν έχουν καταφέρει να καλύψουν τις προσδοκίες της κοινωνίας. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων είναι δυσαρεστημένη, κάτι που θα μπορούσε να σημαίνει αρχικά ανεπαρκής εφαρμογή των νόμων. Ενδέχεται οι αλλαγές που προβλέπει ο νόμος να μην έχουν εφαρμοστεί σωστά ή να μην είναι ακόμα ορατές τα αποτελέσματά τους. Οι νόμοι πιθανόν να μην αγγίζουν ουσιαστικά θέματα της εκπαίδευσης, όπως οι υλικοτεχνικές υποδομές, η αναβάθμιση του διδακτικού έργου ή η επιμόρφωση εκπαιδευτικών. Ακόμα, η έλλειψη ενημέρωσης για τους στόχους και τα οφέλη των αλλαγών μπορεί να συμβάλλει στη γενική δυσαρέσκεια. Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι ένα αξιοσημείωτο ποσοστό (23,3%) παραμένει ουδέτερο. Αυτό μπορεί να αντικατοπτρίζει είτε αδιαφορία είτε έλλειψη εμπλοκής στο θέμα. Η δυσαρέσκεια που αποτυπώνεται στα δεδομένα είναι ένα σημαντικό καμπανάκι για τη χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής. Αν οι μεταρρυθμίσεις δεν επιφέρουν ουσιαστική βελτίωση, το εκπαιδευτικό σύστημα κινδυνεύει να παραμείνει στάσιμο, επηρεάζοντας την κοινωνία μακροπρόθεσμα.

Πιστεύετε ότι οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις έχουν βελτιώσει τις υποδομές στα σχολεία (π.χ. εξοπλισμός, αίθουσες, τεχνολογία);
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.3: Διαγραμματοκή απεικόνιση της βελτίωσης των υποδομών στα σχολεία μέσω των μεταρρυθμίσεων

Το Διάγραμμα 4.3 αποτυπώνει τις απόψεις σχετικά με το αν οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις έχουν βελτιώσει τις υποδομές στα σχολεία (π.χ. εξοπλισμός, αίθουσες, τεχνολογία), με βάση 60 απαντήσεις.

Ερμηνεία Δεδομένων:

- **Ναι (μπλε):** Μόλις το 10% των συμμετεχόντων πιστεύουν ότι οι μεταρρυθμίσεις έχουν βελτιώσει ουσιαστικά τις υποδομές στα σχολεία. Αυτό δείχνει χαμηλή ικανοποίηση ή αποτελεσματικότητα όσον αφορά την υλικοτεχνική ενίσχυση.
- **Όχι (κόκκινο):** Η πλειονότητα, 71,7%, δηλώνει ότι δεν έχουν παρατηρηθεί σημαντικές βελτιώσεις στις υποδομές. Αυτό το ποσοστό υπογραμμίζει μια σαφή αποτυχία των μεταρρυθμίσεων να ανταποκριθούν σε βασικές ανάγκες.
- **Μερικώς (πορτοκαλί):** Το 18,3% θεωρεί ότι οι βελτιώσεις είναι μερικές, κάτι που ίσως υποδεικνύει περιορισμένη πρόοδο, χωρίς όμως να αντιμετωπιστούν επαρκώς οι ανάγκες.

Η χαμηλή αποδοχή των βελτιώσεων στις υποδομές (10%) και το υψηλό ποσοστό δυσαρέσκειας (71,7%) εγείρουν σοβαρές ανησυχίες για την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, όπως αυτές προβλέπονται στον νόμο 5094/2024. Οι υποδομές αποτελούν θεμελιώδη προϋπόθεση για την παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης,

και η ανεπάρκεια τους υπονομεύει τους ευρύτερους στόχους οποιασδήποτε μεταρρύθμισης.

Η δυσарέσκεια που καταγράφεται μπορεί να αποδοθεί σε πολλούς παράγοντες, με έναν από τους βασικότερους να είναι η έλλειψη επαρκών πόρων. Η χρηματοδότηση για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών υποδομών ενδέχεται είτε να μην είναι αρκετή για να καλύψει τις πραγματικές ανάγκες του συστήματος είτε να μην έχει κατανεμηθεί σωστά, οδηγώντας σε ανομοιόμορφη ανάπτυξη και άνιση ποιότητα εκπαίδευσης. Χωρίς επαρκείς οικονομικούς πόρους, τα σχολεία και τα πανεπιστήμια αδυνατούν να εκσυγχρονίσουν τον εξοπλισμό τους, να βελτιώσουν τις κτηριακές υποδομές και να παρέχουν στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς τα απαραίτητα μέσα για μια ποιοτική εκπαιδευτική εμπειρία.

Ένας ακόμη σημαντικός λόγος δυσарέσκειας είναι η καθυστέρηση στην εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων. Είναι πιθανό ότι πολλά από τα προβλεπόμενα μέτρα να βρίσκονται ακόμη σε πρώιμο στάδιο υλοποίησης, γεγονός που σημαίνει πως τα οφέλη τους δεν έχουν γίνει ακόμη αισθητά στην καθημερινότητα των μαθητών και των εκπαιδευτικών. Οι μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση απαιτούν χρόνο για να αποδώσουν καρπούς, ωστόσο η έλλειψη απτών αποτελεσμάτων σε συνδυασμό με καθυστερήσεις στην υλοποίηση μπορεί να οδηγήσει στην αντίληψη ότι οι αλλαγές δεν είναι αποτελεσματικές ή ότι δεν εφαρμόζονται με συνέπεια.

Τέλος, η αναποτελεσματική διοίκηση και διαχείριση των πόρων μπορεί να επιδεινώνει περαιτέρω την κατάσταση. Ακόμη και αν υπάρχουν διαθέσιμοι πόροι, η έλλειψη σωστού σχεδιασμού, επίβλεψης και αξιολόγησης μπορεί να οδηγήσει σε κακοδιαχείριση και χαμηλή αποδοτικότητα των μέτρων. Η απουσία ενός διαφανούς μηχανισμού παρακολούθησης της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων, καθώς και η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, μπορεί να οδηγήσει σε χαμένες ευκαιρίες, ανεκπλήρωτους στόχους και αργή πρόοδο. Αν η εφαρμογή των εκπαιδευτικών πολιτικών δεν συνοδεύεται από μια συνεχή διαδικασία αξιολόγησης και βελτίωσης, είναι πιθανό να δημιουργηθεί αίσθημα στασιμότητας και αναποτελεσματικότητας, ενισχύοντας τη δυσπιστία απέναντι στο εκπαιδευτικό σύστημα και στις μεταρρυθμίσεις που επιχειρούνται.

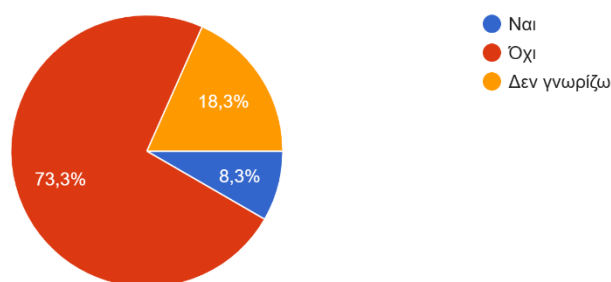
Η απουσία ουσιαστικών βελτιώσεων στις υποδομές μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στη μαθησιακή διαδικασία, δημιουργώντας εμπόδια στην ποιοτική

εκπαίδευση. Η μειωμένη πρόσβαση σε τεχνολογικά μέσα περιορίζει την εκπαιδευτική εμπειρία και εμποδίζει την εξοικείωση των μαθητών με σύγχρονες δεξιότητες, οι οποίες είναι απαραίτητες για την ένταξή τους στην ψηφιακή εποχή και την ανταγωνιστική αγορά εργασίας. Παράλληλα, η υποβάθμιση της ποιότητας της διδασκαλίας αποτελεί άμεση συνέπεια των ανεπαρκών υποδομών, καθώς οι ελλείψεις σε κατάλληλες αίθουσες, εξοπλισμό και μαθησιακά εργαλεία μπορούν να δυσχεράνουν το έργο των εκπαιδευτικών και να επηρεάσουν αρνητικά τη μαθησιακή απόδοση των μαθητών.

Επιπλέον, η απουσία ισότιμης ανάπτυξης στον τομέα της εκπαίδευσης ενδέχεται να οδηγήσει στη δημιουργία εκπαιδευτικών ανισοτήτων, με περιοχές που διαθέτουν χαμηλή χρηματοδότηση να μένουν πίσω, διευρύνοντας το χάσμα μεταξύ διαφορετικών σχολείων. Η άνιση κατανομή των πόρων μπορεί να οδηγήσει σε μαθητές δύο ταχυτήτων, με ορισμένους να απολαμβάνουν καλύτερες ευκαιρίες μάθησης και άλλους να αποκλείονται από τις σύγχρονες εξελίξεις. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν αυτές οι προκλήσεις, είναι απαραίτητη η αύξηση της χρηματοδότησης προς την εκπαίδευση, με στόχο την αναβάθμιση των υποδομών και τη βελτίωση των συνθηκών μάθησης.

Παράλληλα, η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών έργων θα πρέπει να γίνεται συστηματικά, προκειμένου να παρακολουθούνται οι εξελίξεις και να διαπιστώνεται η αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στις ανάγκες των σχολείων που αντιμετωπίζουν τα μεγαλύτερα προβλήματα, ώστε οι παρεμβάσεις να είναι στοχευμένες και να προσφέρουν πραγματικές λύσεις. Τέλος, η διαφάνεια στη διαχείριση των εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών είναι κρίσιμη για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης. Η ενημέρωση της κοινής γνώμης σχετικά με τις δράσεις, τα χρονοδιαγράμματα και τα αποτελέσματα των παρεμβάσεων θα ενισχύσει την εμπιστοσύνη των πολιτών στο εκπαιδευτικό σύστημα και θα δημιουργήσει ένα κλίμα συνεργασίας για την επίτευξη ουσιαστικών βελτιώσεων. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι μεταρρυθμίσεις δεν έχουν ανταποκριθεί στις προσδοκίες όσον αφορά τις υποδομές, κάτι που καθιστά αναγκαία μια πιο στοχευμένη και αποτελεσματική προσέγγιση.

Πιστεύετε ότι οι εκπαιδευτικοί είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι για να εφαρμόσουν τις νέες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.4: Διαγραμματική απεικόνιση καταλληλότητας των εκπαιδευτικών για εφαρμογή των νέων εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων.

Το Διάγραμμα 4.4 απεικονίζει την αντίληψη των ερωτηθέντων σχετικά με το κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι για να εφαρμόσουν τις νέες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, βάσει 60 απαντήσεων.

Ερμηνεία των Δεδομένων

- **Ναι (μπλε):** Μόνο το 8,3% πιστεύει ότι οι εκπαιδευτικοί είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι για να εφαρμόσουν τις νέες μεταρρυθμίσεις. Αυτό δείχνει πως η συντριπτική πλειοψηφία θεωρεί ότι οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν λάβει την απαιτούμενη κατάρτιση.
- **Όχι (κόκκινο):** Το 73,3% εκφράζει ξεκάθαρη άποψη ότι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για να υλοποιήσουν τις αλλαγές. Πρόκειται για ένα πολύ υψηλό ποσοστό που υποδηλώνει σοβαρή έλλειψη επιμόρφωσης.
- **Δεν γνωρίζω (πορτοκαλί):** Το 18,3% δηλώνει ότι δεν έχει αρκετή πληροφόρηση για να απαντήσει, κάτι που μπορεί να δείχνει έλλειψη διάχυσης πληροφοριών σχετικά με τις επιμορφωτικές πρωτοβουλίες του κράτους.

Το γεγονός ότι πάνω από το 70% θεωρεί πως οι εκπαιδευτικοί δεν είναι επαρκώς προετοιμασμένοι για να εφαρμόσουν τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό. Για να είναι αποτελεσματικές οι αλλαγές, απαιτείται ένα καλά

εκπαιδευμένο προσωπικό που να γνωρίζει όχι μόνο τις νέες εκπαιδευτικές πολιτικές, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να τις ενσωματώσει στην καθημερινή διδακτική πρακτική.

Η έλλειψη κατάρτισης των εκπαιδευτικών αποτελεί ένα από τα βασικά εμπόδια στην επιτυχή εφαρμογή των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων και μπορεί να αποδοθεί σε διάφορους παράγοντες. Ένας από τους σημαντικότερους είναι η ύπαρξη ανεπαρκών επιμορφωτικών προγραμμάτων, καθώς η πολιτεία ενδέχεται να μην έχει επενδύσει επαρκώς σε σεμινάρια, επιμορφωτικές δράσεις και εκπαιδευτικό υλικό που θα βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις. Χωρίς συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη και κατάλληλα εργαλεία, οι εκπαιδευτικοί δυσκολεύονται να εφαρμόσουν σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και να ανταποκριθούν στις εξελισσόμενες ανάγκες του εκπαιδευτικού συστήματος.

Ένα επιπλέον εμπόδιο είναι η απουσία ουσιαστικής στήριξης προς τους εκπαιδευτικούς. Συχνά, οι μεταρρυθμίσεις επιβάλλονται χωρίς να συνοδεύονται από τον απαιτούμενο χρόνο προσαρμογής, οδηγώντας σε σύγχυση και δυσκολίες στην εφαρμογή τους. Αν οι εκπαιδευτικοί δεν διαθέτουν τα απαραίτητα εργαλεία, την τεχνική υποστήριξη και τον χρόνο για να αφομοιώσουν τις αλλαγές, είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην ενσωμάτωσή τους στην καθημερινή διδακτική πρακτική. Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις πρέπει να συνοδεύονται από διαρκή καθοδήγηση, πρακτικά εργαλεία και επαρκείς χρονικές προθεσμίες, ώστε να διευκολύνεται η μετάβαση σε νέες μεθόδους διδασκαλίας.

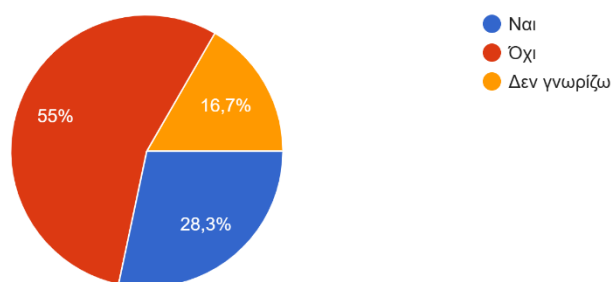
Τέλος, ένας παράγοντας που συχνά υποτιμάται είναι η αντίσταση στην αλλαγή. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί μπορεί να μην βλέπουν τις μεταρρυθμίσεις ως ωφέλιμες ή εφαρμόσιμες, γεγονός που μπορεί να οφείλεται σε έλλειψη επικοινωνίας σχετικά με τους στόχους και τον τρόπο υλοποίησής τους. Όταν οι εκπαιδευτικές αλλαγές σχεδιάζονται και επιβάλλονται χωρίς τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, δημιουργείται αίσθημα ανασφάλειας και αβεβαιότητας, το οποίο μπορεί να οδηγήσει σε παθητική ή ενεργή αντίσταση. Για να διασφαλιστεί η επιτυχία οποιασδήποτε εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης, είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η επικοινωνία μεταξύ των αρμόδιων φορέων και των εκπαιδευτικών, να δοθεί έμφαση στην επιμόρφωση και να παρέχονται οι κατάλληλοι πόροι που θα επιτρέψουν την ομαλή εφαρμογή των αλλαγών στην

εκπαιδευτική διαδικασία. Η επιτυχία οποιασδήποτε εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους εκπαιδευτικούς. Αν αυτοί δεν είναι έτοιμοι ή δεν αισθάνονται υποστήριξη, τότε ακόμη και οι καλύτερες προθέσεις στον σχεδιασμό των αλλαγών μπορεί να αποτύχουν στην πράξη.

Η αβεβαιότητα που εκφράζει το 18,3% των ερωτηθέντων, δηλώνοντας «Δεν γνωρίζω», υποδηλώνει όχι μόνο έλλειψη σαφούς άποψης, αλλά και πιθανές ελλείψεις στην ενημέρωση της κοινωνίας σχετικά με τις εκπαιδευτικές αλλαγές και τον βαθμό ετοιμότητας του εκπαιδευτικού προσωπικού. Η απουσία πληροφόρησης για το πώς εφαρμόζονται οι μεταρρυθμίσεις, ποιοι είναι οι στόχοι τους και τι είδους εκπαίδευση λαμβάνουν οι εκπαιδευτικοί για να τις υποστηρίξουν μπορεί να οδηγήσει σε σύγχυση και μειωμένη εμπιστοσύνη στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Η ανεπαρκής επικοινωνία των αλλαγών από την πολιτεία ή τους αρμόδιους φορείς αφήνει μεγάλο μέρος του πληθυσμού χωρίς επαρκή γνώση για το πώς διαμορφώνεται το νέο εκπαιδευτικό πλαίσιο, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να αξιολογήσουν αν οι εκπαιδευτικοί είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι να εφαρμόσουν τις νέες μεθόδους διδασκαλίας. Αυτό δημιουργεί ένα κενό στην πληροφόρηση, το οποίο μπορεί να επηρεάσει την αποδοχή των μεταρρυθμίσεων και να εντείνει τη δυσπιστία απέναντι στις αλλαγές.

Πιστεύετε ότι η δια βίου μάθηση έχει ενισχυθεί με τις πρόσφατες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.5: Διαγραμμάτική απεικόνιση ενίσχυσης της Δια Βίου Μάθησης μέσω των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων

Το Διάγραμμα 4.5 αποτυπώνει την αντίληψη των ερωτηθέντων σχετικά με το κατά πόσο οι πρόσφατες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις έχουν ενισχύσει τη δια βίου μάθηση, με βάση 60 απαντήσεις.

Ερμηνεία Δεδομένων

- **Ναι (μπλε):** Το 28,3% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις έχουν ενισχύσει τη δια βίου μάθηση. Αν και δεν είναι πλειοψηφικό ποσοστό, δείχνει ότι σχεδόν ένας στους τρεις έχει παρατηρήσει θετική εξέλιξη.
- **Όχι (κόκκινο):** Η πλειοψηφία (55%) θεωρεί ότι δεν έχει υπάρξει ουσιαστική ενίσχυση της δια βίου μάθησης. Αυτό αποτελεί ένδειξη ότι οι μεταρρυθμίσεις είτε δεν είναι αρκετά αποτελεσματικές είτε δεν έχουν επηρεάσει ουσιαστικά το σύστημα δια βίου εκπαίδευσης.
- **Δεν γνωρίζω (πορτοκαλί):** Το 16,7% δηλώνει ότι δεν γνωρίζει αν έχει υπάρξει πρόοδος, κάτι που μπορεί να σημαίνει ότι το θέμα της δια βίου μάθησης δεν είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο ή κατανοητό από το ευρύ κοινό.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι παρά τις μεταρρυθμίσεις, η δια βίου μάθηση δεν φαίνεται να έχει ενισχυθεί σημαντικά στα μάτια της πλειοψηφίας. Αυτό είναι προβληματικό, καθώς η δια βίου μάθηση αποτελεί κρίσιμο πυλώνα για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, την προσαρμογή στις αλλαγές της αγοράς εργασίας και τη συνεχή επαγγελματική εξέλιξη.

Η έλλειψη θετικής αξιολόγησης της δια βίου μάθησης μπορεί να αποδοθεί σε διάφορους παράγοντες, οι οποίοι περιορίζουν την αποτελεσματικότητα και την απήχυσή της στο κοινό. Ένας από τους κύριους λόγους είναι η περιορισμένη προσβασιμότητα, καθώς οι δομές δια βίου μάθησης ενδέχεται να μην είναι εύκολα προσβάσιμες σε όλους, είτε λόγω γεωγραφικών περιορισμών (έλλειψη εκπαιδευτικών κέντρων σε απομακρυσμένες περιοχές) είτε λόγω οικονομικών δυσκολιών, που αποτρέπουν ορισμένους πολίτες από τη συμμετοχή σε προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

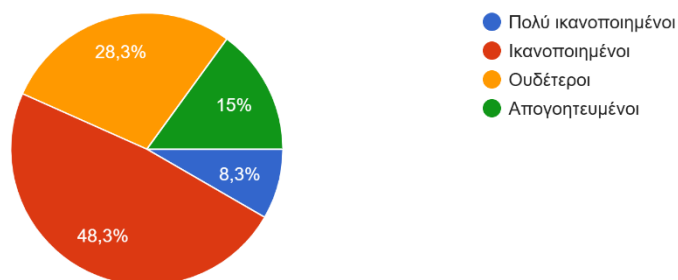
Επιπλέον, η έλλειψη ενημέρωσης για τις διαθέσιμες πρωτοβουλίες της κυβέρνησης και των εκπαιδευτικών φορέων αποτελεί κρίσιμο πρόβλημα. Αν οι πολίτες δεν γνωρίζουν τις ευκαιρίες που προσφέρονται στον τομέα της δια βίου μάθησης, είναι λογικό να μην

μπορούν να αναγνωρίσουν βελτιώσεις ή να επωφεληθούν από τις παρεχόμενες δυνατότητες επιμόρφωσης. Η ανεπαρκής επικοινωνία και προώθηση τέτοιων προγραμμάτων συμβάλλει στη χαμηλή συμμετοχή και στην αντίληψη ότι οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα αυτόν είναι αναποτελεσματικές ή ανύπαρκτες.

Ένας ακόμη λόγος για τη χαμηλή αξιολόγηση της δια βίου μάθησης είναι η μη επαρκής σύνδεσή της με την αγορά εργασίας. Αν τα προγράμματα κατάρτισης δεν είναι πρακτικά, δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της σύγχρονης οικονομίας ή δεν εξασφαλίζουν επαγγελματικές προοπτικές στους συμμετέχοντες, τότε θεωρούνται από το κοινό ως μη χρήσιμα και αποτυγχάνουν να ενισχύσουν ουσιαστικά την απασχολησιμότητα. Όταν η εκπαίδευση δια βίου δεν συνοδεύεται από στοχευμένες δράσεις που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς, χάνει την αξία της ως εργαλείο επαγγελματικής ανάπτυξης.

Τέλος, η γενική έλλειψη επένδυσης στη δια βίου μάθηση μπορεί να είναι ένας καθοριστικός παράγοντας που εξηγεί τη στασιμότητά της παρά τις όποιες μεταρρυθμίσεις. Αν δεν διατίθενται επαρκείς πόροι για την ενίσχυση των προγραμμάτων, την εκπαίδευση των εκπαιδευτών και την ανάπτυξη νέων, καινοτόμων μαθησιακών εργαλείων, τότε η δια βίου μάθηση παραμένει μια θεωρητική έννοια χωρίς ουσιαστική εφαρμογή. Η ανεπαρκής χρηματοδότηση και η αποσπασματική προσέγγιση της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης μειώνουν την αποτελεσματικότητά της και εμποδίζουν την αναγνώρισή της ως σημαντικού πυλώνα ανάπτυξης δεξιοτήτων και επαγγελματικής ανέλιξης. Η δια βίου μάθηση είναι ζωτικής σημασίας για την κοινωνία και την οικονομία, και οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να επικεντρωθούν στη βελτίωση της προσβασιμότητας και της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων της. Τα δεδομένα δείχνουν ότι υπάρχει ακόμη δρόμος για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος.

Η ένταξη της τεχνολογίας στην εκπαίδευση μέσω των μεταρρυθμίσεων είναι κάτι που σας ικανοποιεί;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.6: Διαγραμματική απεικόνιση ικανοποίησης της ένταξης της τεχνολογίας στην εκπαίδευση μέσω των μεταρρυθμίσεων

Το Διάγραμμα 4.6 απεικονίζει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με την ικανοποίησή τους από την ένταξη της τεχνολογίας στην εκπαίδευση μέσω των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων.

Ερμηνεία των Δεδομένων

- **Πολύ ικανοποιημένοι (μπλε):** Μόνο το **8,3%** των ερωτηθέντων δηλώνει πολύ ικανοποιημένο, δείχνοντας ότι λίγοι θεωρούν πως η τεχνολογική ενσωμάτωση ήταν εξαιρετικά επιτυχημένη.
- **Ικανοποιημένοι (κόκκινο):** Το **48,3%** δηλώνει ικανοποιημένο, κάτι που δείχνει ότι σχεδόν οι μισοί αναγνωρίζουν θετικά βήματα στην ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην εκπαίδευση.
- **Ουδέτεροι (πορτοκαλί):** Το **28,3%** παραμένει ουδέτερο, γεγονός που μπορεί να σημαίνει είτε έλλειψη σαφούς άποψης είτε ότι δεν έχουν παρατηρήσει σημαντικές διαφορές.

- **Απογοητευμένοι (πράσινο):** Το **15%** είναι απογοητευμένο, υποδεικνύοντας ότι ένα μικρότερο αλλά υπολογίσιμο ποσοστό θεωρεί τις τεχνολογικές αλλαγές ανεπαρκείς ή ανεπιτυχείς.

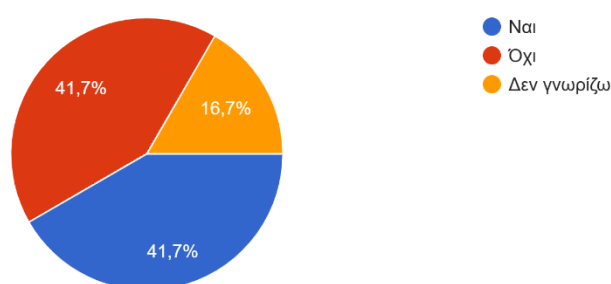
Το γεγονός ότι σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες (48,3%) δηλώνουν ικανοποιημένοι από την ενσωμάτωση της τεχνολογίας στην εκπαίδευση μέσω των μεταρρυθμίσεων αποτελεί μια θετική ένδειξη για την πρόοδο που έχει σημειωθεί στον τομέα της ψηφιακής εκπαίδευσης. Η ενίσχυση της τεχνολογίας στο σχολικό περιβάλλον, η χρήση διαδραστικών εργαλείων, οι ψηφιακές πλατφόρμες μάθησης και οι ηλεκτρονικές πηγές γνώσης φαίνεται να συμβάλλουν στη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αυτό δείχνει ότι οι μεταρρυθμίσεις έχουν καταφέρει να δημιουργήσουν ένα περισσότερο τεχνολογικά προσανατολισμένο εκπαιδευτικό σύστημα, προσφέροντας στους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς νέα μέσα διδασκαλίας και μάθησης που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες.

Ωστόσο, μέσα από το διάγραμμα φαίνεται η χαμηλή αναλογία των συμμετεχόντων που δηλώνουν πολύ ικανοποιημένοι (μόλις 8,3%), που υποδηλώνει ότι υπάρχουν ακόμη σημαντικά περιθώρια βελτίωσης στην υλοποίηση αυτών των αλλαγών. Το γεγονός ότι ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος είναι μεν ικανοποιημένο αλλά όχι ενθουσιασμένο μπορεί να σημαίνει ότι η τεχνολογία έχει ενσωματωθεί μεν σε κάποιο βαθμό, αλλά όχι με τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο. Πιθανές αιτίες αυτής της μέτριας αποδοχής μπορεί να είναι η ελλιπής τεχνική υποστήριξη, η ανεπαρκής εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στη χρήση των νέων εργαλείων, οι ανισότητες στην πρόσβαση στην τεχνολογία και η έλλειψη μιας συνολικής στρατηγικής ενσωμάτωσης της ψηφιακής μάθησης.

Επιπλέον, η ύπαρξη μαθητών και εκπαιδευτικών με διαφορετικά επίπεδα ψηφιακού αλφαριθμητισμού μπορεί να δημιουργεί ανισότητες στην αξιοποίηση της τεχνολογίας. Οι μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να εστιάσουν όχι μόνο στην παροχή ψηφιακών εργαλείων αλλά και στην εκπαίδευση των χρηστών τους, εξασφαλίζοντας ότι όλοι οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να τα χρησιμοποιούν αποτελεσματικά. Παράλληλα, η διασφάλιση καλύτερης υλικοτεχνικής υποδομής, όπως σύγχρονων υπολογιστών, διαδραστικών πινάκων και αξιόπιστης πρόσβασης στο διαδίκτυο, είναι απαραίτητη για να μεγιστοποιηθεί ο θετικός αντίκτυπος της τεχνολογίας στη διδασκαλία.

Συνολικά, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι πολίτες αναγνωρίζουν τις προσπάθειες εκσυγχρονισμού της εκπαίδευσης μέσω της τεχνολογίας, αλλά παράλληλα επισημαίνουν την ανάγκη για πιο στοχευμένες βελτιώσεις που θα διασφαλίσουν ότι η ενσωμάτωση της τεχνολογίας δεν θα είναι απλώς επιφανειακή, αλλά θα συμβάλλει ουσιαστικά στη βελτίωση της ποιότητας της μάθησης και της διδασκαλίας.

Πιστεύετε ότι οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν θετικά τη μαθητική απόδοση;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.7: Διαγραμματική απεικόνιση επιρροής των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στη μαθησιακή απόδοση

Το Διάγραμμα 4.7 απεικονίζει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το αν οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις επηρεάζουν θετικά τη μαθητική απόδοση, βάσει 60 απαντήσεων.

Ερμηνεία των Δεδομένων

- **Ναι (μπλε):** Το 41,7% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις έχουν θετική επίδραση στη μαθητική απόδοση. Αυτό δείχνει ότι σχεδόν οι μισοί αναγνωρίζουν κάποια θετικά αποτελέσματα από τις αλλαγές που έχουν γίνει.
- **Όχι (κόκκινο):** Το ίδιο ποσοστό (41,7%) εκφράζει την αντίθετη άποψη, δηλώνοντας ότι οι μεταρρυθμίσεις δεν έχουν βελτιώσει τη μαθητική απόδοση. Το γεγονός ότι υπάρχει απόλυτη ισοψηφία μεταξύ των δύο αυτών απόψεων δείχνει ότι η επίδραση των μεταρρυθμίσεων είναι αμφιλεγόμενη.

- **Δεν γνωρίζω (πορτοκαλί):** Το 16,7% των ερωτηθέντων δηλώνει άγνοια, γεγονός που υποδηλώνει είτε έλλειψη πληροφόρησης είτε αβεβαιότητα για το αν οι μεταρρυθμίσεις έχουν ουσιαστικό αντίκτυπο στην εκπαίδευση.

Το γεγονός ότι οι απόψεις είναι μοιρασμένες (41,7% θετική επίδραση, 41,7% αρνητική) δείχνει ότι οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις δεν έχουν πείσει την κοινωνία για την αποτελεσματικότητά τους. Οι μεταρρυθμίσεις, ενδέχεται να έχουν επιφέρει αλλαγές που ωφελούν κάποιες ομάδες μαθητών, ενώ άλλες να μην έχουν δει ουσιαστική βελτίωση ή να επηρεάζονται αρνητικά. Η ισοψηφία των θετικών και αρνητικών απόψεων δείχνει ότι οι μεταρρυθμίσεις δεν έχουν επιφέρει ομοιόμορφα αναγνωρίσιμα αποτελέσματα στη μαθητική απόδοση. Η εφαρμογή τους φαίνεται να έχει κάποια θετικά στοιχεία, αλλά δεν έχει καταφέρει να κερδίσει την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας. Για να βελτιωθεί η κατάσταση, απαιτούνται συνεχής αξιολόγηση, βελτίωση της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και ίση κατανομή των πόρων, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι αλλαγές είναι πραγματικά ωφέλιμες για όλους τους μαθητές.

Η ισοψηφία των απόψεων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων μπορεί να αποδοθεί σε διάφορους παράγοντες που επηρεάζουν την αντίληψη των πολιτών για τις αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα. Ένας από τους κύριους λόγους είναι η ελλιπής εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι αλλαγές δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί πλήρως ή με συνέπεια σε όλες τις σχολικές μονάδες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί να μην έχουν δει σαφή βελτίωση στην καθημερινότητά τους, γεγονός που οδηγεί σε διχασμένες απόψεις για το αν οι μεταρρυθμίσεις έχουν θετικό αντίκτυπο.

Ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι η ανισότητα μεταξύ σχολείων. Εάν οι μεταρρυθμίσεις δεν εφαρμόζονται ομοιόμορφα σε όλες τις περιοχές της χώρας, τότε η βελτίωση μπορεί να γίνεται αισθητή σε ορισμένα σχολεία, αλλά όχι σε άλλα. Οι εκπαιδευτικές ανισότητες μεταξύ αστικών, ημιαστικών και αγροτικών περιοχών, καθώς και οι διαφορές στην ποιότητα των υποδομών και του εκπαιδευτικού προσωπικού, ενδέχεται να δημιουργούν μια άνιση εμπειρία για τους μαθητές, με αποτέλεσμα να υπάρχουν διαφορετικές εκτιμήσεις για την αποτελεσματικότητα των αλλαγών.

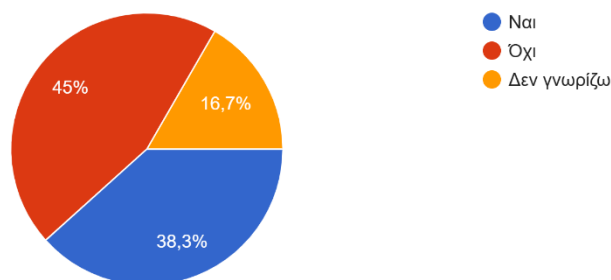
Επιπλέον, η αντίσταση στην αλλαγή είναι ένα φυσιολογικό φαινόμενο σε οποιοδήποτε εκπαιδευτικό σύστημα. Οι μεταρρυθμίσεις μπορεί να αντιμετωπίζονται με σκεπτικισμό

τόσο από τους εκπαιδευτικούς όσο και από τους μαθητές και τους γονείς, ιδιαίτερα αν δεν συνοδεύονται από την κατάλληλη επιμόρφωση και στήριξη. Η έλλειψη διαλόγου και ενημέρωσης σχετικά με τους στόχους και τα οφέλη των αλλαγών μπορεί να οδηγήσει σε αρνητική προδιάθεση απέναντι στις μεταρρυθμίσεις, ακόμα και αν αυτές έχουν θετικά στοιχεία.

Τέλος, η έλλειψη ουσιαστικής προσαρμογής στο σύγχρονο μαθησιακό περιβάλλον μπορεί να αποτελεί έναν ακόμη παράγοντα που εξηγεί την ισοψηφία των απόψεων. Οι μεταρρυθμίσεις ενδέχεται να εστιάζουν σε θεωρητικές βελτιώσεις ή σε αλλαγές που αφορούν διοικητικές διαδικασίες, χωρίς όμως να ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των μαθητών και στις απαιτήσεις της σύγχρονης παιδαγωγικής. Αν οι εκπαιδευτικές αλλαγές δεν συνοδεύονται από πρακτικές προσαρμογές στη διδακτική μεθοδολογία, στη χρήση τεχνολογίας και στη σύνδεση με την αγορά εργασίας, τότε η αντίληψη της κοινωνίας για την αποτελεσματικότητά τους παραμένει διφορούμενη.

Η ισοψηφία των απόψεων αντικατοπτρίζει τη γενικότερη αβεβαιότητα και τον σκεπτικισμό σχετικά με τον αντίκτυπο των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων. Από τη μία πλευρά, υπάρχουν πολίτες που διακρίνουν βελτιώσεις, ενώ από την άλλη, πολλοί δεν βλέπουν ουσιαστική αλλαγή ή πιστεύουν ότι τα μέτρα δεν εφαρμόζονται σωστά. Για να επιτευχθεί μεγαλύτερη αποδοχή των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, είναι απαραίτητο να αντιμετωπιστούν οι ανισότητες στην εφαρμογή τους, να διασφαλιστεί η κατάλληλη υποστήριξη και ενημέρωση των εκπαιδευτικών και να διαμορφωθούν πολιτικές που ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της εκπαιδευτικής κοινότητας. Μόνο μέσω μιας συνολικής και στοχευμένης στρατηγικής θα μπορέσουν οι μεταρρυθμίσεις να έχουν διαχρονικό θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα της εκπαίδευσης.

Πιστεύετε ότι οι αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα ενισχύουν την κοινωνική κινητικότητα στην Ελλάδα;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.8: Διαγραμματική απεικόνιση ενίσχυσης της κοινωνικής κινητικότητας μέσω των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα

Το Διάγραμμα 4.8 αποτυπώνει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το εάν οι αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα ενισχύουν την κοινωνική κινητικότητα στην Ελλάδα, βάσει 60 απαντήσεων.

Ερμηνεία των Δεδομένων

- **Ναι (μπλε - 38,3%):** Σχεδόν 4 στους 10 πιστεύουν ότι οι αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα συμβάλλουν στη βελτίωση της κοινωνικής κινητικότητας. Αυτό δείχνει ότι ένα σημαντικό ποσοστό αναγνωρίζει πως οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες για άτομα από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα.
- **Όχι (κόκκινο - 45%):** Το 45% θεωρεί ότι οι μεταρρυθμίσεις δεν ενισχύουν την κοινωνική κινητικότητα. Αυτό είναι το υψηλότερο ποσοστό και καταδεικνύει ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων δεν βλέπει σημαντική βελτίωση στην ισότητα των ευκαιριών μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος.
- **Δεν γνωρίζω (πορτοκαλί - 16,7%):** Το 16,7% δηλώνει αβεβαιότητα, γεγονός που υποδηλώνει είτε έλλειψη πληροφόρησης για το θέμα είτε δυσκολία στο να αποτιμηθεί η πραγματική επίδραση των μεταρρυθμίσεων στην κοινωνική κινητικότητα.

Η κοινωνική κινητικότητα αναφέρεται στη δυνατότητα των ατόμων να βελτιώσουν την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση μέσω της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής ανέλιξης. Το γεγονός ότι μόνο το 38,3% των ερωτηθέντων βλέπει θετική επίδραση των μεταρρυθμίσεων στην κοινωνική κινητικότητα δείχνει ότι υπάρχει ακόμη μεγάλο περιθώριο βελτίωσης. Οι αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα πρέπει να εστιάσουν στην εξάλειψη των ανισοτήτων, την αναβάθμιση των σχολείων και την προσαρμογή στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ώστε να δημιουργηθούν πραγματικές δυνατότητες ανέλιξης για όλους.

Το γεγονός ότι το 45% των ερωτηθέντων δεν θεωρεί ότι οι μεταρρυθμίσεις συμβάλλουν στην κοινωνική κινητικότητα είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό, καθώς δείχνει ότι ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας δεν βλέπει ουσιαστικές βελτιώσεις στην πρόσβαση σε ευκαιρίες εκπαίδευσης και επαγγελματικής ανέλιξης. Ένας βασικός λόγος για αυτήν την αντίληψη μπορεί να είναι η έλλειψη ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση. Αν οι μεταρρυθμίσεις δεν στοχεύουν άμεσα στη μείωση των σχολικών ανισοτήτων, τότε τα παιδιά από χαμηλότερα κοινωνικά στρώματα εξακολουθούν να έχουν περιορισμένες δυνατότητες πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση, γεγονός που διαιωνίζει τον κοινωνικό αποκλεισμό και την ανισότητα στις ευκαιρίες απασχόλησης.

Παράλληλα, οι διαφορές στην ποιότητα εκπαίδευσης μεταξύ σχολείων αποτελούν έναν ακόμη παράγοντα που περιορίζει την κοινωνική κινητικότητα. Οι μαθητές που φοιτούν σε αστικές περιοχές με καλύτερες υποδομές, περισσότερους εκπαιδευτικούς πόρους και μεγαλύτερη πρόσβαση σε εξωσχολικές δραστηριότητες έχουν περισσότερες πιθανότητες να αποκτήσουν δεξιότητες και γνώσεις υψηλού επιπέδου. Αντίθετα, όσοι φοιτούν σε σχολεία με περιορισμένους πόρους, ελλείψεις σε εκπαιδευτικό προσωπικό και χαμηλότερη ποιότητα διδασκαλίας αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες στην πρόσβασή τους στην ανώτατη εκπαίδευση και την αγορά εργασίας. Αυτές οι ανισότητες δημιουργούν ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον δύο ταχυτήτων, όπου οι οικονομικά ευνοημένοι μαθητές έχουν περισσότερες προοπτικές επιτυχίας από όσους προέρχονται από κοινωνικά ευάλωτες ομάδες.

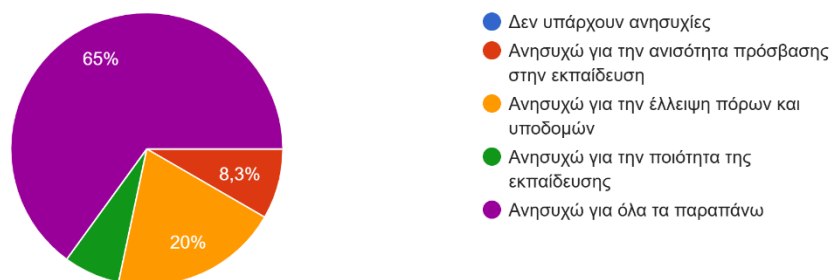
Η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας αποτελεί έναν ακόμη κρίσιμο παράγοντα που επηρεάζει την κοινωνική κινητικότητα. Αν το εκπαιδευτικό σύστημα δεν παρέχει στους μαθητές γνώσεις και δεξιότητες που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες της οικονομίας, τότε η πιθανότητα επαγγελματικής ανέλιξης

παραμένει περιορισμένη. Οι μεταρρυθμίσεις που επικεντρώνονται κυρίως σε θεωρητικές αλλαγές χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις πραγματικές απαιτήσεις της αγοράς εργασίας δεν καταφέρνουν να γεφυρώσουν το χάσμα μεταξύ εκπαίδευσης και απασχόλησης. Σε μια εποχή όπου η τεχνολογία, η καινοτομία και οι ψηφιακές δεξιότητες καθορίζουν τις επαγγελματικές ευκαιρίες, η απουσία σύγχρονων εκπαιδευτικών προγραμμάτων μπορεί να παγιώσει τις υπάρχουσες ανισότητες και να περιορίσει τις προοπτικές των νέων.

Η πρόσβαση στην ανώτατη εκπαίδευση εξακολουθεί να αποτελεί εμπόδιο για την κοινωνική κινητικότητα, καθώς οι οικονομικοί φραγμοί, το κόστος των σπουδών και η άνιση γεωγραφική κατανομή των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων επηρεάζουν σημαντικά τη δυνατότητα των μαθητών να συνεχίσουν τις σπουδές τους. Οι οικογένειες με χαμηλό εισόδημα συχνά δυσκολεύονται να υποστηρίξουν οικονομικά τις πανεπιστημιακές σπουδές των παιδιών τους, ενώ οι μαθητές από απομακρυσμένες περιοχές ενδέχεται να αντιμετωπίζουν εμπόδια λόγω της απόστασης από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Αν οι μεταρρυθμίσεις δεν συνοδεύονται από μέτρα που να ενισχύουν την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, όπως υποτροφίες, στήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και αποκέντρωση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, τότε οι κοινωνικές ανισότητες θα συνεχίσουν να διαιωνίζονται.

Συνολικά, η χαμηλή εμπιστοσύνη των πολιτών στην ικανότητα των μεταρρυθμίσεων να ενισχύσουν την κοινωνική κινητικότητα αποκαλύπτει βαθύτερα προβλήματα ανισοτήτων στο εκπαιδευτικό σύστημα. Η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους τους μαθητές, η βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης σε όλες τις σχολικές μονάδες, η ενίσχυση της σύνδεσης με την αγορά εργασίας και η εξάλειψη των οικονομικών φραγμών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι απαραίτητα βήματα για ένα εκπαιδευτικό σύστημα που θα προάγει τη δικαιοσύνη και την ισότητα ευκαιριών. Χωρίς αυτές τις παρεμβάσεις, οι μεταρρυθμίσεις κινδυνεύουν να έχουν περιορισμένο αντίκτυπο και να αφήσουν ανέγγιχτες τις κοινωνικές ανισότητες που επηρεάζουν τις προοπτικές των νέων.

Ποιες είναι οι βασικές ανησυχίες σας σχετικά με τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.9: Διαγραμματική απεικόνιση των βασικών ανησυχιών που προκύπτουν από τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις

Το Διάγραμμα 4.9 αποτυπώνει τις βασικές ανησυχίες των ερωτηθέντων σχετικά με τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα. Μέσα από τα αποτελέσματα που φαίνονται στο διάγραμμα αυτό γίνεται αντιληπτή η

Ερμηνεία των Δεδομένων

- **Δεν υπάρχουν ανησυχίες (μπλε):** Το ποσοστό αυτό είναι ανύπαρκτο, γεγονός που δείχνει ότι οι όλοι ερωτηθέντες έχουν ανησυχίες για τις μεταρρυθμίσεις.
- **Ανησυχία για την ανισότητα πρόσβασης στην εκπαίδευση (κόκκινο - 8,3%):** Ένα μικρό αλλά υπαρκτό ποσοστό εκφράζει ανησυχία για το εάν όλοι οι μαθητές έχουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην εκπαίδευση. Αυτό δείχνει ότι η εκπαιδευτική ανισότητα είναι ένα σημαντικό ζήτημα για μερίδα της κοινωνίας.
- **Ανησυχία για την έλλειψη πόρων και υποδομών (πορτοκαλί - 20%):** Το 20% ανησυχεί για την ανεπάρκεια χρηματοδότησης, εξοπλισμού και εγκαταστάσεων. Αυτό επιβεβαιώνει ότι η ποιότητα των σχολικών εγκαταστάσεων και η έλλειψη επενδύσεων στην εκπαίδευση αποτελούν σημαντικό πρόβλημα.
- **Ανησυχία για την ποιότητα της εκπαίδευσης (πράσινο - 6,7%):** Παρόλο που δεν καταγράφεται μεγάλο ποσοστό εδώ, η ποιότητα της εκπαίδευσης παραμένει θέμα συζήτησης.

- **Ανησυχία για όλα τα παραπάνω (μωβ - 65%):** Η συντριπτική πλειοψηφία (65%) εκφράζει γενικευμένη ανησυχία για όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με τις μεταρρυθμίσεις (ανισότητα πρόσβασης, έλλειψη πόρων, ποιότητα εκπαίδευσης).

Το γεγονός ότι τα 2/3 των ερωτηθέντων ανησυχούν για όλα τα θέματα που σχετίζονται με τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις δείχνει ότι οι αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα δεν έχουν καταφέρει να εμπνεύσουν εμπιστοσύνη στο ευρύ κοινό. Η εκπαίδευση αποτελεί έναν από τους πιο θεμελιώδεις τομείς μιας κοινωνίας, και όταν οι πολίτες εκφράζουν γενικευμένες ανησυχίες για όλα τα επίπεδα της εκπαιδευτικής πολιτικής, αυτό σημαίνει ότι είτε οι μεταρρυθμίσεις δεν είναι καλά σχεδιασμένες είτε δεν έχουν επικοινωνηθεί αποτελεσματικά.

Η ευρεία ανησυχία υποδηλώνει ότι τα προβλήματα της εκπαίδευσης δεν είναι μεμονωμένα ή αποσπασματικά, αλλά αποτελούν ένα συστημικό ζήτημα που σχετίζεται με πολλούς παράγοντες, όπως η χρηματοδότηση, η ισότητα πρόσβασης, η κατάρτιση των εκπαιδευτικών και η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Η έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα ενδέχεται να οφείλεται είτε σε παλαιότερες ανεπιτυχείς προσπάθειες εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, είτε στην αίσθηση ότι οι αλλαγές που προωθούνται δεν αντιμετωπίζουν τις πραγματικές ανάγκες των μαθητών και των εκπαιδευτικών.

Επιπλέον, το υψηλό ποσοστό ανησυχίας καταδεικνύει ότι οι πολίτες βλέπουν πολλαπλά κενά στην εφαρμογή των αλλαγών. Αντί να αισθάνονται ότι οι μεταρρυθμίσεις βελτιώνουν σταδιακά την ποιότητα της εκπαίδευσης, φαίνεται ότι αντιλαμβάνονται ένα πλαίσιο γεμάτο ασάφειες, ασυνέχειες και έλλειψη μακροπρόθεσμου σχεδιασμού. Για να αντιμετωπιστεί αυτή η δυσπιστία, είναι αναγκαίο το κράτος να παρέχει μεγαλύτερη διαφάνεια και σαφήνεια στις εκπαιδευτικές πολιτικές, να διασφαλίζει ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν την απαραίτητη στήριξη για την εφαρμογή των αλλαγών και να προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες της κοινωνίας και της αγοράς εργασίας. Αν οι πολίτες συνεχίσουν να αισθάνονται ότι το εκπαιδευτικό σύστημα αντιμετωπίζει προβλήματα σε όλα τα επίπεδα, τότε η οποιαδήποτε προσπάθεια εκσυγχρονισμού κινδυνεύει να μείνει ανεφάρμοστη ή να αποτύχει να επιφέρει ουσιαστικές βελτιώσεις.

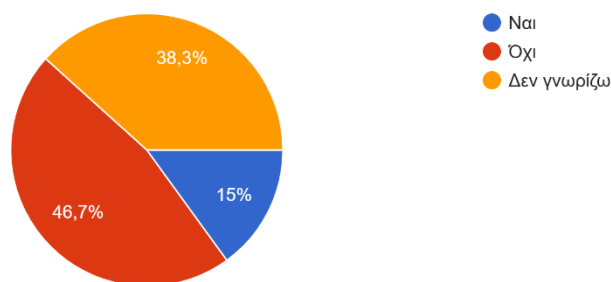
Οι βασικές ανησυχίες που εκφράζονται σχετικά με τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις περιστρέφονται γύρω από τρεις κύριους άξονες, με πρώτο και πιο σημαντικό την ισότητα στην πρόσβαση στην εκπαίδευση. Εάν το εκπαιδευτικό σύστημα δεν είναι προσιτό σε όλους λόγω κοινωνικοοικονομικών ή γεωγραφικών ανισοτήτων, τότε οι μεταρρυθμίσεις αποτυγχάνουν να επιτύχουν τον στόχο της ισότιμης εκπαίδευσης για όλους. Οι μαθητές που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό εισόδημα ή ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές συχνά στερούνται των ίδιων ευκαιριών μάθησης με τους συνομηλίκους τους που φοιτούν σε σχολεία με καλύτερες υποδομές και περισσότερους πόρους. Αυτή η ανισότητα δημιουργεί ένα εκπαιδευτικό περιβάλλον δύο ταχυτήτων, όπου η ποιότητα της διδασκαλίας και οι ευκαιρίες εξέλιξης δεν είναι κοινές για όλους τους μαθητές.

Ένας δεύτερος κρίσιμος παράγοντας είναι η υποχρηματοδότηση και η έλλειψη εκπαιδευτικών υποδομών, που επηρεάζει αρνητικά την ποιότητα της μάθησης και δυσχεραίνει την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων. Οι ελλείψεις σε σύγχρονα εκπαιδευτικά εργαλεία, όπως τεχνολογικός εξοπλισμός, εργαστήρια, και κατάλληλες σχολικές εγκαταστάσεις, περιορίζουν τις δυνατότητες των μαθητών και των εκπαιδευτικών να αξιοποιήσουν τις νέες εκπαιδευτικές μεθόδους. Χωρίς τη σωστή υλικοτεχνική υποδομή, ακόμη και οι πιο φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις κινδυνεύουν να μείνουν ανεφάρμοστες ή να έχουν περιορισμένο αντίκτυπο. Επιπλέον, η έλλειψη κρατικής επένδυσης στην εκπαίδευση μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένες εκπαιδευτικές ανισότητες, καθώς τα σχολεία με περισσότερους πόρους συνεχίζουν να βελτιώνονται, ενώ όσα αντιμετωπίζουν ελλείψεις παραμένουν στάσιμα.

Τέλος, υπάρχει γενικευμένη ανησυχία για τη συνολική ποιότητα της εκπαίδευσης, καθώς οι αλλαγές που προωθούνται μπορεί να μην συνοδεύονται από ουσιαστικές βελτιώσεις στη διδακτική προσέγγιση, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την προσαρμογή στις ανάγκες των μαθητών και της αγοράς εργασίας. Αν οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις επικεντρώνονται μόνο σε διοικητικές αλλαγές και δεν λαμβάνουν υπόψη τις πραγματικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί στην τάξη, τότε είναι πιθανό να μην επιφέρουν τις απαραίτητες βελτιώσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπλέον, η έλλειψη συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών μπορεί να περιορίσει την αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων, καθώς οι διδάσκοντες ενδέχεται να μην διαθέτουν την κατάλληλη κατάρτιση για να εφαρμόσουν σύγχρονες παιδαγωγικές μεθόδους. Συνεπώς, η επιτυχία οποιασδήποτε

μεταρρύθμισης δεν εξαρτάται μόνο από τις προθέσεις του νομοθέτη, αλλά και από την ύπαρξη ενός καλά οργανωμένου πλαισίου που να διασφαλίζει την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, την επαρκή χρηματοδότηση και την προσαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στις πραγματικές ανάγκες των μαθητών και της κοινωνίας.

Πιστεύετε ότι ο Νόμος 5094/2024 θα βελτιώσει την ποιότητα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.10: Διαγραμματική απεικόνιση της άποψης ότι ο Νόμος 5094/2024 θα βελτιώσει την ποιότητας της εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Το Διάγραμμα 4.10 απεικονίζει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το κατά πόσο ο Νόμος 5094/2024 θα βελτιώσει την ποιότητα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Ερμηνεία των Δεδομένων

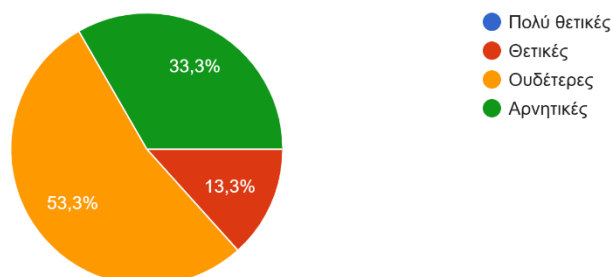
- **Ναι (μπλε - 15%):** Ένα μικρό ποσοστό, μόλις 15%, πιστεύει ότι ο Νόμος 5094/2024 θα συμβάλει στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης. Αυτό δείχνει χαμηλή εμπιστοσύνη προς τις προβλέψεις του νόμου.
- **Όχι (κόκκινο - 46,7%):** Η πλειοψηφία (46,7%) εκφράζει αρνητική άποψη, θεωρώντας ότι ο νόμος δεν θα επιφέρει θετικές αλλαγές. Αυτό υποδηλώνει έντονο σκεπτικισμό ή απογοήτευση από τις έως τώρα εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις.
- **Δεν γνωρίζω (πορτοκαλί - 38,3%):** Ένα μεγάλο ποσοστό (38,3%) δηλώνει αβεβαιότητα. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι οι πολίτες δεν έχουν επαρκή ενημέρωση για τον νόμο ή δεν έχουν δει ακόμα πρακτικά αποτελέσματα από την εφαρμογή του.

Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν ότι ο Νόμος 5094/2024 δεν έχει καταφέρει να πείσει την πλειοψηφία της κοινωνίας ότι θα βελτιώσει την ποιότητα της εκπαίδευσης. Η έλλειψη εμπιστοσύνης και η αβεβαιότητα που αποτυπώνονται στο διάγραμμα δείχνουν ότι ο Νόμος 5094/2024 δεν έχει ακόμα κερδίσει την αποδοχή της κοινωνίας. Για να αλλάξει αυτό, πρέπει να συνοδευτεί από ουσιαστική εφαρμογή, συνεχή αξιολόγηση και διαρκή διάλογο με την εκπαιδευτική κοινότητα. Οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να εστιάζουν σε χειροπιαστές βελτιώσεις στην ποιότητα της εκπαίδευσης, διαφορετικά κινδυνεύουν να μείνουν απλά θεωρητικές αλλαγές χωρίς αντίκρισμα στην πράξη.

Ο σκεπτικισμός των ερωτηθέντων σχετικά με τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις μπορεί να αποδοθεί κυρίως στην έλλειψη εμπιστοσύνης προς το εκπαιδευτικό σύστημα. Πολλοί πολίτες έχουν απογοητευτεί από προηγούμενες μεταρρυθμίσεις που δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, καθώς συχνά επικεντρώνονται σε διοικητικές αλλαγές χωρίς να αντιμετωπίζουν ουσιαστικά προβλήματα, όπως η ποιότητα της διδασκαλίας και η χρηματοδότηση.

Επιπλέον, η ασαφής επικοινωνία των αλλαγών φαίνεται να παίζει καθοριστικό ρόλο, καθώς το 38,3% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι δεν γνωρίζει αν ο νέος νόμος θα βελτιώσει την εκπαίδευση. Η έλλειψη ενημέρωσης για τους στόχους και τα οφέλη της μεταρρύθμισης καθιστά δύσκολη την αποδοχή της από το κοινό. Παράλληλα, η απουσία συνδυαστικών δράσεων υπονομεύει την αποτελεσματικότητα του Νόμου 5094/2024. Χωρίς ενίσχυση των υποδομών, του εκπαιδευτικού προσωπικού και των οικονομικών πόρων, ακόμη και η καλύτερη νομοθεσία δεν μπορεί να επιφέρει πραγματικές αλλαγές στην εκπαιδευτική καθημερινότητα.

Ποιες είναι οι απόψεις σας για τον Νόμο 5094/2024 που αφορά τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.11: Διαγραμματική απεικόνιση για το Νόμο 5094/2024 και τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις

Το Διάγραμμα 4.11 αποτυπώνει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με τον Νόμο 5094/2024 που αφορά τις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα, με βάση 60 απαντήσεις.

Ερμηνεία των Δεδομένων

- **Πολύ θετικές απόψεις (μπλε):** Δεν καταγράφεται ποσοστό για αυτήν την κατηγορία, κάτι που δείχνει ότι κανένας ερωτηθείς δεν εξέφρασε ενθουσιασμό ή απόλυτα θετική στάση για τον νόμο.
- **Θετικές απόψεις (κόκκινο - 13,3%):** Μόνο 13,3% των ερωτηθέντων έχει θετική γνώμη για τις αλλαγές που εισάγει ο νόμος. Αυτό δείχνει ότι ένα πολύ μικρό ποσοστό της κοινωνίας υποστηρίζει τον νόμο, γεγονός που υποδηλώνει χαμηλή αποδοχή.
- **Ουδέτερες απόψεις (πορτοκαλί - 53,3%):** Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (53,3%) εκφράζει ουδέτερη στάση. Αυτό σημαίνει ότι είτε δεν έχουν διαμορφώσει ξεκάθαρη γνώμη, είτε δεν βλέπουν σημαντικές αλλαγές που να επηρεάζουν ουσιαστικά την εκπαίδευση.
- **Αρνητικές απόψεις (πράσινο - 33,3%):** Ένα σημαντικό ποσοστό (33,3%) θεωρεί ότι ο νόμος δεν είναι επωφελής ή ότι ενδεχομένως επιδεινώνει την κατάσταση στην εκπαίδευση.

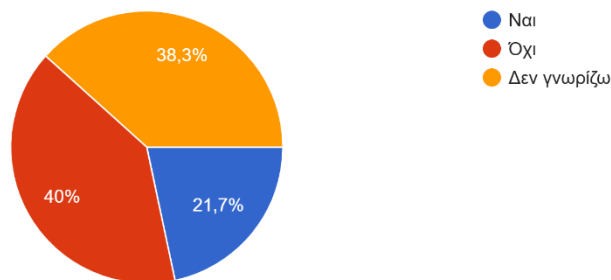
Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ο Νόμος 5094/2024 δεν έχει καταφέρει να κερδίσει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας. Η απουσία πολύ θετικών απόψεων και το χαμηλό ποσοστό θετικής αποδοχής (13,3%) υποδηλώνουν ότι οι πολίτες δεν θεωρούν πως οι αλλαγές που εισάγει ο νόμος είναι ιδιαίτερα σημαντικές ή αποτελεσματικές. Ο Νόμος 5094/2024 δεν φαίνεται να έχει ισχυρή υποστήριξη από την κοινωνία. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων είτε κρατά ουδέτερη στάση (53,3%) είτε εκφράζει αρνητική γνώμη (33,3%), ενώ μόλις το 13,3% τον θεωρεί θετικό.

Αυτό δείχνει χαμηλό επίπεδο εμπιστοσύνης στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, είτε λόγω έλλειψης ενημέρωσης, είτε λόγω αβεβαιότητας για την εφαρμογή τους, είτε επειδή οι πολίτες δεν βλέπουν σημαντική βελτίωση στην πράξη. Για να αλλάξει αυτή η εικόνα, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να ακούσουν τις ανησυχίες της κοινωνίας, να βελτιώσουν τις αδυναμίες του νόμου και να εστιάσουν σε ουσιαστικές αλλαγές που θα έχουν πραγματικό αντίκτυπο στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (53,3%) εκφράζει ουδέτερη στάση απέναντι στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί σε έλλειψη ενημέρωσης ή αμφιβολία για την αποτελεσματικότητα του νόμου. Οι πολίτες ενδέχεται να μην γνωρίζουν αρκετές λεπτομέρειες για τις αλλαγές ώστε να σχηματίσουν ξεκάθαρη άποψη ή μπορεί να αναμένουν πρακτικά αποτελέσματα πριν τις αξιολογήσουν θετικά ή αρνητικά. Επιπλέον, η μέτρια ή μη ουσιαστική επίδραση των μεταρρυθμίσεων μπορεί να εξηγεί αυτή τη στάση, καθώς αν οι αλλαγές δεν αντιμετωπίζουν τα βασικά προβλήματα της εκπαίδευσης, οι πολίτες δεν τις θεωρούν αρκετά σημαντικές ώστε να εκφράσουν έντονη άποψη.

Παράλληλα, το 33,3% των ερωτηθέντων εκφράζει αρνητική στάση, υποδηλώνοντας έντονο προβληματισμό σχετικά με την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων. Οι κύριοι λόγοι αυτής της δυσaréσκειας μπορεί να περιλαμβάνουν την έλλειψη ουσιαστικής βελτίωσης σε ζητήματα όπως οι υποδομές, η χρηματοδότηση και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Επιπλέον, ενδεχόμενες αντιδράσεις από την εκπαιδευτική κοινότητα –συμπεριλαμβανομένων των καθηγητών, των γονέων και των μαθητών– μπορεί να προκύπτουν αν οι μεταρρυθμίσεις δεν ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες του εκπαιδευτικού συστήματος ή αν θεωρούνται ελλιπώς σχεδιασμένες και δύσκολες στην εφαρμογή τους.

Πιστεύετε ότι ο Νόμος 5094/2024 θα βοηθήσει στην προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της αγοράς εργασίας;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.12: Διαγραμματική απεικόνιση ενίσχυσης της προσαρμογής του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της αγοράς εργασίας μέσω του νόμου 5094/2024.

Το Διάγραμμα 4.12 αποτυπώνει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το κατά πόσο ο Νόμος 5094/2024 θα βοηθήσει στην προσαρμογή του εκπαιδευτικού συστήματος στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, βάσει 60 απαντήσεων.

Ερμηνεία των Δεδομένων

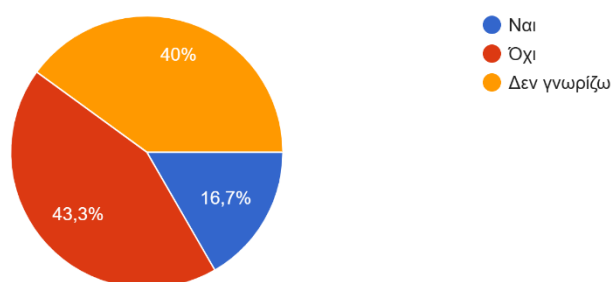
- **Ναι (μπλε - 21,7%):** Μόνο 1 στους 5 ερωτηθέντες πιστεύει ότι ο Νόμος 5094/2024 θα συμβάλει στη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Αυτό δείχνει χαμηλή εμπιστοσύνη στο ότι οι μεταρρυθμίσεις θα βελτιώσουν τη σχέση εκπαίδευσης και επαγγελματικής αποκατάστασης.
- **Όχι (κόκκινο - 40%):** Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (40%) δεν θεωρεί ότι ο νόμος θα συμβάλει σε αυτήν την προσαρμογή. Αυτό δείχνει έναν έντονο σκεπτικισμό για το εάν οι αλλαγές είναι ικανές να βελτιώσουν τις προοπτικές απασχόλησης των αποφοίτων.
- **Δεν γνωρίζω (πορτοκαλί - 38,3%):** Ένα μεγάλο ποσοστό (38,3%) δηλώνει άγνοια ή αβεβαιότητα, κάτι που μπορεί να σημαίνει είτε έλλειψη πληροφόρησης είτε ότι τα αποτελέσματα της εφαρμογής του νόμου δεν είναι ακόμη ορατά.

Το γεγονός ότι μόλις το 21,7% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι ο νόμος θα βελτιώσει τη σχέση εκπαίδευσης-αγοράς εργασίας, ενώ το 40% τον απορρίπτει, δείχνει ότι το

εκπαιδευτικό σύστημα εξακολουθεί να θεωρείται αποκομμένο από τις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας και των επιχειρήσεων. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ο Νόμος 5094/2024 δεν έχει πείσει την κοινωνία ότι θα βελτιώσει την προσαρμογή της εκπαίδευσης στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Η χαμηλή θετική αποδοχή (21,7%) και η υψηλή αβεβαιότητα (38,3%) δείχνουν ότι οι πολίτες είτε δεν γνωρίζουν αρκετά για τις αλλαγές, είτε δεν πιστεύουν ότι θα επιφέρουν ουσιαστικές βελτιώσεις.

Για να γίνει πραγματικά αποτελεσματική η σύνδεση εκπαίδευσης-αγοράς εργασίας, οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να εστιάσουν σε πρακτικές λύσεις, όπως η αναβάθμιση των προγραμμάτων σπουδών, η ενίσχυση της μαθητείας και η διαρκής κατάρτιση των αποφοίτων. Χωρίς τέτοιες ενέργειες, υπάρχει κίνδυνος οι αλλαγές να παραμείνουν θεωρητικές και χωρίς αντίκτυπο στην πραγματική οικονομία.

Πιστεύετε ότι οι εκπαιδευτικοί θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν τις αλλαγές που προβλέπει ο Νόμος 5094/2024;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.13: Διαγραμματική απεικόνιση της άποψης ότι οι αλλαγές που προβλέπονται από το Νόμο 5094/2024 μπορούν να εφαρμοστούν από τους εκπαιδευτικούς

Το Διάγραμμα 4.13 αποτυπώνει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το αν οι εκπαιδευτικοί θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν τις αλλαγές που προβλέπει ο Νόμος 5094/2024, βάσει 60 απαντήσεων.

Ερμηνεία των Δεδομένων

- **Ναι (μπλε - 16,7%):** Μόνο 1 στους 6 ερωτηθέντες πιστεύει ότι οι εκπαιδευτικοί είναι έτοιμοι να εφαρμόσουν τις αλλαγές του νόμου. Αυτό δείχνει χαμηλή

εμπιστοσύνη στο ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν τη γνώση, την εκπαίδευση ή τα εργαλεία για να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις.

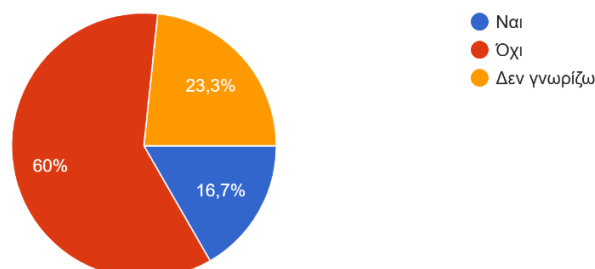
- **Όχι (κόκκινο - 43,3%):** Το 43,3% εκτιμά ότι οι εκπαιδευτικοί δεν θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν τις μεταρρυθμίσεις. Αυτό υποδηλώνει ανησυχία για την ελλιπή επιμόρφωση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών.
- **Δεν γνωρίζω (πορτοκαλί - 40%):** Το 40% των ερωτηθέντων δηλώνει αβεβαιότητα, κάτι που μπορεί να σημαίνει είτε έλλειψη ενημέρωσης για το αν υπάρχει κατάλληλη προετοιμασία των εκπαιδευτικών είτε ότι τα μέτρα εκπαίδευσης και στήριξης των διδασκόντων δεν έχουν γίνει ορατά ακόμη.

Το γεγονός ότι λιγότερο από το 1/5 των ερωτηθέντων πιστεύει πως οι εκπαιδευτικοί είναι έτοιμοι, ενώ το 43,3% πιστεύει το αντίθετο, δημιουργεί σοβαρά ερωτήματα για το αν υπάρχει επαρκής προετοιμασία και στήριξη του εκπαιδευτικού προσωπικού προκειμένου να εφαρμόσει τις νέες μεταρρυθμίσεις. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι πολίτες δεν είναι πεπεισμένοι πως οι εκπαιδευτικοί είναι έτοιμοι να εφαρμόσουν τον Νόμο 5094/2024, γεγονός που αναδεικνύει σοβαρές ανησυχίες για την προετοιμασία και την υποστήριξή τους. Το 43,3% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι οι εκπαιδευτικοί δεν θα μπορέσουν να εφαρμόσουν τον νόμο, κάτι που υποδηλώνει έντονη ανησυχία για την ελλιπή επιμόρφωση, την απουσία καθοδήγησης και τις πιθανές δυσκολίες στην προσαρμογή στις νέες εκπαιδευτικές απαιτήσεις. Παράλληλα, το 40% δηλώνει "Δεν γνωρίζω", αποδεικνύοντας ότι δεν υπάρχει σαφής και διαφανής ενημέρωση σχετικά με το αν και πώς οι εκπαιδευτικοί θα προετοιμαστούν για τις αλλαγές. Αυτό το ποσοστό αντικατοπτρίζει είτε την έλλειψη επικοινωνίας από τους υπεύθυνους φορείς είτε την αβεβαιότητα των πολιτών ως προς το αν οι προγραμματισμένες επιμορφώσεις και υποστηρικτικές δράσεις θα είναι επαρκείς.

Ακόμη πιο ενδεικτικό του προβληματισμού είναι το γεγονός ότι μόνο το 16,7% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι εκπαιδευτικοί θα είναι έτοιμοι, επιβεβαιώνοντας την έλλειψη εμπιστοσύνης στην αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων. Για να είναι επιτυχημένη η εφαρμογή του νόμου, απαιτούνται συστηματικές επιμορφώσεις, ενίσχυση των εκπαιδευτικών υποδομών και διαρκής αξιολόγηση της διαδικασίας υλοποίησης. Αν αυτά τα στοιχεία δεν ληφθούν σοβαρά υπόψη, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος οι μεταρρυθμίσεις να μείνουν στα χαρτιά χωρίς ουσιαστικό αντίκτυπο στην

εκπαιδευτική διαδικασία, επιβαρύνοντας τους εκπαιδευτικούς και μειώνοντας την αποτελεσματικότητα του νέου πλαισίου μάθησης.

Πιστεύετε ότι ο Νόμος 5094/2024 θα μειώσει τις ανισότητες στην εκπαίδευση στην Ελλάδα;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.14: Διαγραμματική απεικόνιση της μείωσης των ανισοτήτων στην εκπαίδευση μέσω του Νόμου 5094/2024

Το Διάγραμμα 4.14 αποτυπώνει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το εάν ο Νόμος 5094/2024 θα συμβάλει στη μείωση των ανισοτήτων στην εκπαίδευση στην Ελλάδα, βάσει 60 απαντήσεων.

Ερμηνεία των Δεδομένων

- Ναι (μπλε - 16,7%):** Μόνο 1 στους 6 ερωτηθέντες πιστεύει ότι ο Νόμος 5094/2024 θα μειώσει τις εκπαιδευτικές ανισότητες. Αυτό δείαει ότι υπάρχει πολύ χαμηλή **εμπιστοσύνη** στη μεταρρύθμιση όσον αφορά την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών.
- Όχι (κόκκινο - 60%):** Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (60%) εκφράζει την άποψη ότι ο νόμος δεν θα μειώσει τις ανισότητες στην εκπαίδευση. Αυτό δείαει έναν έντονο σκεπτικισμό ως προς την ικανότητά του να αντιμετωπίσει κοινωνικές, οικονομικές και γεωγραφικές εκπαιδευτικές ανισότητες.
- Δεν γνωρίζω (πορτοκαλί - 23,3%):** Ένα σημαντικό ποσοστό (23,3%) δηλώνει αβεβαιότητα. Αυτό μπορεί να σημαίνει είτε έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τις προβλέψεις του νόμου είτε δυσπιστία ως προς την εφαρμογή του.

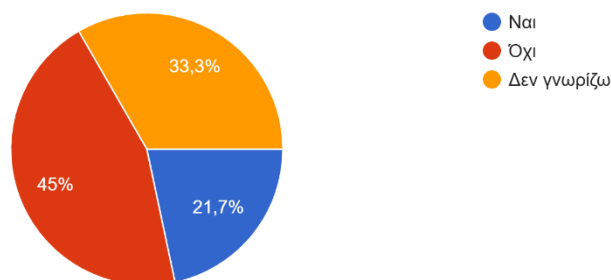
Το γεγονός ότι το 60% των ερωτηθέντων απορρίπτει την ιδέα ότι ο νόμος θα μειώσει τις ανισότητες, ενώ μόνο το 16,7% τον υποστηρίζει, δείαει ότι ο Νόμος 5094/2024 δεν

έχει πείσει την κοινωνία ότι θα εξαλείψει τις εκπαιδευτικές ανισότητες. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ο Νόμος 5094/2024 δεν έχει καταφέρει να πείσει την πλειοψηφία ότι θα συμβάλει στη μείωση των ανισοτήτων στην εκπαίδευση. Το 60% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι ο νόμος δεν θα έχει θετικό αποτέλεσμα, γεγονός που καταδεικνύει τη δυσπιστία της κοινωνίας απέναντι στις προβλέψεις του. Η αντίληψη αυτή μπορεί να οφείλεται είτε στην απουσία συγκεκριμένων πολιτικών για τη στήριξη των ευάλωτων μαθητών είτε στην αμφιβολία για την αποτελεσματικότητα των ήδη προτεινόμενων μέτρων. Παράλληλα, μόλις το 16,7% των συμμετεχόντων θεωρεί ότι ο νόμος θα μειώσει τις ανισότητες, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι μεταρρυθμίσεις δεν περιλαμβάνουν αρκετά ισχυρές παρεμβάσεις για την καταπολέμηση του εκπαιδευτικού χάσματος μεταξύ διαφορετικών κοινωνικοοικονομικών ομάδων.

Επιπλέον, το 23,3% δηλώνει αβεβαιότητα, γεγονός που αποκαλύπτει ανεπαρκή ενημέρωση και επικοινωνία σχετικά με τον τρόπο που ο νόμος θα επιδράσει στην εκπαιδευτική ισότητα. Αν δεν υπάρξει σαφής στρατηγική και στοχευμένες δράσεις για τη στήριξη των μαθητών από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, των σχολείων με ελλειπείς υποδομές και των περιοχών που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες, η μεταρρύθμιση κινδυνεύει να παραμείνει ανεφάρμοστη. Χωρίς πρακτικές λύσεις που να εξασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη γνώση για όλους, ο νόμος δεν θα έχει ουσιαστικό αντίκτυπο στην εκπαιδευτική δικαιοσύνη και τις κοινωνικές ανισότητες.

Οι εκπαιδευτικές ανισότητες στην Ελλάδα είναι βαθιά ριζωμένες και σχετίζονται με οικονομικούς, γεωγραφικούς και θεσμικούς παράγοντες, γεγονός που εξηγεί τη δυσπιστία των πολιτών απέναντι στις μεταρρυθμίσεις. Η έλλειψη στοχευμένων παρεμβάσεων για μαθητές από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, η ανεπαρκής επένδυση στις εκπαιδευτικές υποδομές και τα προβλήματα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση διαιωνίζουν τις ανισότητες, ενώ η απουσία μηχανισμού αξιολόγησης δυσχεραίνει τη μέτρηση της πραγματικής επίδρασης των αλλαγών. Αν ο Νόμος 5094/2024 δεν συνοδεύεται από ουσιαστικά μέτρα που διασφαλίζουν ίση πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση, υπάρχει κίνδυνος οι κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες να παραμείνουν αμετάβλητες.

Η εφαρμογή του Νόμου 5094/2024 θα ενισχύσει τη σύνδεση μεταξύ εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.15: Διαγραμματική απεικόνιση της σύνδεσης του Νόμου 5094/2024 και της Δια Βίου Μάθησης

Το Διάγραμμα 4.15 αποτυπώνει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το αν η εφαρμογή του Νόμου 5094/2024 θα ενισχύσει τη σύνδεση μεταξύ εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, με βάση 60 απαντήσεις.

Ερμηνεία των Δεδομένων

- **Ναι (μπλε - 21,7%):** Μόνο 1 στους 5 ερωτηθέντες πιστεύει ότι ο νόμος θα ενισχύσει τη δια βίου μάθηση. Αυτό δείχνει χαμηλή εμπιστοσύνη στο ότι η μεταρρύθμιση θα προωθήσει μια εκπαιδευτική κουλτούρα συνεχούς μάθησης.
- **Όχι (κόκκινο - 45%):** Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (45%) θεωρεί ότι ο νόμος δεν θα συμβάλει στη δια βίου μάθηση. Αυτό υποδηλώνει έντονο σκεπτικισμό για την αποτελεσματικότητά του στη δημιουργία ευκαιριών συνεχιζόμενης εκπαίδευσης για ενήλικες.
- **Δεν γνωρίζω (πορτοκαλί - 33,3%):** Ένα σημαντικό ποσοστό (33,3%) δηλώνει αβεβαιότητα. Αυτό μπορεί να σημαίνει είτε έλλειψη ενημέρωσης είτε δυσπιστία για το αν οι προβλέψεις του νόμου είναι ρεαλιστικές.

Το γεγονός ότι το 45% των ερωτηθέντων δεν πιστεύει πως ο Νόμος 5094/2024 θα ενισχύσει τη δια βίου μάθηση, ενώ μόνο το 21,7% εκφράζει θετική άποψη, καταδεικνύει ότι η μεταρρύθμιση δεν έχει πείσει το κοινό πως θα προσφέρει ουσιαστικές λύσεις στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση. Η δια βίου μάθηση είναι ζωτικής

σημασίας στη σύγχρονη κοινωνία, καθώς επιτρέπει στους εργαζόμενους να προσαρμόζονται στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, ενισχύει τις γνώσεις και δεξιότητές τους και συμβάλλει στη βελτίωση της κοινωνικής κινητικότητας και στη μείωση των ανισοτήτων. Όπως φαίνεται μέσα από το διάγραμμα το χαμηλό ποσοστό εμπιστοσύνης προς τον νόμο δείχνει ότι είτε οι αλλαγές που εισάγει δεν είναι επαρκώς στοχευμένες, είτε λείπει μια σαφής στρατηγική για την ενσωμάτωση της δια βίου εκπαίδευσης στο εκπαιδευτικό σύστημα.

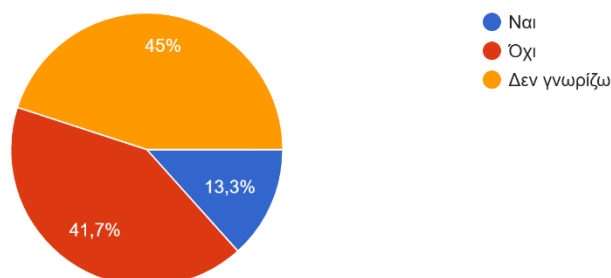
Επιπλέον, η έλλειψη ενημέρωσης γύρω από τις προβλέψεις του νόμου μπορεί να είναι ένας ακόμη λόγος για τη δυσπιστία των πολιτών. Αν οι διατάξεις του νόμου δεν έχουν επικοινωνηθεί με σαφήνεια, τότε είναι λογικό πολλοί να μην γνωρίζουν αν και πώς προβλέπει βελτιώσεις στον τομέα αυτό. Χωρίς συγκεκριμένες και στοχευμένες παρεμβάσεις που να διευκολύνουν την πρόσβαση όλων των πολιτών στη συνεχιζόμενη εκπαίδευση, η δια βίου μάθηση δεν μπορεί να αποτελέσει έναν ουσιαστικό μηχανισμό επαγγελματικής ανέλιξης και προσωπικής ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, ο Νόμος 5094/2024 χρειάζεται ενίσχυση με πρακτικά μέτρα που θα διασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα, την προσβασιμότητα και την ποιότητα της συνεχιζόμενης μάθησης, ώστε να γίνει πραγματικά αποτελεσματικός.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ο Νόμος 5094/2024 δεν έχει καταφέρει να κερδίσει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας όσον αφορά τη διασύνδεση της εκπαίδευσης με τη δια βίου μάθηση. Το 45% των ερωτηθέντων απορρίπτει την ιδέα ότι ο νόμος θα φέρει βελτιώσεις, γεγονός που αντικατοπτρίζει τη γενικευμένη δυσπιστία απέναντι στις αλλαγές που προωθούνται. Παράλληλα, μόνο το 21,7% πιστεύει ότι ο νόμος θα ενισχύσει τη δια βίου μάθηση, δείχνοντας ότι οι πολίτες έχουν χαμηλές προσδοκίες για τις μεταρρυθμίσεις στον τομέα της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης. Επιπλέον, το 33,3% δηλώνει αβεβαιότητα, γεγονός που φανερώνει έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με τις προβλέψεις του νόμου και τις πρακτικές εφαρμογές του.

Για να επιτευχθεί ουσιαστική πρόοδος, είναι απαραίτητο να γίνουν στοχευμένες επενδύσεις, να ενισχυθούν τα ευέλικτα εκπαιδευτικά προγράμματα και να αυξηθεί η διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, ώστε η δια βίου μάθηση να αποτελέσει ένα λειτουργικό και αποδοτικό εργαλείο ανάπτυξης. Αν δεν υπάρξουν πρακτικά και εφαρμόσιμα μέτρα, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η δια βίου μάθηση να παραμείνει ένα ανεπαρκώς αξιοποιημένο εργαλείο, αντί να μετατραπεί σε έναν

ουσιαστικό μηχανισμό ενίσχυσης της επαγγελματικής και προσωπικής εξέλιξης των πολιτών.

Πιστεύετε ότι οι προϋποθέσεις για τη χρηματοδότηση του Νόμου 5094/2024 είναι επαρκείς;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.16: Διαγραμματική απεικόνιση επάρκειας χρηματοδότησης για το Νόμο 5094/2024

Το Διάγραμμα 4.16 αποτυπώνει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το αν οι προϋποθέσεις για τη χρηματοδότηση του Νόμου 5094/2024 είναι επαρκείς.

Ερμηνεία των Δεδομένων

- **Ναι (μπλε - 13,3%):** Μόνο 1 στους 8 ερωτηθέντες πιστεύει ότι οι προϋποθέσεις χρηματοδότησης του νόμου είναι επαρκείς. Αυτό δείχνει χαμηλή εμπιστοσύνη στο ότι το κράτος έχει διασφαλίσει επαρκή πόρους για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων.
- **Όχι (κόκκινο - 41,7%):** Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (41,7%) θεωρεί ότι οι προϋποθέσεις χρηματοδότησης δεν είναι επαρκείς. Αυτό υποδηλώνει έντονο σκεπτικισμό για το αν ο νόμος μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά χωρίς σοβαρά προβλήματα λόγω έλλειψης πόρων.
- **Δεν γνωρίζω (πορτοκαλί - 45%):** Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό (45%) δηλώνει αβεβαιότητα. Αυτό δείχνει είτε έλλειψη ενημέρωσης για το πώς θα χρηματοδοτηθεί ο νόμος είτε δυσπιστία για το αν οι οικονομικοί πόροι θα αξιοποιηθούν σωστά.

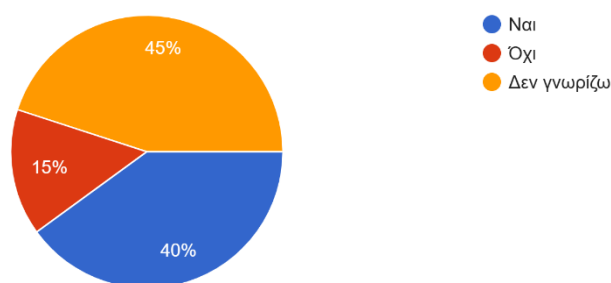
Το γεγονός ότι το 41,7% των ερωτηθέντων δεν πιστεύει πως υπάρχουν επαρκείς πόροι για την υλοποίηση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, ενώ το 45% δηλώνει "Δεν γνωρίζω", αποκαλύπτει σοβαρές ανησυχίες για τη βιωσιμότητα της χρηματοδότησης. Η αβεβαιότητα αυτή δείχνει είτε έλλειψη διαφάνειας στη διάθεση των κονδυλίων είτε έναν γενικότερο προβληματισμό για το κατά πόσο το κράτος μπορεί να υποστηρίξει οικονομικά τις απαραίτητες αλλαγές. Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις απαιτούν σταθερή και επαρκή χρηματοδότηση, καθώς χωρίς αυτήν, τα προβλήματα του εκπαιδευτικού συστήματος δεν μπορούν να επιλυθούν.

Η έλλειψη οικονομικών πόρων μπορεί να οδηγήσει σε ανεπαρκή εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, καθώς οι προτεινόμενες αλλαγές θα παραμείνουν σε θεωρητικό επίπεδο χωρίς τα απαραίτητα μέσα για την υλοποίησή τους. Παράλληλα, οι καθυστερήσεις στην αναβάθμιση των υποδομών θα αφήσουν σχολεία και πανεπιστήμια χωρίς σύγχρονες εγκαταστάσεις και τεχνολογικά μέσα. Επιπλέον, η αδυναμία επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών αποτελεί σοβαρό εμπόδιο στην επιτυχή εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, καθώς χωρίς επαρκή χρηματοδότηση, δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν ποιοτικά σεμινάρια και εκπαιδευτικά προγράμματα. Τέλος, η αναποτελεσματική σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας γίνεται αναπόφευκτη όταν οι επενδύσεις σε τεχνολογικές και επαγγελματικές δεξιότητες είναι περιορισμένες. Αν δεν διασφαλιστούν οι αναγκαίοι οικονομικοί πόροι, οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις κινδυνεύουν να παραμείνουν ανεφάρμοστες, χωρίς να επιφέρουν πραγματικές βελτιώσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ο Νόμος 5094/2024 δεν έχει καταφέρει να πείσει την κοινωνία ότι διαθέτει επαρκή χρηματοδότηση για την υλοποίηση των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων. Το 41,7% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι προϋποθέσεις χρηματοδότησης δεν είναι επαρκείς, εκφράζοντας έντονη αμφισβήτηση για τη βιωσιμότητα των προτεινόμενων αλλαγών. Παράλληλα, το 45% δηλώνει αβεβαιότητα, γεγονός που φανερώνει έλλειψη ενημέρωσης και σύγχυση σχετικά με το πώς και πού θα διοχετευθούν οι διαθέσιμοι πόροι. Το χαμηλό επίπεδο εμπιστοσύνης προς τη χρηματοδότηση των μεταρρυθμίσεων ενισχύεται από το γεγονός ότι μόλις το 13,3% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι οικονομικές προϋποθέσεις είναι επαρκείς, υποδηλώνοντας μια γενικότερη ανησυχία για την οικονομική στήριξη του εκπαιδευτικού συστήματος.

Για να είναι επιτυχημένος ο νόμος, απαιτούνται σαφείς χρηματοδοτικές στρατηγικές, αύξηση του προϋπολογισμού για την εκπαίδευση και διαφανής κατανομή των κονδυλίων, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι απαραίτητοι πόροι θα αξιοποιηθούν σωστά και θα έχουν ουσιαστικό αντίκτυπο στη βελτίωση των σχολικών και πανεπιστημιακών δομών. Χωρίς αυτά τα βασικά στοιχεία, οι μεταρρυθμίσεις κινδυνεύουν να παραμείνουν ανεφάρμοστες ή αποσπασματικές, χωρίς να επιφέρουν τις απαραίτητες αλλαγές στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Πιστεύετε ότι ο Νόμος 5094/2024 είναι συμβατός με τις εκπαιδευτικές στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.17: Διαγραμματική απεικόνιση συμβατότητας νόμου 5094/2024 με τις εκπαιδευτικές στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Διάγραμμα 4.17 αποτυπώνει τις απόψεις των ερωτηθέντων σχετικά με το αν ο Νόμος 5094/2024 είναι συμβατός με τις εκπαιδευτικές στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), βάσει 60 απαντήσεων.

Ερμηνεία των Δεδομένων

- Ναι (μπλε - 40%):** Το 40% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι ο νόμος είναι ευθυγραμμισμένος με τις εκπαιδευτικές στρατηγικές της ΕΕ. Αυτό δείχνει ότι ένα σημαντικό ποσοστό αναγνωρίζει πως η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα ακολουθεί τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις.
- Όχι (κόκκινο - 15%):** Ένα μικρότερο ποσοστό (15%) πιστεύει ότι ο νόμος δεν είναι συμβατός με τις στρατηγικές της ΕΕ, υποδηλώνοντας σκεπτικισμό σχετικά με την εναρμόνιση της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

- **Δεν γνωρίζω (πορτοκαλί - 45%):** Ένα σημαντικό ποσοστό (45%) των ερωτηθέντων δεν έχει γνώση ή άποψη για τη συμβατότητα του νόμου με την ευρωπαϊκή στρατηγική. Αυτό δείχνει είτε έλλειψη ενημέρωσης είτε δυσκολία στην αξιολόγηση της μεταρρύθμισης σε σύγκριση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα.

Το γεγονός ότι το 45% των ερωτηθέντων δηλώνει άγνοια σχετικά με το πώς ο Νόμος 5094/2024 ευθυγραμμίζεται με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης καταδεικνύει έλλειψη ενημέρωσης ή σαφούς επικοινωνίας για τη σύνδεση του νόμου με τις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές στρατηγικές. Η εκπαίδευση στην Ευρώπη ακολουθεί συγκεκριμένες κατευθύνσεις, όπως η στρατηγική "Ευρωπαϊκός Χώρος Εκπαίδευσης" (European Education Area - EEA), που στοχεύει στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης, στη διασύνδεση των εκπαιδευτικών συστημάτων και στην ενίσχυση της κινητικότητας φοιτητών και εκπαιδευτικών. Παράλληλα, το Πρόγραμμα Erasmus+ ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και προωθεί τη διαπολιτισμική μάθηση μέσω ανταλλαγών, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη δια βίου μάθηση, στις ψηφιακές δεξιότητες, στην καινοτομία στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κατάρτιση. Επιπλέον, ένας από τους βασικούς στόχους των ευρωπαϊκών πολιτικών είναι η μείωση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων και η ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, ώστε να διασφαλιστούν ίσες ευκαιρίες μάθησης για όλους.

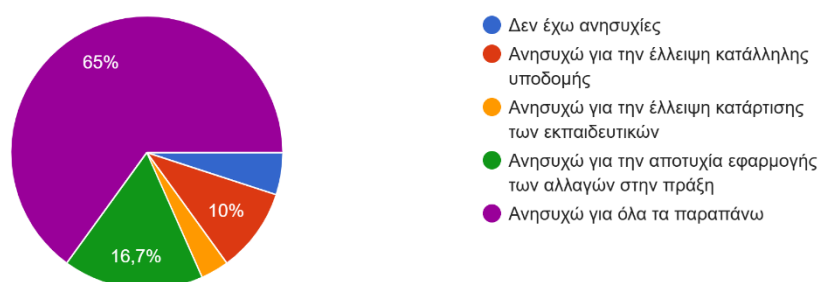
Το γεγονός ότι μόνο το 40% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι ο νόμος είναι συμβατός με τις ευρωπαϊκές πολιτικές δείχνει πως, αν και φαίνεται να ακολουθεί κάποιες ευρωπαϊκές τάσεις, δεν έχει πείσει την κοινωνία ότι εφαρμόζει ουσιαστικά τις στρατηγικές της ΕΕ. Αυτό μπορεί να οφείλεται είτε στην έλλειψη συγκεκριμένων μηχανισμών που να διασφαλίζουν την πρακτική εφαρμογή αυτών των πολιτικών, είτε στην ανεπαρκή επικοινωνία των στόχων του νόμου προς το κοινό. Για να γίνει αντιληπτή η σύνδεση του νόμου με τις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές προτεραιότητες, απαιτείται σαφέστερη ενημέρωση, διαφάνεια στην υλοποίηση των μέτρων και ενίσχυση των πρωτοβουλιών που προωθούν τη συνεργασία με τα ευρωπαϊκά προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ο Νόμος 5094/2024 δεν έχει καταφέρει να πείσει την πλειοψηφία ότι είναι συμβατός με τις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές στρατηγικές. Το 40% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι ο νόμος εναρμονίζεται με τις πολιτικές της ΕΕ, γεγονός

που δείχνει ότι ένα σημαντικό ποσοστό αναγνωρίζει στοιχεία προσαρμογής στις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις. Ωστόσο, το 45% δηλώνει αβεβαιότητα, αποκαλύπτοντας ότι πολλοί πολίτες δεν έχουν σαφή εικόνα για το αν ο νόμος ακολουθεί τις ευρωπαϊκές πολιτικές ή πώς αυτές θα εφαρμοστούν στην πράξη. Επιπλέον, το 15% απορρίπτει τη συμβατότητα του νόμου, γεγονός που υποδηλώνει ότι ενδέχεται να υπάρχουν αδυναμίες στην προσαρμογή του στις στρατηγικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε λόγω ελλιπούς εφαρμογής είτε λόγω απουσίας συγκεκριμένων μηχανισμών στήριξης.

Για να ενισχυθεί η ευρωπαϊκή συμβατότητα του νόμου, απαιτούνται σαφείς στρατηγικές σε βασικούς τομείς όπως η δια βίου μάθηση, η ισότητα στην εκπαίδευση και η σύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος με την αγορά εργασίας. Η ενίσχυση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης, η πρόσβαση όλων των πολιτών σε ευκαιρίες μάθησης ανεξαρτήτως κοινωνικοοικονομικού υποβάθρου και η προώθηση της κινητικότητας φοιτητών και εκπαιδευτικών μπορούν να συμβάλουν στην ουσιαστική εναρμόνιση με τις πολιτικές της ΕΕ. Χωρίς αυτές τις παρεμβάσεις, η μεταρρύθμιση κινδυνεύει να μην αξιοποιήσει πλήρως τις ευκαιρίες που προσφέρει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην εκπαίδευση, αφήνοντας αναξιοποίητους πόρους και προγράμματα που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την ποιότητα της μάθησης και την επαγγελματική προοπτική των μαθητών και των εκπαιδευτικών.

Ποιες είναι οι ανησυχίες σας σχετικά με την εφαρμογή του Νόμου 5094/2024;
60 απαντήσεις

Διάγραμμα 4.18: Διαγραμματική απεικόνιση ανησυχιών για την εφαρμογή του Νόμου 5094/2024

Το Διάγραμμα 4.18 αποτυπώνει τις ανησυχίες των ερωτηθέντων σχετικά με την εφαρμογή του Νόμου 5094/2024, βάσει 60 απαντήσεων.

Ερμηνεία των Δεδομένων

- **Δεν έχω ανησυχίες (μπλε - πολύ μικρό ποσοστό).** Σχεδόν κανείς δεν δηλώνει ότι δεν έχει ανησυχίες για την εφαρμογή του νόμου, κάτι που σημαίνει ότι οι περισσότεροι βλέπουν πιθανές προκλήσεις ή εμπόδια στην υλοποίησή του.
- **Ανησυχία για την έλλειψη κατάλληλης υποδομής (κόκκινο - 10%).** Ένα 10% των ερωτηθέντων εκφράζει ανησυχία για το αν υπάρχουν επαρκείς σχολικές και τεχνολογικές υποδομές για να υποστηρίξουν τις αλλαγές. Αυτό σημαίνει ότι οι πολίτες θεωρούν πως, χωρίς τη σωστή υποδομή (π.χ. εξοπλισμένα σχολεία, εργαστήρια, τεχνολογικά μέσα), η εφαρμογή του νόμου θα είναι δύσκολη.
- **Ανησυχία για την έλλειψη κατάρτισης των εκπαιδευτικών (πορτοκαλί - 16,7%).** Το 16,7% θεωρεί ότι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για να εφαρμόσουν τις νέες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις. Αυτό δείχνει ότι πολλοί πολίτες ανησυχούν για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, καθώς χωρίς κατάλληλη εκπαίδευση, οι αλλαγές κινδυνεύουν να μείνουν ανεφάρμοστες.
- **Ανησυχία για την αποτυχία εφαρμογής των αλλαγών στην πράξη (πράσινο - 8%).** Μια μερίδα ερωτηθέντων εκφράζει φόβο ότι ο νόμος μπορεί να μην εφαρμοστεί σωστά ή να αποτύχει στην πράξη, κάτι που υποδηλώνει έλλειψη εμπιστοσύνης στο εκπαιδευτικό σύστημα και τη διακυβέρνηση των μεταρρυθμίσεων.
- **Ανησυχία για όλα τα παραπάνω (μωβ - 65%).** Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων (65%) εκφράζει ανησυχία για όλους αυτούς τους παράγοντες μαζί, δείχνοντας ότι οι πολίτες βλέπουν πολλαπλά προβλήματα στην εφαρμογή του νόμου. Αυτή η συντριπτική πλειοψηφία αποκαλύπτει ένα γενικευμένο αίσθημα αβεβαιότητας για το αν η μεταρρύθμιση μπορεί να εφαρμοστεί με επιτυχία.

Τα αποτελέσματα του διαγράμματος δείχνουν ότι οι πολίτες δεν είναι πεπεισμένοι πως ο Νόμος 5094/2024 μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά, καθώς εκφράζουν σοβαρές ανησυχίες για διάφορους παράγοντες που μπορεί να επηρεάσουν την επιτυχία του. Ένας από τους σημαντικότερους λόγους είναι η ανεπαρκής υποδομή. Αν τα σχολεία δεν διαθέτουν κατάλληλο εξοπλισμό, εργαστήρια, τεχνολογία και σύγχρονους

χώρους διδασκαλίας, τότε η εφαρμογή νέων μεθόδων μάθησης είναι ανέφικτη. Κάθε εκπαιδευτική μεταρρύθμιση πρέπει να συνοδεύεται από επενδύσεις στις υλικοτεχνικές υποδομές, διαφορετικά παραμένει θεωρητική χωρίς πρακτικό αντίκτυπο.

Επιπλέον, η ανεπάρκεια στην κατάρτιση των εκπαιδευτικών αποτελεί σημαντικό εμπόδιο. Οι διδάσκοντες δεν μπορούν να εφαρμόσουν αλλαγές αν δεν έχουν επαρκή επιμόρφωση, καθώς η εφαρμογή νέων διδακτικών μεθόδων απαιτεί εκπαιδευτικά σεμινάρια, επιμορφωτικά προγράμματα και συνεχή υποστήριξη. Αν δεν υπάρξει σωστή προετοιμασία, οι εκπαιδευτικοί θα δυσκολευτούν να προσαρμοστούν στις νέες απαιτήσεις, υπονομεύοντας την αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων.

Η πιθανότητα αποτυχίας της μεταρρύθμισης στην πράξη είναι επίσης μια βασική ανησυχία των πολιτών. Πολλές προηγούμενες εκπαιδευτικές αλλαγές είτε δεν εφαρμόστηκαν σωστά, είτε εγκαταλείφθηκαν στη μέση λόγω πολιτικών αλλαγών ή έλλειψης χρηματοδότησης. Επιπλέον, η απουσία ενός σαφούς μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης του νέου νόμου ενισχύει την αβεβαιότητα για την εφαρμογή του και την πραγματική του επίδραση στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Τέλος, η γενική έλλειψη εμπιστοσύνης στο εκπαιδευτικό σύστημα είναι εμφανής, καθώς το 65% των ερωτηθέντων εκφράζει ανησυχία για όλους αυτούς τους παράγοντες μαζί. Αυτό αποδεικνύει ότι οι πολίτες έχουν έντονη δυσπιστία για το αν η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση μπορεί να πετύχει. Η αμφισβήτηση αυτή μπορεί να οφείλεται είτε στην απογοήτευση από προηγούμενες ανεπιτυχείς μεταρρυθμίσεις, είτε στην έλλειψη διαφάνειας και πληροφόρησης για το πώς θα εφαρμοστεί ο νέος νόμος. Για να αλλάξει αυτή η εικόνα, απαιτούνται σαφείς στρατηγικές, διαρκής αξιολόγηση και ουσιαστικές επενδύσεις, ώστε να διασφαλιστεί ότι η μεταρρύθμιση θα εφαρμοστεί σωστά και θα έχει πραγματικό αντίκτυπο στην ποιότητα της εκπαίδευσης.

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι υπάρχει έντονος προβληματισμός για την εφαρμογή του Νόμου 5094/2024, καθώς το 65% των ερωτηθέντων ανησυχεί για όλα τα πιθανά προβλήματα μαζί, γεγονός που υποδηλώνει χαμηλή εμπιστοσύνη στην επιτυχία της μεταρρύθμισης. Οι κύριες ανησυχίες επικεντρώνονται στην έλλειψη υποδομών, την ανεπαρκή κατάρτιση των εκπαιδευτικών και τον κίνδυνο αποτυχίας της εφαρμογής, λόγω πιθανών οργανωτικών και χρηματοδοτικών ελλείψεων.

Οι πολίτες εκφράζουν φόβους ότι η μεταρρύθμιση μπορεί να μείνει ανεφάρμοστη ή αναποτελεσματική, όπως συνέβη με προηγούμενες εκπαιδευτικές αλλαγές που είτε εγκαταλείφθηκαν είτε δεν είχαν τον αναμενόμενο αντίκτυπο. Για να διασφαλιστεί η επιτυχία του νόμου, είναι απαραίτητο να εξασφαλιστούν σταθερή χρηματοδότηση, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και διαφάνεια στην εφαρμογή των αλλαγών. Χωρίς αυτά τα μέτρα, η μεταρρύθμιση κινδυνεύει να αποτύχει, ενισχύοντας περαιτέρω τη δυσπιστία των πολιτών απέναντι στο εκπαιδευτικό σύστημα και την ικανότητα της πολιτείας να υλοποιήσει αποτελεσματικές εκπαιδευτικές πολιτικές.

4.4 Συμπεράσματα

Η ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου καταδεικνύει έναν έντονο σκεπτικισμό και αβεβαιότητα σχετικά με την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα του Νόμου 5094/2024. Παρόλο που οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες για τη βελτίωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, η συγκεκριμένη πρωτοβουλία δεν φαίνεται να έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας. Οι πολίτες εκφράζουν ανησυχίες για την ανεπαρκή χρηματοδότηση, την ελλιπή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την πιθανότητα αποτυχίας εφαρμογής των αλλαγών στην πράξη. Το γεγονός ότι το 65% των ερωτηθέντων ανησυχεί για όλα τα παραπάνω ζητήματα ταυτόχρονα δείχνει ότι η μεταρρύθμιση δεν έχει επικοινωνηθεί επαρκώς και δεν συνοδεύεται από ισχυρές διασφαλίσεις επιτυχίας.

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που αναδείχθηκαν είναι η χαμηλή ικανοποίηση από την ποιότητα της εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Το 56,7% των ερωτηθέντων δηλώνει απογοητευμένο, γεγονός που υποδηλώνει σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα στο εκπαιδευτικό σύστημα. Παράλληλα, η έλλειψη εμπιστοσύνης στην αποτελεσματικότητα του Νόμου 5094/2024 είναι εμφανής, καθώς μόλις το 15% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι θα βελτιώσει την εκπαίδευση, ενώ το 46,7% εκφράζει αρνητική άποψη. Επιπλέον, το 60% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι ο νόμος δεν θα μειώσει τις εκπαιδευτικές ανισότητες, γεγονός που δείχνει ότι η μεταρρύθμιση δεν έχει πείσει για τη συμβολή της στην εκπαιδευτική ισότητα.

Ένα άλλο σημαντικό εύρημα αφορά την ανεπαρκή προετοιμασία των εκπαιδευτικών. Το 73,3% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι οι εκπαιδευτικοί δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, ενώ μόνο το 16,7% πιστεύει ότι θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη για στοχευμένα επιμορφωτικά προγράμματα, καθώς χωρίς τη σωστή εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, οι μεταρρυθμίσεις κινδυνεύουν να μείνουν ανεφάρμοστες ή να αποτύχουν στην πράξη.

Η χρηματοδότηση αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες επιτυχίας οποιασδήποτε εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Ωστόσο, μόνο το 13,3% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι υπάρχουν επαρκείς οικονομικοί πόροι για την υλοποίηση του νόμου, ενώ το 41,7% πιστεύει ότι η χρηματοδότηση είναι ανεπαρκής και το 45% δηλώνει αβεβαιότητα. Αυτά τα δεδομένα δείχνουν ότι η εκπαιδευτική κοινότητα και η κοινωνία δεν έχουν πειστεί για τη βιωσιμότητα της μεταρρύθμισης, αφού χωρίς επαρκείς οικονομικούς πόρους, οι αλλαγές κινδυνεύουν να παραμείνουν θεωρητικές. Επιπλέον, οι πολίτες εκφράζουν ανησυχίες για το κατά πόσο ο νόμος θα μπορέσει να εφαρμοστεί στην πράξη. Το 65% των ερωτηθέντων ανησυχεί για την έλλειψη υποδομών, την ανεπαρκή κατάρτιση των εκπαιδευτικών και τον κίνδυνο αποτυχίας της εφαρμογής, ενώ μόνο ένα μικρό ποσοστό δηλώνει αισιοδοξία. Η δυσπιστία αυτή πηγάζει από προηγούμενες μεταρρυθμίσεις που είτε έμειναν ανεφάρμοστες, είτε δεν είχαν τον αναμενόμενο αντίκτυπο λόγω έλλειψης οργάνωσης και στρατηγικού σχεδιασμού.

Η έρευνα ανέδειξε επίσης αβεβαιότητα για τη συμβατότητα του Νόμου 5094/2024 με τις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές στρατηγικές. Το 40% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι ο νόμος ακολουθεί τις κατευθύνσεις της ΕΕ, ωστόσο το 45% δηλώνει ότι δεν γνωρίζει αν υπάρχει συμβατότητα, γεγονός που καταδεικνύει έλλειψη ενημέρωσης και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών πολιτικών. Παράλληλα, ο νόμος δεν έχει πείσει ότι θα ενισχύσει τη δια βίου μάθηση, καθώς το 45% των ερωτηθέντων εκφράζει αρνητική άποψη, ενώ μόνο το 21,7% βλέπει θετική προοπτική. Αυτό καταδεικνύει ότι η μεταρρύθμιση δεν έχει ενσωματώσει με σαφήνεια πολιτικές για τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, που αποτελούν βασικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όπως φαίνεται μέσα από τα παραπάνω διαγράμματα , που αποτελούν τις απόψεις των πολιτών σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις και τον νέο Νόμο 5094/2024, φαίνεται μία γενικευμένη δυσπιστία και απογοήτευση για τις αλλαγές που αφορούν την εκπαίδευση. Για να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες του Νόμου 5094/2024 και να διασφαλιστεί η επιτυχία των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων, απαιτούνται στοχευμένες παρεμβάσεις. Πρωτίστως, είναι απαραίτητη μια σταθερή και διαφανής χρηματοδοτική στρατηγική, ώστε να βελτιωθούν οι υποδομές των σχολείων, να εξασφαλιστούν σύγχρονα μέσα διδασκαλίας και να ενισχυθούν οι δυνατότητες δια βίου μάθησης. Επιπλέον, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρέπει να καταστεί προτεραιότητα, μέσω υποχρεωτικών προγραμμάτων κατάρτισης και συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης. Παράλληλα, είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, μέσω της δημιουργίας προγραμμάτων πρακτικής άσκησης, επαγγελματικού προσανατολισμού και συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα.

Για να βελτιωθεί η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, απαιτείται η δημιουργία ενός μηχανισμού αξιολόγησης και παρακολούθησης, ώστε να καταγράφεται η πρόοδος και να γίνονται προσαρμογές όπου χρειάζεται. Εξίσου κρίσιμη είναι η ενημέρωση του κοινού για τους στόχους και τις διαδικασίες εφαρμογής του νόμου, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη προς το εκπαιδευτικό σύστημα. Χωρίς αυτές τις ενέργειες, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η μεταρρύθμιση να μείνει ανεφάρμοστη ή να οδηγήσει σε νέα προβλήματα στο ήδη επιβαρυσμένο εκπαιδευτικό σύστημα. Η Ελλάδα έχει ανάγκη από ένα εκπαιδευτικό σύστημα που θα προσφέρει ίσες ευκαιρίες μάθησης, θα είναι ευέλικτο στις εξελίξεις και θα διαμορφώνει πολίτες με τις απαραίτητες δεξιότητες για τον 21ο αιώνα.

Συνολικά, τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι ο Νόμος 5094/2024 δεν έχει καταφέρει να εμπνεύσει εμπιστοσύνη στην κοινωνία, καθώς υπάρχουν σοβαρές επιφυλάξεις σχετικά με την εφαρμογή, τη χρηματοδότηση και την αποτελεσματικότητά του. Οι πολίτες ανησυχούν για τη χαμηλή προετοιμασία των εκπαιδευτικών, την ανεπάρκεια των υποδομών, την έλλειψη σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και την πιθανότητα αποτυχίας της μεταρρύθμισης λόγω ελλειπών σχεδιασμού. Παράλληλα, η αβεβαιότητα για τη συμβατότητα του νόμου με τις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές πολιτικές και η δυσπιστία γύρω από τη δια βίου μάθηση υποδηλώνουν την ανάγκη για καλύτερη επικοινωνία και πιο στοχευμένες παρεμβάσεις. Για να επιτευχθεί ουσιαστική πρόοδος, η μεταρρύθμιση πρέπει να συνοδεύεται από

επαρκή χρηματοδότηση, ολοκληρωμένη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, στρατηγική εναρμόνιση με τα ευρωπαϊκά πρότυπα και διαρκή αξιολόγηση. Χωρίς αυτά τα μέτρα, υπάρχει κίνδυνος ο νόμος να μην αποφέρει ουσιαστικές βελτιώσεις στην ελληνική εκπαίδευση, διατηρώντας τις ίδιες παθογένειες που εμποδίζουν την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος.

4.5 Ανακεφαλαίωση

Η εκπαίδευση αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς για την ανάπτυξη μιας κοινωνίας, καθώς επηρεάζει την οικονομία, την κοινωνική κινητικότητα και την ποιότητα ζωής των πολιτών. Ο Νόμος 5094/2024 αποτελεί τη νέα εκπαιδευτική μεταρρύθμιση που στοχεύει στον εκσυγχρονισμό του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, βελτιώνοντας τη σύνδεσή του με την αγορά εργασίας, αναβαθμίζοντας τις εκπαιδευτικές δομές και ενισχύοντας τη δια βίου μάθηση. Ωστόσο, η ανάλυση των απόψεων των πολιτών δείχνει ότι η μεταρρύθμιση δεν έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη της κοινωνίας και υπάρχουν έντονες ανησυχίες για την αποτελεσματικότητα και την εφαρμογή της.

Τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου ανέδειξαν σοβαρούς προβληματισμούς σχετικά με τη χρηματοδότηση, την κατάρτιση των εκπαιδευτικών και την εναρμόνιση του νόμου με τις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές στρατηγικές. Οι πολίτες αμφισβητούν την ικανότητα των μεταρρυθμίσεων να μειώσουν τις ανισότητες στην εκπαίδευση, να ενισχύσουν τη δια βίου μάθηση και να προετοιμάσουν καλύτερα τους μαθητές για την αγορά εργασίας. Επιπλέον, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων φοβάται ότι ο νόμος μπορεί να μην εφαρμοστεί σωστά, είτε λόγω έλλειψης πόρων είτε λόγω ανεπαρκούς σχεδιασμού και προετοιμασίας των εκπαιδευτικών.

Για να διασφαλιστεί η επιτυχία του Νόμου 5094/2024, είναι απαραίτητο να γίνουν στοχευμένες παρεμβάσεις. Χρειάζεται σταθερή και διαφανής χρηματοδότηση, επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, καλύτερη διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και ισχυρότερη εναρμόνιση με τις εκπαιδευτικές πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, είναι κρίσιμο να δημιουργηθεί ένας μηχανισμός παρακολούθησης και αξιολόγησης της μεταρρύθμισης, ώστε να εντοπίζονται προβλήματα και να

γίνονται οι απαραίτητες βελτιώσεις. Η επιτυχία οποιασδήποτε εκπαιδευτικής πολιτικής εξαρτάται από την αποτελεσματική εφαρμογή της, την προσαρμογή στις πραγματικές ανάγκες των μαθητών και την εξασφάλιση της απαραίτητης στήριξης των εκπαιδευτικών και των σχολικών δομών. Η Ελλάδα χρειάζεται ένα εκπαιδευτικό σύστημα που θα είναι βιώσιμο, ποιοτικό και ανταγωνιστικό σε διεθνές επίπεδο, και οι επερχόμενες πολιτικές θα πρέπει να διαμορφωθούν με γνώμονα αυτόν τον στόχο.

Βιβλιογραφία

- **Αλεξιάδης, Μ.** (2005). *Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα: Από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας.
- **Βλαχόπουλος, Σ.** (2015). *Το Σύνταγμα και η μεταρρύθμιση του κράτους δικαίου*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- **Δημαράς, Α.** (1974). *Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης*. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- **Δημαράς, Α.** (1994). *Η Μεταρρύθμιση στην Εκπαίδευση: Ιστορικές και Κοινωνιολογικές Προσεγγίσεις*. Αθήνα: Εστία.
- **Δημητρακόπουλος, Α.** (2018). *Εκπαιδευτικές Πολιτικές και Αγορά Εργασίας στην Ελλάδα: Προκλήσεις και Προοπτικές*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Επίκεντρο.
- **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (2020). *Εκπαίδευση και κατάρτιση στην εποχή της ψηφιακής εποχής: Πρόκληση και στρατηγική*. Διαθέσιμο: <https://ec.europa.eu>.
- **Eurydice** (2024). *Εθνικές Μεταρρυθμίσεις στην Ανώτατη Εκπαίδευση*. Διαθέσιμο: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu> [Πρόσβαση: 26 Ιανουαρίου 2025].
- **Καραγιάννης, Ν.** (2013). *Πολιτική και εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα: Ιστορική ανασκόπηση και σύγχρονες προκλήσεις*. Θεσσαλονίκη: Παπαζήσης.
- **Καραμέρος, Γ.** (2018). *Δεξιότητες και εκπαιδευτική καινοτομία: Προκλήσεις για το ελληνικό σχολείο*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- **Καψάλης, Α.** (2008). *Δια Βίου Μάθηση: Πολιτικές και Πρακτικές στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- **Κάτσικας, Χ.** (2016). *Η Εκπαίδευση στην Ελλάδα της Κρίσης*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

- **Κωνσταντίνου, Ε. & Παπαδοπούλου, Μ.** (2020). *Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι εκπαιδευτικές πολιτικές: Επιπτώσεις στην ελληνική εκπαιδευτική στρατηγική*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Παπαζήση.
- **Κουλουρή, Χ.** (2001). *Δημόσιος και Ιδιωτικός Βίος στην Ελλάδα του 19ου Αιώνα: Ιδεολογίες, Θεσμοί, και Πρακτικές*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- **Κυπριανός, Π.** (2004). *Η Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Κοινωνικός και Ιδεολογικός Ρόλος*. Αθήνα: Gutenberg.
- **Kodiko** (2024). *Νόμος 5094/2024 - Ενίσχυση του Δημόσιου Πανεπιστημίου*. Διαθέσιμο: <https://www.kodiko.gr> [Πρόσβαση: 26 Ιανουαρίου 2025].
- **Lindblom, C. E.** (1959). *The Science of Muddling Through*. *Public Administration Review*, 19(2), 79-88.
- **Μαυρίδης, Α.** (2016). *Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις και ευρωπαϊκές πολιτικές: Στρατηγικές και προκλήσεις στην ελληνική εκπαίδευση*. Εκδόσεις Πανεπιστημίου Αθηνών.
- **Παπαγεωργίου, Α.** (2010). *Νομική μεταρρύθμιση και κοινωνικός μετασχηματισμός: Μελέτη περίπτωσης*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.
- **Παπαδοπούλου, Χ.** (2020). *Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα: Η πρόκληση του 21ου αιώνα*. Αθήνα: Κ.
- **Παρασκευόπουλος, Ν.** (2004). *Η Εκπαίδευση στην Ενωμένη Ευρώπη: Προοπτικές και Προκλήσεις*. Αθήνα: Gutenberg.
- **Σταθόπουλος, Μ.** (1999). *Το δίκαιο ως εργαλείο κοινωνικής αλλαγής*. Αθήνα: Σάκκουλας.
- **Υπουργείο Παιδείας** (2006). *Έκθεση για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και τα ολοήμερα σχολεία*. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.
- **Χατζηιωσήφ, Χ.** (2007). *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού Αιώνα, Τόμος Α'*. Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- **Φραγκουδάκη, Α.** (1985). *Εκπαίδευση και Αυταρχική Παράδοση στην Ελλάδα*. Αθήνα: Θεμέλιο.